

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΒ΄

ΤΕΥΧ. Α΄

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1995

ΑΡΙΘ. 6

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ ΚΡΟΥΣΕΩΣ;

(Κριτική αξιολόγησης αντιεκκλησιαστικής συνεντεύξεως)*

4. «Έλληνοσώτρεα Έκκλησία»

Η κριτική αξιολόγησης της αντιεκκλησιαστικής συνεντεύξεως του Καθηγητού κ. Δημητρίου Τσάτσου, ο οποίος κατηγορεί την Έκκλησία για «δυναστικό» ρόλο, θα είναι εύκολωτέρα, εάν φέρωμε στη σκέψι μας ακόμη μερικά από τα ιστορικά δεδομένα για τις υπηρεσίες, τις οποίες έχει

Του κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Όμοτ. Καθηγητού του Παν/μίου Αθηνών

Τακτικού Μέλους της «Ευρωπαϊκής Ακαδημίας των Έπιστημών και των Τεχνών»

προσφέρει ή Έκκλησία προς το ελληνικόν έθνος και οι οποίες δεν πρέπει να λησμονηθούν στις συζητήσεις για την προτεινομένη αναθεώρησι άρθρων του Συντάγματος, που αναφέρονται στις σχέσεις Έκκλησίας και Πολιτείας. Έφ' όσον ο κ. Δημ. Τσάτσος είναι ενεργόν μέλος Επιτροπής, ή οποία πρό ολίγων ημερών κατέστησε γνωστές τις σχετικές προτάσεις της, οι οποίες μάλιστα από μερικούς δημοσιογράφους εξελήφθησαν και ως προτάσεις για «διαζύγιο» (!) μεταξύ Έκκλησίας και Κράτους, αποδείχθηκε, ότι ήταν δικαιολογημένη ή υπόνοιά μας ότι το περιεχόμενο της μόλις προηγηθείσης —σαφώς αντιεκκλησιαστικής— συνεντεύξεως του αγαπητού μαθητού και νυν συναδέλφου μου κ. Δ. Τσάτσου ήταν ένα είδος «άκροβολισμού κρούσεως», που ανελήφθησαν στο μέτωπο της προσπάθειας για τη συρρίκνωση

του έργου της Έκκλησίας και για τους οποίους ως ελπίζωμε ότι δεν θα είναι σύμφωνοι ο πολιτικός κόσμος και ή Κυβέρνησις, ή οποία στη συνέντευξι παρουσιάσθηκε ως επιδιώκουσα τη συρρίκνωσι αυτή.

α) Κατά τις συζητήσεις, που ήρχισαν ήδη και θα συνεχισθούν, για την ένδεχομένη αναθεώρησι άρθρων του Συντάγματος, δεν πρέπει να λησμονήται, ότι οι υπηρεσίες της Έκκλησίας προς το Έθνος είχαν πάντοτε άπελευθερωτικόν —τόσον με την ευρύτερη, όσον και με την στενότερη έννοια— χαρακτήρα και σήμαιναν την ανόρθωσι του Έλληνισμού, ο οποίος στα χρόνια της έμφανίσεως του Χριστιανισμού βρισκόταν, όπως είπαμε, σέ φοβερή κατάπτωσι. Υπό την αϊγίδα των τοπικών Έκκλησιών, που ιδρύθησαν στις ελληνικές περιοχές από τον Άπ. Παύλο και από άλλους Άποστόλους και τους συνεχιστάς του έργου των, μία πνευματική κασμογονία συντελείται στους κόλπους του υποδούλου στους Ρωμαίους Έλληνισμού. Οι Έλληνες με την ειρηνική επανάστασι της Έκκλησίας κατέκτησαν την έλευθερία τους, ως και την έθνικη και πολιτική τους ένότητα. Η Βυζαντινή αυτοκρατορία ήταν το αναστημένο ελληνικόν έθνος. Ο φοίνιξ αναγεννήθηκε κατά θαυμαστόν τρόπο από την τέφρα του. Η Ρώμη, χωρίς να το καταλάβη, είδε τον υπόδουλο Έλληνισμό να παίρνη, μέσα στο Βυζάντιο, και πάλιν στα χέρια του την ήγεσία του κόσμου²⁴. Στο Βυ-

* Συνέχεια εκ της σελ. 195 του υπ' αρ. 5/1995 τεύχους.

24. Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Οικοδόμοι Πολιτισμού, έν Αθήναις 1965, σσ. 303-304.

ζάντιο «Ἑλληνισμός καὶ Χριστιανισμός εὐρίσκουν τὴν ἁρμονικωτέραν τῶν σύνθεσιν καὶ ἐκδῆλωσιν, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου ἢ ὅλη ζωὴ τοῦ μεγάλου βυζαντινοῦ κράτους, συνυφασμένη μὲ τὴν Ὁρθοδοξίαν..., ἐπιτελεῖ νέα θαύματα καὶ καταστέφει μὲ νέας δόξας τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα»²⁵.

Μὲ τὴν Ἐκκλησία, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ διακεκριμένος ἱστορικὸς Σπυρίδων Ζαμπέλιος, δημιουργήθηκε «νέα διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν ζωὴ νέος αἰὼν» νέον στάδιον ἡθικὴ καὶ πολιτικὴ νεκρανάστασις»²⁶. «Πνεῦμα Κυρίου ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπεσκίασεν αὐτήν»²⁷. «Τίς ἤθελεν εἶσθαι ἡ τύχη τοῦ Ἑλληνισμοῦ, — ἐρωτᾷ ὁ ἴδιος ἱστορικὸς —, ἐὰν ἡ κατὰ πᾶσαν ἀλήθειαν Ἑλληνοσώτειρα Ἐκκλησία δὲν εἶχεν ἐκ προοιμίων καὶ μετὰ θυσιών ἀνεκδιηγῆτων συναθροίσει κύκλῳ αὐτῆς καὶ περιθάψει τὰς ἐθνικὰς ἐκείνας ιδιότητας, αἵτινες μέλλουσι νὰ ἀνασχηματίσωσι τὴν ἑλληνικὴν τοῦ γένους πατρίδα; Ἡ τί σήμερον ἠθέλωμεν εἶσθαι ἡμεῖς αὐτοὶ χωρὶς ἐκείνης τῆς ἐπισκευάσεως;»²⁸. Ὡς προσθέτει χαρακτηριστικῶς ὁ Ζαμπέλιος, ἄνευ τῆς Ἐκκλησίας «τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος δὲν ἠθέλεν ἴσως ὑπάρχει σήμερον ἢ ἐντὸς βιβλιοθηκῶν καὶ εἰς σοφῶν τινῶν ἀναμνήσεις»²⁹. Ὁ διακεκριμένος ἱστορικὸς Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος τονίζει, ὅτι «τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν διεσώθη, τοῦλάχιστον δὲν διέσωσε τὴν ἱστορικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, εἰμὴ διὰ τῆς μετὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ συμμαχίας» καὶ ὅτι «δι' αὐτοῦ ἐπρωταγωνίστησεν ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι»³⁰.

β) Ἡ ὀρθόδοξος πίστις ὑπῆρξεν ὁ συνεπικρὸς δεσμὸς τῶν πολιτῶν τοῦ βυζαντινοῦ κρά-

τους καὶ σφυρηλάτησε τὴν ἐθνογραφικὴν τὴν ἐνότητα μὲ τὴν ἀφομοίωσιν ποικιλίας ἀλλοεθνῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ Κωνσταντινούπολις ἦταν ἐπὶ αἰῶνες ὁ «χωνευτήριος λέβης», μέσα στὸν ὁποῖο ἀκόμη καὶ οἱ βάρβαροι μὲ τὸ χριστιανικὸ βάπτισμα καὶ μὲ τὴν πρόσληψιν ἑλληνικῆς μορφώσεως μεταμορφώνονταν σὲ βυζαντινοὺς Ἕλληνες³¹. «Τὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐνότητα, λέγει ὁ Ἑσσελιγκ, τὴν ὁποίαν οὐδεμία πολιτικὴ δύναμις εἶχε κατορθώσει μέχρι τοῦδε νὰ πραγματοποιήσῃ..., ἐδημιούργησεν ἐπὶ τέλους ἡ Ἐκκλησία»³². Ὁ Κ. Ἀμαντος προβάλλει τὴν ἐπισημάνει τοῦ Jorga, ὁ ὁποῖος τόνισε ὅτι «ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ὁ κύριος παράγων ἐξελληνισμοῦ»³³. Ὅπως λέγει καὶ ὁ κορυφαῖος ἱστορικὸς Κάρολος Ντὴλ (Diehl), «καθ' ὃν χρόνον τὸ Βυζάντιον ἦτο ἡ μεγάλη δύναμις τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν εὐρείαν ἐκείνην αὐτοκρατορίαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας τόσαι φυλαὶ διαφορετικαὶ καὶ τόσα στοιχεῖα συνηθροίζοντο ὑπὸ τὸ σκήπτρον τοῦ αὐτοκράτορος, ἡ Ἐκκλησία ἦτο ἐκείνη, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε τὴν στερεὰν ἀμμοκονίαν, πὺλιν συνέδεε στερεῶς ἀναμεταξύ των τὰ διάφορα μέρη τῆς κολοσσιαίας οἰκοδομῆς. Τὴν ἐνότητα, τὴν ὁποίαν ἡ Βυζαντινὴ Μοναρχία δὲν εὗρισκεν οὔτε εἰς τὴν γλῶσσαν, οὔτε εἰς τὴν φυλὴν, τὴν εὐρῆκεν εἰς τὴν Θρησκείαν, εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν, περὶ τῆς ὁποίας δικαίως ἐλέχθη, ὅτι τῆς ἐχρησίμευσεν ὡς εἶδος ἐθνικότητος»³⁴.

γ) Ἡ Ἐκκλησία βοήθησε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ διατηρήσῃ τὴν ἱστορικὴν μνήμη καὶ αὐτοσυνειδησίαν του καὶ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὰ ἐκλεκτὰ στοιχεῖα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Μερικὲς ἀντιπολιτιστικὲς ἐξαίρεσεις καὶ ἀκρότητες μερικῶν ὑπερσυντηρητικῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, πού κατανοοῦνται ὡς ψυχολογικὴ ἀντίδρασις στοὺς μακροχρονίους διωγμοὺς τῶν εἰδωλο-

25. Λεωνίδου Φιλίππιδου, Ἑλλὰς πιστεύουσα, Ἀθήναι, 1937, σσ. 13-14.

26. Σπυρίδωνος Ζαμπελίου, Ἔσματα δημοτικά, μετὰ μελέτης περὶ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, Ἀθήναι 1852, σ. 61. Γ. Βερίτη, Ὁ Σπυρίδων Ζαμπέλιος καὶ τὸ ἱστορικὸ ἔργο του, περ. «Ἀκτίνες», Νοέμβριος 1942, σ. 142.

27. Σπυρίδωνος Ζαμπελίου, Βυζαντιναὶ μελέται, Ἀθήναι 1857, σ. 41. Γ. Βερίτη, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 142.

28. Σπυρίδωνος Ζαμπελίου, Ἔσματα δημοτικά..., σ. 121. Γ. Βερίτη, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 143.

29. Ἀ. Λαμπρινού, Ἡ παρακμὴ στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, περ. «Ἀκτίνες», Ἰανουάριος 1945, σσ. 7-8.

30. Κωνστ. Παπαρρηγόπουλου, Ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐκδ. ε', τόμ. Β' μέρος. α', σ. 316 καὶ τόμ. Β', μέρος β', σ. 95.

31. Ἀδ. Ἀδαμαντίου, Βυζάντιον: Μεγάλῃ Ἑλλήν. Ἐγκυκλοπαίδεια, τόμ. 7, σ. 840γ.

32. Ἑσσελιγκ, Βυζάντιον καὶ βυζαντινὸς πολιτισμός, μτφρ. Κ. Σακελλαροπούλου, ἐκδ. τρίτη, σ. 17.

33. Κ. Ἀμάντου, Ἱστορία τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, τόμ. Α', 1939, σ. 59.

34. Charles Diehl, La Grèce, ἐκδοσις τῶν Διαλέξεων τοῦ Γαλλικοῦ ὑπερ τῶν Δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ Συνδέσμου, 1908, σ. 46 (Μιχαὴλ Γαλανοῦ, Μελέται περὶ τῆς κρατικῆς εὐσεβείας καὶ τῶν σχέσεων Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1946, σ. 223).

λατρῶν ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ, δὲν αἶρουν τὸν κανόνα, κατὰ τὸν ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία δὲν σήμαινε ἄρνησι, ἀλλὰ κατάφασι καὶ ἐξευγενισμὸς τῆς πανανθρωπίνης ἐμφύτου ροπῆς πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν, πρὸς τὸ ἀριστοτελικὸ «θανυμάζειν» καὶ «ἐξετάζειν». Ἐὰν ὁ ἀγράμματος πιστὸς ἔχῃ τὸ προεπισημονικὸ φιλοσοφεῖν, πολὺ περισσότερον τὰ μορφωμένα μέλη τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποξενωθοῦν ἀπὸ τὴν ἔμφυτη τάσι τοῦ φιλοσοφεῖν. Ἡ συνειδητοποίησις, λοιπόν, τῆς διακρίσεως μεταξὺ μορφῆς (εἵδους) καὶ περιεχομένου (ὕλης) τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας ὁδηγεῖ ἀβιάστως στὸ συμπέρασμα, ὅτι ἀπὸ ἁποψι μορφῆς ὁ Χριστιανισμὸς υἱοθετεῖ καὶ ἀφομοιώνει τὸ ἀρχαῖο φιλοσοφεῖν ἐκατὸν τοῖς ἑκατόν. Ἀπὸ ἁποψι ὅμως περιεχομένου ἡ στάσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπέναντι στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ σκέψι καὶ φιλοσοφία δὲν εἶναι κατ' ἀρχὴν ἀρνητικὴ, οὔτε δουλικῶς θετικὴ ἢ φιλική, ἀλλὰ κριτικὴ καὶ ἐκλεκτικὴ. Ὅ,τι δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν χριστιανικὴν θεολογία, ἀνθρωπολογία, κοσμοθεωρία καὶ βιοθεωρία ἀπορρίπτεται, ἐνῶ τὰ ἐκλεκτικῶς καταφασκόμενα καὶ προσλαμβάνόμενα στοιχεῖα τῆς ὁρολογίας ἢ τοῦ περιεχομένου τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας ἐντάσσονται στὴν ὑπερκειμένη ὁλότητα τῶν νέων καὶ ἀνωτέρων πνευματικῶν συναρτήσεων τῆς χριστιανικῆς θεολογίας καὶ φιλοσοφίας³⁵.

δ) Ἐξ ἄλλου, ἐὰν σήμερα ὑπάρχουν «κλασσικὲς σπουδές» καὶ μελέτη τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλολογίας, τοῦτο κατὰ τὸ πλεῖστον ὀφείλεται εἰς τοὺς μεγάλους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς πολλὰ βυζαντινὰ μοναστήρια καὶ ἀντιγραφικὰ ἐργαστήρια, τὰ ὁποῖα διέδωσαν τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων μὲ προοδευτικὴ νοοτροπία.

Ἀποτελεῖ παραποίησι ἢ διαστρέβλωσι τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι ἡ ἀνθησις τῶν κλασσικῶν σπουδῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως ὑπῆρξε ὁλοκλήρως ἀποτέλεσμα τῆς χειραφεσίας ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀντιθέτως, ἡ ἀνθησις αὐτὴ ἦταν ἡ συνισταμένη καὶ τὸ κο-

ρύφωμα τῆς μακραίωνος καλλιέργειας τῶν σπουδῶν αὐτῶν, ἡ ὁποία γινόταν ὑπὸ τὴν αἰγίδα φωτισμένων ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὸ τὶς εὐλογίες τοὺς πολλοὶ σοφοὶ Ἕλληνες, ποὺ κατέφυγαν ἀπὸ τὸ Βυζάντιο στὴ Δύσι, μετέφρασαν πολλὰ βιβλία Ἑλλήνων πατέρων καὶ ἀρχαίων φιλοσόφων καὶ ἔτσι, ὅπως τονίζει πάλιν ὁ ἱστορικὸς Ζαμπέλιος, «τὰ ἱερὰ καὶ ἐγκύκλια μαθήματα ἀναθάλλουσιν, ὁ ἐγγῶριος κληρὸς φιλογραμμεῖ, αἱ ἐκκλησίαι ἡχολογοῦσιν ἐλληνικὰς ψαλμωδίας, τὰ σχολεῖα γέμουσι μαθητῶν, φιλόσοφοι πλατωνίζοντες ἢ ἀριστοτελίζοντες προαπαντῶσι τὸν αἰῶνα τῆς Φλωρεντινῆς Ἀκαδημίας...»³⁶.

ε) Ἡ Ἐκκλησία, ἔπειτα, συνετέλεσε στὴν ἐξυγίανσι καὶ ὁλοκλήρωσι τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀρκετὰ —μνημονευθέντα ἤδη— κενὰ καὶ στίγματα. Τὰ κενὰ ἢ στίγματα αὐτὰ ἐκμηδενίσθηκαν μὲ τὴν ἐπίδρασι τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐνεφύσησε τὶς ἀρχὲς τοῦ Χριστιανικοῦ Ἀνθρωπισμοῦ στὸ Δίκαιο³⁷ καὶ ὠδήγησε στὴν ὑπερνίκησι τοῦ ἀτομισμοῦ μέσα στὴν «ἐνεργὸ καὶ δυναμικὴ συμμετοχὴ στὴν θεανθρώπινη φύσι τῆς Ἐκκλησίας καὶ στὴν μυστικὴ κοινωνία τῶν προσώπων, ποὺ τὴν συναποτελοῦν»³⁸ μὲ ἄμεσο ἀποτέλεσμα τὴν συστηματικὴν ἀνάπτυξι τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὀργανωμένης κοινωνικῆς προνοίας³⁹.

στ) Σημαντικὴ ἐπὶ πλέον ὑπῆρξεν ἡ ὑπηρεσία, τὴν ὁποία προσέφερεν ἡ Ἐκκλησία στὴν ἀνάπτυξι ὅλων τῶν πτυχῶν τοῦ ἐλληνικοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ.

36. Σπυρίδωνος Ζαμπέλιου, Βυζαντιναὶ μελέται, σσ. 313-315.

37. Περισσότερα σχετικῶς βλ. δειγματοληπτικῶς στὰ ἐξῆς: Π. Ι. Ζ(έπου), Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπὶ τοῦ ρωμαϊκοῦ καὶ βυζαντινοῦ δικαίου, περ. «Ἀκτίνες», 1935, σσ. 273-276. Κ. Hohenlohe, Der Einfluss des Christentums auf das Corpus juris civilis, Wien 1937. C. J. Friedrich, Philosophie des Rechts in historischer Perspektive, Berlin 1955. Ἰωάννου Παπαζαχαρίου, Χριστιανισμὸς καὶ Ποινικὸν Δίκαιον, Ἀθήναι, 1948. Πρβλ. καὶ Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Χριστιανισμὸς καὶ Δίκαιον (Τιμητικὸς Τόμος εἰς μνήμην Ἰωάννου Παπαζαχαρίου).

38. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Χριστιανισμὸς καὶ Πολιτισμὸς, Ἀθήναι 1980, σσ. 8-9.

39. Περισσότερα βλ. δειγματοληπτικῶς στὰ ἐξῆς: Wilh. Liese, Die Geschichte der Caritas, τόμ. 1-2, Freiburg in Breisgau 1922. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἱστορία καὶ Θεωρία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινωνικῆς Διακονίας, Ἀθήναι 1985. Τοῦ ἰδίου, Διακονία ἀγάπης, Ἀθήναι, 1986.

35. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἀθήναι, πόλις συνεχοῦς θεολογικῆς καὶ πολιτιστικῆς συμβολῆς, Ἀθήναι, 1986, σσ. 11-12.

Οί κατά τούς βυζαντινούς χρόνους αντιπολιτιστικές υπερβολές μερικῶν «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» ζηλωτῶν εἶναι ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος, κατὰ τὸν ὁποῖο ἡ ἔκφρασις καὶ αἰσθητοποίησις τοῦ σταθερῶς ἀφωσιωμένου στὴν ἀποστολικὴ παράδοσι γνησίου καὶ ἀναλλοιώτου ὀρθοδόξου πνεύματος οὐδέποτε παρουσίασε στείρα στατικότητα καὶ μονολιθικὴ προσκόλλησι σὲ πρόσκαιρες καὶ παροδικὰς μορφές, ποὺ ἦσαν ἰσοπεδωμένες ἀπὸ τὸν ὁδοστρωτήρα τῆς ὁμοιομορφίας. Ἀντιθέτως ἡ ἔκφρασις αὐτὴ γινόταν πάντοτε μὲ τὴν — ὑπὸ τὶς εὐλογίες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας — ἀνανέωσι καὶ ἀντικατάστασι παλαιότερων ἐξωτερικῶν μορφῶν μὲ νεώτερες. Στὸ ὕγιες αὐτὸ προοδευτικὸ πνεῦμα ὀφείλεται λ.χ. ἡ ἀρχιτεκτονικὴ μορφή τῆς Ἀγίας Σοφίας, ποὺ ἀντικατέστησε παλαιότερες μορφές, γιὰ νὰ ἐμφανισθοῦν στὴ συνέχεια καὶ ἄλλοι μεταγενέστεροι βυζαντινοὶ ἢ μεταβυζαντινοὶ ἀρχιτεκτονικοὶ ρυθμοί. Στὸν ἴδιο δυναμισμό ὀφείλεται τὸ ὅτι ἡ παλαιὰ ἀπλὴ ψαλμωδία ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ τὰ περίφημα «κοντάκια», γιὰ νὰ περιορισθοῦν καὶ αὐτὰ βραδύτερον ἀπὸ τὴν ποικιλία τῶν «κανόνων», οἱ ὁποῖοι ἔχουν διαφορετικὸν ἀριθμὸ ὠδῶν. Τὸ αὐτὸ πνεῦμα ὠδήγησε τὴν βυζαντινὴ ζωγραφικὴ νὰ μὴ μείνῃ ἀμετακίνητος εἰς μίαν ἀνεξέλικτον μορφήν, ἀλλὰ νὰ δημιουργήσῃ ψηφιδωτά, τοιχογραφίες, μικρογραφίες, φορητὲς εἰκόνες καὶ νὰ μεταβάλλῃ ἀποχρώσεις, «στύλ», «μοτίβα», τεχνοτροπίες ἀναλόγως πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσα καλλιτεχνικὴ σχολή. Ὁ αὐτὸς δυναμικὸς καὶ προοδευτικὸς παλμὸς μετέβαλε γενικῶς τὴν Κωνσταντινούπολι σὲ ἱεραποστολικὸ ὄρημητρίο, φωτοδότρια τοῦ κόσμου, «*Παρίσι τοῦ Μεσαίω- νος*», «*παιδαγωγὸν τῆς Οἰκουμένης*», «*βασιλίσσαν τοῦ πολιτισμένου κόσμου*», κατὰ τούς εὐστόχους χαρακτηρισμοὺς τοῦ Καρόλου Diehl⁴⁰.

ζ) Ἀλλ' ὥς ἐπισημαίνει ὁ ἱστορικὸς Κ. Παπαρηγόπουλος, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος μὲ τὴ βοήθεια τῆς Ἐκκλησίας ὄχι μόνον «*ἐπρωταγωνίστη- σεν ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι*», ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῆς «*ιδίως ἀνεκαινίσθη ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις*»⁴¹.

40. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Αἱ ὑπηρεσίαι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, ἐν Ἀθή- ναις 1971, σσ. 13-14.

41. Κωνστ. Παπαρηγόπουλου, ἐνθ' ἄνωτ.

Ὅλοι οἱ πνευματικοὶ θησαυροί, τούς ὁποίους κληροδότησε ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία στὸ ἑλλη- νικὸ ἔθνος, ἀπετέλεσαν ἀκριβῶς τὴν ἐντελέχεια, ἡ ὁποία τὸ ἐμψύχωσε καὶ τὸ κράτησε στὴν ζωὴ, ὅταν τοῦτο, κατόπιν ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς διαβρώσεως⁴², ὑποδουλώθηκε στοὺς Τούρκους. Κατὰ τούς χρόνους τῆς δουλείας ἡ Ἐκκλησία κατέστησεν ἐντονωτέραν τὴν προσφορὰν τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς πρὸς τὸ ὑπόδουλο γένος. Ὡς φι- λόστοργος μητέρα περιέθαλψε καὶ «ἐπισυνήγα- γε τὰ τέκνα» αὐτῆς «ὄν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρ- νις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας» (Ματθ. κγ', 37· Λουκ. ιγ', 34).

Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μας θὰ ὁλοκληρώσωμε τὴν ἱστορικὴ ἀναδρομὴ μας στὰ νεώτερα καὶ νεώτατα δεδομένα γιὰ τὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Ἐθνους, ἡ ὁποία ἀναδρομὴ εἶναι ἀναγκαία γιὰ νὰ ἐντάξωμε ἐν συνεχείᾳ στίς ὁργανικὰς συναρτήσεις καὶ στὰ ἱστοριογενετικά τους πλαίσια τὶς ἀξιολογικὰς παρατηρήσεις μας γιὰ τὴν ἀντιεκκλησιαστικὴ συνέντευξι τοῦ κ. Δ. Τσάτσου καὶ γιὰ τὸ συζητούμενο θέμα τῶν σχέ- σεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

(Συνεχίζεται)

42. Περὶ τῆς διαβρώσεως αὐτῆς πρβλ. τὶς διαπιστώσεις καὶ σκέψεις, ποὺ ἀναφέρονται στὸ σπουδαιότατο ἔργο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πισιδίας κ. Μεθοδίου (Φούγια) ὑπὸ τὸν τίτλο «Τὸ Ἑλληνικὸ Ὑπόβαθρο τοῦ Ἰσλαμισμού» (Ἀθήναι, 1994).

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀρχιμ. Γερβασίου Ραπτοπούλου, **ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ καὶ οἱ κακοδοξίες τοῦ Παπ- σμοῦ**. Σειρὰ «Θεωρία καὶ πράξις», ἀριθ. 10. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 11X17 ἑκατ., σσ. 252.

«Ἄν πάντοτε ὑπῆρχαν αἰρετικοί, ποὺ ταλάνι- ζαν τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ,... σήμερον οἱ αἰρε- τικοὶ αὐτοὶ πλήθυναν σὲ μεγάλο ἀριθμό... Ὑπάρ- χουν στὴν πατρίδα μας καὶ ἀσκοῦν προσηλυτισμὸ πότε μὲ τὸν ἓνα καὶ πότε μὲ τὸν ἄλλο τρόπο». Στὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ γνωστὸς συγγραφέας ἀνατρέπει μὲ εὐσύννοπο καὶ κατανοητὸ τρόπο τὶς ἀντορθόδοξες διδασκαλίες τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, τῶν κυ- ριότερων παραφυάδων τῶν Διαμαρτυρομένων (πεντηκοστιανῶν, ἀντβεντιστῶν, εὐαγγελικῶν, βα- πτιστῶν κ.λπ.), τῆς Χ.Ο.Ε. καὶ 20 κακοδοξίαις τοῦ Παπισμοῦ. Χρησιμότατο βοήθημα στὰ χέρια τῶν κληρικῶν, τῶν θεολόγων καὶ κάθε χριστιανοῦ, γιὰ νὰ δίδουν «λόγον παντὶ τῷ αἰτοῦντι».

Τὸ ζήτημα τῶν Σκοπίων

(εἰσήγησις ἐνώπιον τῆς Δ.Ι.Σ. τῇ 13-3-1995)

«Ἐστὶ μὲν οὖν Ἑλλὰς καὶ ἡ Μακεδονία» (Στράβων)

Τὸ ζήτημα τοῦ κρατιδίου τῶν Σκοπίων, τὸ ὁποῖον ἀνεφύη, μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς πρώην Γιουγκοσλαβίας, ἔθεσεν ὡς μὴ ὠφελεν ἐπὶ τάπητος τὸ θέμα τῆς ἐθνικῆς ταυτότητος τῆς Μακεδονίας. Ὑπάρχουν σήμερον ἀμφισβητοῦντες τὴν ἐλληνικότητα τῆς Μακεδονίας. Μύρια ἐν τούτοις φωναί, παλαιότεραι καὶ νεώτεραι, ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον Στράβωνα μέχρι τὸν σύγ-

κρατορίας καὶ τὴν κατάκτησιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἤρχισαν ἐν Μακεδονίᾳ νὰ παρουσιάζωνται καὶ ἄλλαι φυλαὶ πλὴν τῆς ἐλληνικῆς. Ὡς δεικνύουν ὁμως αἱ στατιστικαί, τὴν πλειοψηφίαν εἶχον πάντοτε οἱ Ἕλληνες. Καὶ ὑπόδουλος ἀκόμη εἰς τὴν μανίαν τῶν Τούρκων ἡ Μακεδονία δὲν ἔπαυσε νὰ μαρτυρῇ τὴν ἐλληνικότητά της. Καὶ ἂν ἡμεῖς σιωπήσωμεν, καὶ «οἱ λίθοι κεκράξονται». Τέλος, ὕστερον ἀπὸ φρικτὴν δουλείαν τεσσάρων καὶ πλέον αἰῶνων, ἠκούσθη τὸ ἐγερτήριο σάλπισμα τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τῆς ὀθωμανικῆς τυραννίας. Τὸ σάλπισμα ἐσάλπισεν ὁ Ῥήγας Φεραίος, ἀπευθύνων αὐτὸ ὄχι μόνον πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους βαλκανικοὺς λαοὺς ποὺ διετέλουν ὑπὸ τουρκικὴν κατάκτησιν. Ὁ Ῥήγας Φεραίος μὲ τὰ φλογερά του ποιήματα ἐξήτει νὰ ἐπαναστατήσουν ὄχι μόνον οἱ Ἕλληνες ἀλλ' ὅλοι οἱ λαοὶ τῶν Βαλκανίων. Τότε, μὲ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ἐξηγέρθησαν μόνον οἱ Ἕλληνες. Μὲ σκληρὸν ἀγῶνα, ποὺ διήρκεσε μίαν δεκαετίαν περίπου, ἠλευθερώθη μικρά τις γωνία τῶν Βαλκανίων, τοῦτο δὲ ὑπῆρξεν ἀφετηρία διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τῶν ἄλλων λαῶν ποὺ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Μακεδονίαν. Καὶ Μαυροβούνιοι καὶ Σέρβοι καὶ Βούλγαροι καὶ Ρουμάνοι κατῴκουν ἐν αὐτῇ, τὰ πρωτεῖα ὁμως ὡς πρὸς τὰ σχολεῖα καὶ τοὺς ναοὺς εἶχον οἱ Ἕλληνες. Οἱ Βούλγαροι ἐπανεστάτησαν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτοί, καὶ οὕτω συνεστήθη τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας. Ἀλλὰ τοῦτο, ἐμπνεόμενον ἀπὸ ἐθνικιστικὰ αἰσθήματα, ἤρχισε νὰ καταπιέξῃ τοὺς ἄλλους λαοὺς τῶν Βαλκανίων εἰς βαθμὸν χειρότερον πολλὰ καὶ τῶν Τούρκων. Οἱ Βούλγαροι, ἐφαρμόζοντες τὰ ὀλοκληρωτικὰ σχέδια τοῦ πανσλαβισμού καὶ θέλοντες νὰ κατακτήσουν τὴν Μακεδονίαν, ἤρχισαν νὰ κατατρέχουν λυσσώδως ἰδίως τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον. Σκληραὶ μάχαι ἐλάμβανον χώραν εἰς τὴν Βαλκανικὴν. Τέλος οἱ Βούλγαροι ἐκήρυξαν καὶ ἀνεξάρτητον ἐκκλησίαν διακόψαντες πάντα δεσμόν μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Εἶχον τὴν ἀπαίτησιν, εἰς κάθε πόλιν ὅπου ὑπῆρχον καὶ ἐλάχιστοι ἀκόμη Βούλγαροι, νὰ ἔχουν ἰδικόν των ἐπίσκοπον. Ἡ διαμάχη μεταξὺ τῶν ἐξαρχικῶν καὶ πατριαρχικῶν ἦτο σκληρά. Εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Μακεδονίας μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῶν λεγομένων κομιτατζήδων ἐκυριάρχουν. Δεινὴ ἦτο τότε ἡ θέσις ἰδίως τῶν Ἑλλήνων διδασκάλων καὶ ἱερέων, οἱ πλείστοι τῶν ὁποίων ἐμαρτύρησαν μένοντες πιστοὶ εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φλωρίνης
κ. ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ

χρονον ἡμῶν ἀείμνηστον καθηγητὴν Ἀνδρόνικον, μαρτυροῦν ἀδιαψεύστως ὑπὲρ αὐτῆς. Τοπωνύμια, κειμήλια, ἀνασκαφικὰ εὐρήματα καὶ ἱερὰ μνημεῖα, ὡς λ.χ. τάφοι, ἐπιγραφαὶ καὶ νομίσματα βυζαντινῆς προελεύσεως, μαρτυροῦν τὴν ἀλήθειαν αὐτήν. Παρὰ δὲ τῇ ἡμετέρᾳ μητροπολιτικῇ περιφερείᾳ ἦτις γειννιάζει ἀμέσως μὲ τὸ ἐν λόγῳ κρατίδιον, ἡ ἐπαρχία Πρεσπῶν μὲ τὴν μεγαλοπρεπῆ βασιλικὴν τοῦ Ἀγίου Ἀχιλλεῖου εἰς τὴν ὁμώνυμον νησίδα, ἄλλα κτίσματα, ναοὺς καὶ μοναστήρια, ἰδίως δὲ μὲ τὰ ἀσκητήρια ποὺ εὐρίσκονται ὡς φωλαὶ αἰετῶν εἰς τὰς ἀποκρήμους ὄχθας τῆς μεγάλης λίμνης τῶν Πρεσπῶν, ἐχαρκτηρίσθη ὡς ὁ Μυστράς τοῦ βορρᾶ. Ὅλα αὐτὰ ἔρχονται νὰ ἐπιβεβαιώσουν, ὅτι ἡ Μακεδονία ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ὑπῆρξε χώρα ἐλληνικὴ. Εἰς αὐτὴν ἔζησαν καὶ ἔδρασαν μεγάλοι ἄνδρες, ὧν μέγιστος εἶνε ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν μακεδονικὴν φάλαγγα ἔφθασε μέχρι τῶν πυραμίδων τοῦ Νείλου καὶ τῶν πηγῶν τοῦ Γάγγη, καὶ μὲ τὴν διάδοσιν τῆς ὥραιας ἐλληνικῆς γλώσσης συνετέλεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐξάπλωσιν ἐν συνεχείᾳ τῆς θρησκείας τοῦ Ναζωραίου. Ναί! διότι εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ἐγράφησαν τὰ Εὐαγγέλια καὶ ὁλόκληρος ἡ Κ. Διαθήκη, ἡ ὁποία μέχρι σήμερον ἔχει μεταφρασθῇ εἰς δύο χιλιάδας καὶ πλέον γλώσσας καὶ διαλέκτους.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν μας ἐπεκράτησεν ἐπὶ αἰῶνας καὶ χιλιετηρίδας τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον. Ἀπὸ πλευρᾶς χριστιανικῆς ἡ Μακεδονία εἶνε ἡ πρώτη εὐρωπαϊκὴ χώρα ποὺ ἐπεσεκέρθη ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν Παῦλος. Ἐκήρυξεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Φιλίππων, δηλαδὴ τὴν σημερινὴν Καβάλαν, ἐν συνεχείᾳ δὲ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, εἰς τὴν Βέροian, εἰς τὰς Ἀθήνας, τὴν πρωτεύουσάν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, εἰς τὴν Κόρινθον. Ἀλλὰ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτο-

Τότε, εἰς τὴν δεινὴν ἐκείνην κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περιέλθει ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Μακεδονίας, ἐνεφανίσθη ὡς ἄγγελος Κυρίου ἓνα εὐγενὲς τέκνον τῆς Ἑλλαδικῆς πατρίδος, γόνος ἐκλεκτῆς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας ὁ γενάρχης εἶχε συγγράψει τὸ περίφημον βιβλίον «Ὁ Γεροστάθης». Τὸ βιβλίον αὐτὸ μὲ τὸ σπουδαῖον περιεχόμενόν του καὶ τὴν ὥραϊαν γλώσσάν του ὑπῆρξε τὸ προσφιλὲς ἀναγνωστικὸν τῆς ἑλληνικῆς νεότητος ἐπὶ σειρὰν γενεῶν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ φρονούμεν ὅτι, εἰς τὴν σημερινὴν περίοδον τῆς ὀλιγοπαιδείας καὶ λεξιπενίας ποὺ διερχόμεθα, ἐνδείκνυται ἵνα τὸ βιβλίον τοῦτο ἀνατυπωθῇ ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ διαδοθῇ εἰς τὰ σχολεῖα, διὰ νὰ γίνῃ οὕτω μία ἀρχὴ ἀναζωπυρώσεως καὶ τῆς πατρῴας ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐγγονὸς τοῦ συγγραφέως τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου, τοῦ σοφοῦ Λέοντος Μελά, ὑπῆρξε τὸ εὐγενὲς τέκνον τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος, ποὺ ἤλθε νὰ δώσῃ τὸ παρὸν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁ ἥρως Παῦλος Μελάς. Οὗτος παρητήθη τῆς θέσεως τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ἀξιωματικοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἐσχημάτισε σῶμα ἐθελοντικὸν καὶ εἰσῆλθε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Μακεδονίαν τὸ ἔτος 1904. Ἐκεῖ ἔδωκε σκληρὰς μάχας ἐναντίον τῶν κομιτατζήδων, ποὺ ἐζήτουν νὰ ἀλλοιώσουν τὸν ἐθνολογικὸν χαρακτήρα τῆς Μακεδονίας διὰ τρομοκρατικὰν καταπιέσεων τῶν κατοίκων. Τέλος ἔπεσεν εἰς τὸ χωρίον Στάτιστα μαχόμενος γενναίως ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας. Τὸ παράδειγμα του ἠκολούθησεν ἑκατοντὰς καὶ πλέον γενναίων ἀξιωματικῶν, οἱ ὅποιοι ἐσχημάτισαν ἐθελοντικὰ σώματα καὶ προωθήθησαν εἰς τὴν Μακεδονικὴν γῆν συνεχίζοντες τὸν ἀγῶνα. Οἱ ἐκεῖ ὑπηρετοῦντες τότε Ἕλληνες κληρικοὶ καὶ ιεράρχαι, ὡς ὁ Καστορίας Γερμανὸς Καραβαγγέλης, ὁ Γρεβενῶν Αἰμιλιανὸς καὶ ὁ Δράμας Χρυσόστομος (ὁ μετέπειτα Σμύρνης) συνέδραμον σπουδαίως τὸν ἱερὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα. Ὡς εἶνε αἰωνία ἡ μνήμη ὅλων τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν οἱ ὅποιοι ἐθυσιάσθησαν ὑπερμαχοῦντες τῆς ἐλευθερίας τῆς Μακεδονίας. Τέλος τὰ ὀρθόδοξα βασίλεια τῶν Βαλκανίων συνεμάχησαν καὶ ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος ἐναντίον τῆς Τουρκίας, κατόπιν δὲ σκληρῶν μαχῶν ἠλευθερώθη σημαντικὸν μέρος τῆς Μακεδονίας, τὸ ὁποῖον διενεμήθη μεταξὺ Ἑλλάδος, Σερβίας, Μανροβουνίου καὶ Βουλγαρίας.

Οἱ Βούλγαροι ἐν τούτοις καὶ μετὰ ταῦτα δὲν ἔπαυσαν νὰ διεκδικοῦν τὴν χώραν τῆς Μακεδονίας. Οὕτως ἐξεργάγῃ ὁ δεύτερος πόλεμος, τοῦ ὁποίου τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν βεβαίως εὐεργετικὰ διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἄλλ' ἡ πατρίς μας τότε, τῇ ἀπαιτήσει τῶν συμμάχων καὶ χάριν τῆς εἰρήνης, ὑπεχώρησεν ἀφήσασα μέγα μέρος τῆς Μακεδονίας εἰς αὐτοὺς, καὶ συγκεκριμένως τὴν πόλιν καὶ τὴν περιφέρειαν τοῦ Μοναστηρίου, ὅπου κατῴκει ἀκραιφνὴς ἑλληνισμός, ὡς

δεικνύουν τὰ σχολεῖα, τὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ οἱ ναοί. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐσχηματίσθη ἡ περιφέρεια τοῦ σημερινοῦ κρατιδίου τῶν Σκοπίων. Ἡ περιφέρεια αὐτῇ, περιλαμβάνουσα τὸ νότιον τμήμα τῆς τότε Γιουγκοσλαβίας, μὲ τὰς ῥαδιοφυγίας τοῦ στρατάρχου Τίτο, συμμάχου τοῦ Στάλιν, ἀπετέλεσεν ἰδιαίτερον διαμέρισμα, μία σφῆνα μεταξὺ τῶν Βαλκανικῶν λαῶν, γνωστὴν ἤδη ὡς κρατίδιον μὲ ἀπροκαλύπτους ἐχθρικὰς διαθέσεις ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Εἰς αὐτὸ κατέφυγον συμμορίται κατὰ τὸν ἐδῶ ἐμφύλιον πόλεμον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἥτταν τῶν συμμοριτῶν ἐκ τοῦ πολέμου τούτου οἱ γείτονες δὲν ἔπαυσαν νὰ διεκδικοῦν μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ νὰ παρέχουν πράγματα εἰς τὴν μαρτυρικὴν μας πατρίδα. Ὁ ἐντὸς τοῦ κρατιδίου ἑλληνικὸς λαὸς ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὸν ἐθνικὸν κορμόν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία ἔχει διακοπῇ. Κανονικὴ ἐκκλησιαστικὴ σχέσις μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἡμῶν πλέον δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὁρθόδοξος Ἑλλήν ἱερεὺς ἐκεῖ δὲν λειτουργεῖ. «Βάπτισμα» καὶ ἄλλα «μυστήρια» τελοῦνται πλέον ὑπὸ λειτουργῶν ποὺ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἐκεῖ ἀντικανονικὴν καὶ σχισματικὴν ἐκκλησίαν.

Ἐσχάτως οἱ Σκοπιανοὶ παρέχουν πολλὰ πράγματα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἡγέτης αὐτῶν Γκλιγκόρφ εὐρίσκεται εἰς στενὰς σχέσεις μὲ τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Βουλγάρους καὶ ἐποφθαλμιᾷ τὰ ἐδάφη τῆς Μακεδονίας μας. Ἰσχυρὸς ῥαδιοφωνικὸς σταθμὸς ἐγκατεστημένος εἰς τὰ Σκόπια ἐξαπολύει καθημερινῶς μύδρους ἐναντίον τῆς πατρίδος μας. Ὁ ὑποφαινόμενος, ὑποστηρίζων ἐπὶ μίαν περίπτου 30ετίαν τὰ δίκαια τῆς Ἑλλάδος, ἔχει γίνῃ ὁ στόχος ἀγρίας ἐπιθέσεώς των· εὐχονται σύντομον νὰ εἶναι τὸ τέλος του, ὡς δεικνύουν ἐπιστολαί, αἱ ὁποῖαι ἀποστέλλονται ἐκείθεν. Ἄλλ' ἡμεῖς, μνήμονες τῶν θυσιῶν κληρικῶν μας τῶν προηγουμένων γενεῶν, εὐρισκόμεθα εἰς τὴν παραμεθόριον φυλάσσοντες, ὡς συνήθως λέγομεν, ὄχι λεκτικῶς ἀλλὰ πραγματικῶς, Θερμοπύλας. Θὰ εἶνε δι' ἐμὲ ἡμέρα χαρμόσυνος ἐκείνη, καθ' ἣν θὰ κληθῶ νὰ θυσιασθῶ ὑπὲρ τῆς γλυκειᾶς πατρίδος μας Ἑλλάδος, διὰ νὰ ἐπαναλάβω καὶ ἐγὼ τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Μαβίλη ποὺ ἔπεσεν εἰς τὸν Δρίσκον. «Πατρίς», εἶπεν ἐκεῖνος, «πολλὰς τιμὰς μοῦ ἔκανες μέχρι σήμερον· ἀλλ' ἡ μεγαλύτερα τιμὴ εἶνε νὰ χύσω τὸ αἷμά μου διὰ σέ».

Ταῦτα τὰ ὀλίγα εἶχον νὰ ἐκθέσω συνοπτικῶς. Ἐδωκα μίαν εἰκόνα τοῦ ζητήματος, καὶ πιστεύω ὅτι ὅλοι οἱ συνδοικοὶ ἀδελφοὶ συμφωνοῦμεν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων. Ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεὶμ ἐξεδήλωσε πρὸ καιροῦ εἰς ἐμὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐὰν ὁ Κύριος εὐδοκήσῃ καὶ σταθεροποιηθῇ ἡ ὑγεία του, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ παραμεθόρια, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς μαχομένης Ἑλλάδος. Εἶθε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 — 115 21 ΑΘΗΝΑΙ

Ἀριθ. Πρωτ. 845
Διεκπ. 261

Ἀθήνησι τῇ 15ῃ Μαρτίου 1995

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἀρθρου 19 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δημοσιεύομεν κατωτέρω «Προκαταρκτικὸν Πίνακα» κληρικῶν, προταθέντων διὰ τὴν ἐγγραφὴν των εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν Ἐκλογίμων καὶ ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα. Συμφώνως πρὸς τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἀρθρου 20 τοῦ Νόμου 590/1977, κατὰ τῆς

ἐγγραφῆς ὑποψηφίου τινὸς ἐκ τῶν κατωτέρω προτεινομένων, δύναται νὰ ἀσκηθῇ παρ' οἰουδήποτε κληρικοῦ ἢ λαϊκοῦ, ἐνστάσις, ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσίευσως, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ὁ προτεινόμενος δὲν διαθέτει τὰ πρὸς Ἀρχιερατείαν οὐσιαστικὰ ἢ τυπικὰ προσόντα. Ἡ ἐνστάσις αὕτη δύναται νὰ ὑποβληθῇ εἴτε πρὸς τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην, εἴτε πρὸς τὴν Ἀρχιεραγματείαν τῆς Ἱ. Συνόδου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

1. Ἀρχιμ. Γερμανὸς Γαλάνης
2. » Χρυσόστομος Μάστορας
3. » Μάξιμος Ματθαίου
4. » Σεραφεὶμ Μεντζελόπουλος
5. » Παντελεήμων Ραπτέας
6. » Χρυσόστομος Σταυρόπουλος
7. » Εἰρηναῖος Χατζηγεωργαμίδης
8. » Πολύκαρπος Ψωρομύτης

Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΙΣ ΗΝ ΑΝΗΚΕΙ

Λαγκαδᾶ
Σερβίων καὶ Κοζάνης
Ἀθηνῶν
Ἀθηνῶν
Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας
Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης
Φλωρίνης
Μεσσηνίας

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς
† Ὁ Διαυλείας Δαμασκηνὸς

Λέγοντες ταῦτα μὴ νομίωσι τις, ὅτι εἴμεθα φιλοπόλεμοι. Ἡμεῖς προσωπικῶς ὡς στρατιωτικὸς ἱερεὺς ἐπὶ μίαν τριετίαν, κατὰ τὴν σκληροτέραν περίοδον τοῦ ἔθνους μας, ἐγνωρίσαμεν τί ἐστὶ πόλεμος. Διὸ καὶ ὁλοψύχως εὐχόμεθα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἰδιαίτερος δὲ εἰς τὰ Βαλκάνια. Ἀλλὰ δὲν ἀνεχόμεθα νὰ προσβάλλεται ἡ μικρὰ καὶ ἐνδοξὸς πατρίς μας. Ὅσοι ἰσχυρίζονται, ὅτι εἰς τὴν Μακεδονίαν μας ὑπάρχει μειονότης, ψεύδονται. Μειονότης ὑπῆρχε πρὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, ὅτε 2 ἑκατομμύρια καὶ πλέον πρόσφυγες ἐκ Θράκης, Πόντου καὶ Μικρᾶς Ἀσίας κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ προσέφερον τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας των. Ἡ Ἑλλὰς εἶνε τὸ ὁμοιογενέστερον ἔθνος ὃχι μόνον τῶν Βαλκανίων ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Εὐρώπης. Ὁ ἀείμνηστος πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος Ἐλευθέριος Βενιζέλος ἔλεγεν· Ἀς εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεὸν διὰ τὴν συμφορὰν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, διότι ἐκ τοῦ κακοῦ αὐτοῦ προῆλθε τόσον μεγάλο καλόν, κατὰ τὴν θεωρίαν τῆς ἐτερογονίας τῶν σκοπῶν. Ἡ τυχὸν

ὑπάρχουσα σημερον μειονότης εἶνε ἐλαχίστη. Ἐὰν ὑπάρχουν 100, ἐὰν ὑπάρχουν 1.000 ἰδιοὶ των σημερον εἰς τὴν παραμεθόριον, ἡ ἰδικὴ μας μειοψηφία ἐντὸς τοῦ κρατιδίου τῶν Σκοπίων εἶνε πολὺ μεγαλυτέρα, τετραπλασία καὶ πλέον. Οἱ Σκοπιανοὶ ἔχουν τὴν ἐξάρτησίν των ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν, ὅπου ὑπάρχει καὶ λειτουργεῖ μυστικὴ ὀργάνωσις, ἡ ὁποία μάχεται ποικιλοτρόπως ἐναντίον τῆς ἱστορικῆς μας πατρίδος. Ὁ τέως πρόεδρος τῆς δημοκρατίας κ. Χ. Σαρτζετάκης, ὅστις ἐπεσκέφθη πρὸ ἐτῶν τὴν Αὐστραλίαν, ἔλαβε πικρὰν πείραν. Ἀρχιμανδρίτης δέ, καθαιρεθεὶς ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου διὰ τὸν φαῦλον βίον του, κρατεῖ μυστικῶς τὰ ἡνία τῆς προπαγάνδας. Ἀλλ' ὁ δίκαιος Θεὸς δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ καταχθόνιοι σκοποὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἄς εἴπωμεν διὰ μίαν ἀκόμην φορὰν· Μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ φυλάσσομεν ὃχι λεκτικῶς ἀλλὰ πραγματικῶς Θερμοπύλας, καὶ ἡ μάχμος Ἑλληνικὴ νεότης εἶνε ἐτοίμη νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ «Μολὼν λαβὲ» τῶν Θερμοπυλῶν καὶ τὸ «Ὅχι» τοῦ '40.

ΜΝΗΜΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗ (60 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό του)*

«Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοὶ
τὸν στέφανον τῆς ζωῆς (Ἀποκ. 2,10)

Τὸ 1923, στὴν Ἀθήνα εὐρισκόμενος, προτάθηκε γιὰ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, ἀλλὰ ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως Στυλιανὸς Γονατᾶς προτίμησε γιὰ τὴ θέση αὐτὴ τὸ γείτονα καὶ φίλο του Ἀρχιμανδρίτη, διαπρεπῆ ἐκκλησιαστικὸ Ἱστορικὸ καὶ Καθηγητὴ στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αὐστρίας
κ. ΜΙΧΑΗΛ

Ἀθηνῶν Χρυσόστομο Παπαδόπουλο (8 Μαρτίου 1923). Τὸ ἐπόμενο ἔτος 1924 ὁ Γερμανὸς δὲν μπόρεσε νὰ γίνῃ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς γιὰ νομοτυπικοὺς λόγους.

Στὰ Ἰωάννινα, παρὰ τὸ μεγάλο ἔργο ποὺ ἐπετέλεσε, δὲν ἔμεινε γιὰ μακρὸ διάστημα, γιατί στίς 15 Ἀπριλίου 1924, χωρὶς νὰ τὸ ξέρει καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλει ἐκλέχτηκε Μητροπολίτης καὶ Ἐξαρχος Κεντρῶς Εὐρώπης στὴ νεοσύστατη Μητρόπολη Οὐγγαρίας, ἐνῶ στὰ Ἰωάννινα ἐπέστρεψε ἀπὸ τὴν Ἀμάσεια ὁ Σπυρίδων Βλάχος. Ὁ ἐνθερμος φιλοβασιλικὸς Σπυρίδων Βλάχος κατάφερε τούτῃ τὴ φορὰ νὰ ἀπομακρύνει τὸν φιλοβενιζελικὸ Γερμανὸ Καραβαγγέλη, ὅπως ὁ Γερμανὸς εἶχε καταλάβει στίς 27 Ὀκτωβρίου τοῦ 1922 τὴν Μητρόπολη Ἰωαννίνων, στέλνοντας τὸ Σπυρίδωνα Βλάχο ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα στὴν Ἀμάσεια τοῦ Πόντου.

Ὡς Μητροπολίτης Οὐγγαρίας καὶ Ἐξαρχος Κ. Εὐρώπης ὁ Γερμανὸς ἔμεινε τέσσερις μῆνες, μέχρι τὶς 12 Αὐγούστου 1924, ὁπότε ἔγινε καὶ πάλι Μητροπολίτης Ἀμασείας καὶ Ἐξαρχος Κ. Εὐρώπης, τὴ φορὰ αὐτὴ μὲ ἔδρα τὴ Βιέννη, γιὰ νὰ διευθύνει μέχρι τὸ θάνατό του, ἀπὸ τὴ θέση αὐτῇ, τὴ νεοϊδρυθεῖσα Μητρόπολη Κεντρῶς Εὐρώπης, ἡ ὁποία περιλάμβανε τὶς ἀποσπασθεῖσες ἀπὸ τὴ Μητρόπολη Θυατείρων ὁρθόδοξες Κοινότητες Αὐστρίας, Οὐγγαρίας καὶ Ἰταλίας.

Γιὰ ἔντεκα χρόνια, καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι θεώρησε τὴν τοποθέτησή του στὴ Βιέννη ὡς τόπο ἐξορίας, ἀγωνίστηκε νὰ ἀναδιοργανώσει τὶς Κοινότητες τῆς Ἐπαρχίας του, χωρὶς νὰ εἶναι καὶ στὴν ἐδῶ διακονία τοῦ ἁμοιρος προβλημάτων καὶ σοβαρῶν ἐμποδίων.

Στὴν Ἰταλία εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσει ἓνα πλῆθος ἀπὸ δυσχέρειες καὶ κοινοτικὰ προβλήματα καὶ στὴ Βιέννη εἶχε νὰ ἀντιπαλαίσει πρὸς τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα πρόβαλλε ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότητα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ ὁ τότε Ἱερατικῶς Προϊσταμένος αὐτῆς, Ἀρχιμανδρίτης Δημήτριος Γεωργιάδης, ἄλλοτε συσπουδαστὴς καὶ φοιτητὴς του στὴν Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ὁ ὁποῖος γιὰ προσωπικοὺς λόγους καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶχε διατελέσει Καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου στὴν ἴδια Σχολή, οὐδέποτε ἀναγνώρισε τὸ Γερμανὸ ὡς Προϊστάμενό του καὶ Μητροπολίτη τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου.

Ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἀρχιμανδρίτη Δημήτριο ἢ ἀπὸ τὸν κύκλο του προέρχεται, προφανῶς, καὶ μία ἐπιστολή, μὲ ἡμερομηνία 14 Μαρτίου 1925, γραμμένη σὲ ἄσχημα γαλλικά, ποὺ φέρνει τὴν ὑπογραφή un ami de l' Italie Platoni καὶ ἀπευθύνεται στὸν Ἰταλὸ Ἐπίτροπο τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας τῆς Βενετίας Γερουσιαστὴ Tecchio. Ὁ δῆθεν Platoni κατηγορεῖ τὸ Μητροπολίτη Γερμανὸ στὸν Ἰταλὸ Ἐπίτροπο γιὰ προπαγάνδα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως στὴν Ἰταλία μέσω τοῦ Γερμανοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐπισκεφθεῖ ἤδη τὴ Βενετία καὶ σκόπευε στὴν συνέχεια νὰ διατρέξει χωρὶς τὴν ἄδεια τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως διατείνεται ὁ Platoni, ὅλη τὴν Ἰταλία γιὰ νὰ προπαγανδίσει.

Συνεχῆς καὶ ἀδιάπτωτος ἦταν ὁ ἀγώνας τοῦ Γερμανοῦ στὴν προσπάθειά του νὰ ἑναρμονίσει μὲ τὰ συμφέροντα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας τὰ προβλήματα τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἰταλίας, οἱ ὁποῖες ἀπὸ τὸ 1922, μὲ τὴν ἱδρυση τῆς Μητροπόλεως Θυατείρων, εἶχαν τεθεῖ καὶ πάλι κάτω ἀπὸ τὴν κανονι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 198 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5/1995 τεύχους.

Ὁ Γερμανὸς Καραβαγγέλης ὡς Μητροπολίτης Ἀμασειᾶς καὶ Ἐξαρχὸς Κεντρῶας Εὐρώπης (12.8.1924 - 11.2.1935).

κή δικαιοδοσία καὶ τὴν πνευματικὴ μέριμνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἐντονο ἐπίσης ἦταν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Γερμανοῦ καὶ γιὰ τὶς ὀρθόδοξες ἱστορικὲς Κοινότητες τῆς Οὐγγαρίας, πού ἀποτελοῦσαν κι αὐτές, ὅπως οἱ Κοινότητες τῆς Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας, μέρος τῆς μητροπολιτικῆς του Ἐπαρχίας. Στὴν Οὐγγαρία ζοῦσαν, καὶ ζοῦν ἀκόμη, ἀρκετοὶ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι, μὲ τὴν ἐργασία καὶ τὴ φιλογενειὰ τους, ἱδρυσαν Σχολεῖα, ἀνήγειραν μεγαλοπρεπέστατους Ναοὺς καὶ οἰκοδόμησαν φιλανθρωπικὰ Καταστήματα. Οἱ Ἕλληνες τῆς Οὐγγαρίας ὁργανώθηκαν σὺς Κοινότητές τους, ἀνάμεσα σὺς ὁποῖες, τὴν ἐποχὴ πού ὁ Γερμανὸς Καραβαγγέλης ἦταν Μητροπολίτης Ἀμασειᾶς καὶ Ἐξαρχὸς Κεντρῶας Εὐρώπης, διακρίνονταν οἱ Κοινότητες Βουδαπέστης, Miskolc, Karcag, Keskemet, Szentes καὶ ἄλλες.

Διακρινόμενος γιὰ τὴν εὐρύτητα τοῦ πνεύματός του καὶ ἐνδιαφερόμενος γιὰ τὴν καλύτερη ποιμαντικὴ ἐξυπηρέτηση τῶν ἐξουγγρισθέντων Ἑλλήνων ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ὁ Γερμανὸς Καραβαγγέλης βρῆκε εὐλογία καὶ δικαιολογημέ-

νη τὴ χρήση τῆς οὐγγρικῆς γλώσσας σὺς Ἱερὲς Ἀκολουθίες. Μὲ εἰσήγηση τοῦ ἰδίου δέχτηκε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Φώτιος ὁ Β' (1929-1935) τὴν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐξάρτησιν τῶν Κοινοτήτων αὐτῶν, μὲ τὸ δικαίωμα νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν οὐγγρικὴ ὡς λειτουργικὴ γλώσσα.

Οἱ δραστηριότητες τοῦ Γερμανοῦ ξεπερνοῦσαν κατὰ πολὺ τὰ ὅρια τῆς Μητροπόλεώς του, γιὰ τὶς ἀναγνωρισμένες ἱκανότητές του, πού ἐπιβεβαιώνονταν στὴν πράξη, προσέφευγε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὴν ἐπίσημη ἐκπροσώπησή του σὲ διάφορες Χῶρες καὶ Ἐκκλησίες καὶ τὴν συμμετοχὴ του σὲ Συνέδρια καὶ γιὰ ἐξαρχικὲς ἀποστολές.

Στὰ περιορισμένα πλαίσια τοῦ ἀρθροῦ αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατη ἡ ἀπαρίθμηση τῶν δραστηριοτήτων του, δὲν θὰ ἔπρεπε πάντως νὰ παραλείψουμε νὰ ἀναφέρουμε τὴν ἀποστολὴν του σὺς Βελιγράδι καὶ στὴν Πράγα, τὸ Δεκέμβριο τοῦ 1926 καὶ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1927, γιὰ τὸ διακανονισμὸ τοῦ ζητήματος τῆς Αὐτονομίας τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τὴ θέσιν στὴν Ἐκκλησία αὐτὴ τοῦ Σαββατίου, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐκλεγεί ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο σὺς 3 Μαρτίου 1923 καὶ εἶχε χειροτονηθεῖ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα, στὴν Κωνσταντινούπολη, Ἀρχιεπίσκοπος Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας.

Ὁ Γερμανὸς πέθανε σὺς 11 Φεβρουαρίου 1935 σὺς Hotel Bristol τῆς προαστείου λουτροπόλεως τῆς Βιέννης Baden, λίγο ἔως πολὺ λησμονημένος καὶ ἐγκαταλελειμμένος, ὅπως, δυστυχῶς, συχνὰ συμβαίνει σὺς γίγαντες τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους μας. Ὅσο περιπετειώδης ὑπῆρξε ἡ ζωὴ του, τόσο ἀθόρυβη ἦταν ἡ τελευτὴ του. Τὰ αἷτια τοῦ θανάτου τοῦ ἐξηνταεννιάχρονου Ἱεράρχου ἀναφέρονται σὺς Βιβλίον Θανάτων (Sterbe-Buch, fol. 17b) τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Ἀγίας Τριάδος Βιέννης: Arteriosklerosis, Apoplexia cer(e)b. Σύμφωνα μὲ τὸ ἴδιο Βιβλίον, ἡ ταφὴ του ἐγίνε σὺς 15 Φεβρουαρίου 1935 σὺς ἐλληνικὸ τμῆμα τοῦ Κεντρικοῦ Κοιμητηρίου τῆς Βιέννης (Im W(iene)r Zentralfriedhofe), ἀπὸ τὸν Ἀρχιμανδρίτη Δρα Ἀγαθάγγελο Ξηρουχάκη, Ἱερατικῶς Προϊστάμενο, τότε, τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Ἀγίας Τριάδος Βιέννης καὶ μετέπειτα Ἐπίσκοπο Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου.

(Συνεχίζεται)

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΩΡΙΣΜΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ο Πρωθυπουργός στο διάγγελμά του της 1ης Ιανουαρίου 1995 αναφέρθηκε στην ανάγκη αναθεώρησης των διατάξεων του ισχύοντος Συντάγματος 1975/1986 και, μεταξύ άλλων, εξήγγειλε και την αναθεώρηση των σχετικών διατάξεων που ρυθμίζουν τις σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας. Θα πρέπει να υπομνησθῇ ότι πάγια θέση του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος

σέ τυπικό ρόλο, μέχρι την πλήρη αποδέσμευση της Εκκλησίας από την Πολιτεία, που προϋποθέτει τροποποίηση του άρθρου του Συντάγματος...» (παράγρ. 80).

Από την προειρημένη πρωθυπουργική εξαγγελία αναθεώρησης του Συντάγματος για να επέλθει ο πλήρης χωρισμός Εκκλησίας και Κράτους δημοσιεύθηκαν και θα εξακολουθήσουν να δημοσιεύονται απόψεις για το θέμα και έχουν κατατεθεί στο Προεδρείο της Βουλής των Ελλήνων οι σχετικές θέσεις των εις την Βουλὴν Πολιτικῶν Κομμάτων καί, κατὰ την εξέλιξη, το θέμα θα απασχολήσει την Βουλή κατὰ τὰ ὀριζόμενα καὶ τὴν διαδικασία ἄρθρου 110 τοῦ Συντάγματος.

Σημειώνεται ὅτι μεταξὺ τῶν ἀναθεωρητέων διατάξεων εἶναι καὶ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ Σ., τὸ ὁποῖο μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος: «Εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων καὶ τῆς ἐκ ταύτης προερχομένης Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, συγκροτούμενης ὡς ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας ὀρίζει, τηρουμένων τῶν διατάξεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς 29ης Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1850 καὶ τῆς Συνοδικῆς Πράξεως τῆς 4ης Σεπτεμβρίου 1928».

Τὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας, μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 3178/1976 ἀπόφαση τῆς Ὁλομελείας, ἐρμήνευσε τὸ ἄρθρο 3 τοῦ Συντάγματος καὶ δέχθηκε, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἡ συνταγματικὴ κατοχύρωση «δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπεκτεινόμενη καὶ ἐπὶ τῶν Κανόνων καὶ Παραδόσεων τῶν ἀναφερομένων εἰς ζητήματα διοικητικῆς ἀποκλειστικῆς φύσεως, ἅτινα οὐ μόνον δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἐσωτερικὴν σημασίαν τῶν δογματικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ρυθμίζονται, ὡς ἐπὶ τῷ πολὺ, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ περιστάσεις τῆς κοινωνίας, ὑφιστάμενα τὴν ἐκ τῆς διαδρομῆς τοῦ χρόνου καὶ τῶν νεωτέρων ἀντιλήψεων ἐπίδρασιν, ὥστε οἱ εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα ἀναφερόμενοι Κανόνες εἶναι κατ' ἀνάγκην μεταβλητοὶ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κοινού νομοθέτου...».

Τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΔΙΔΑΙΟΥ
Εἰδικοῦ Νομ. Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας

ἦταν καὶ εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους. Ἡ θέση αὕτη διατυπώνεται σαφέστατα στὸ «συμβόλαιο μὲ τὸ λαὸ» ποὺ ἦταν τὸ 1981 ἡ προεκλογικὴ διακήρυξη τοῦ γενικωτέρου πολιτικοῦ προγράμματος τοῦ Κινήματος, τὸ ὁποῖο τέθηκε ὑπὸ τὴν κρίση τοῦ λαοῦ ἐνόψει τῶν τότε ἐκλογῶν.

Στὶς παραγράφους 79 καὶ 80 τῆς πολιτικῆς αὐτῆς διακήρυξης γράφεται: «Ὁ πλήρης διαχωρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Κράτος θὰ τῆς δώσει τὴν δυνατότητα νὰ πορευθῇ ἐλεύθερη καὶ ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν κοσμικὴ ἐξουσία. Ἐννοοῦμε φυσικὰ τὸ χωρισμὸ τῆς Ἐκκλησίας ὡς διοίκησης. Οἱ δεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ λαὸ πρέπει νὰ διατηρηθοῦν. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοήσει τὸ θετικὸ ρόλο ποὺ ἔπαιξε ἡ Ἐκκλησία σὲ δύσκολες γιὰ τὸ ἔθνος καὶ τὸ λαὸ στιγμὲς ὅταν εἶχε δημοκρατικὴ ὀργάνωση καὶ ἐνεργὸ συμμετοχὴ τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου. Ὁ ἐναγκαλισμὸς ὅμως τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸ σύστημα τῆς «πολιτειοκρατίας» εἶναι τὸ κύριο αἶτιο μιᾶς ἀρνητικῆς πορείας μὲ ἀπροκάλυπτες Κυβερνητικὲς ἐπεμβάσεις, ἀθέμιτες πολιτικο - ἐκκλησιαστικὲς σχέσεις καὶ συναλλαγές...» (παράγρ. 79).

«Ὁ χωρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους στὸν ὁποῖο θὰ προχωρήσει ἡ Κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ θὰ διασφαλίσῃ τὸ δρόμο γιὰ στήριξη τῆς Ἐκκλησίας στὶς δικές της δυνάμεις, σὲ ἐσωτερικὴ ὑγεία καὶ δημοκρατικὴ ὀργάνωση. Ἡ Ἐκκλησία θὰ ἀφεθῇ ἐλεύθερη νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν δικὸ της δρόμο, χωρὶς ἀνάμειξη τῆς Πολιτείας. Τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας θὰ περιορισθῇ

Αὐτὰ κατὰ τὸ Σ.τ.Ε. ὅταν, διὰ τοῦ ἐρμηνευομένου ἄρθρου τοῦ Σ. ἐπιτάσσεται ὅτι: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν...» ἔχει ὑποχρέωση νὰ τηρεῖ, ὡς ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ πᾶσα ἄλλη ὁμόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἀπαρσαλεύτως τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς Κανόνας χωρὶς βέβαια διάκριση ἀφοῦ, τὸ ἴδιο ἄρθρο πού ἀναφέρεται στὴ Μεγάλη Ἐκκλησία καὶ πᾶσα ἄλλη ὁμόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, στὴ συνέχεια τῶν λέξεων «τηροῦσα ἀπαρσαλεύτως» προσθέτει «ὡς ἐκείναι» (ιδ. ἄρθρο 3 παρ. 1 τοῦ Σ.).

Ὁ γράφων, μὲ τὴν εἰδικὴ ἐνασχόληση καὶ ἐμπειρία δεκάδων ἐτῶν, διετύπωσε προβληματισμοὺς σχετικὰ μὲ τὴν κατὰ τὰ προαναφερόμενα, ἐρμηνεία τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 1 τοῦ Σ. (ἴδετε Γ. Λιλαίου, Νομοκανονικά, Τόμος Β' Ἐκδοσις Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σελ. 13 ἐπ. «Τὸ αὐτοδιοίκητον τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸ ἄρθρον 3 παρ. 1, σὲ συνδυασμὸν μὲ τὰ ἄρθρα 13, 4 καὶ 25 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος).

Τὰ ἀμέσως ἀνωτέρω γράφονται γιὰ τὴν ἀσφαλῶς κατὰ τὴν ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος καὶ στὴ Βουλὴ, καὶ στὴν Ἐπιτροπὴ θεσμῶν καὶ στίς ἀπόψεις εἰδικῶν καὶ μὴ (στὸν τόπο μας λησμονοῦμε τὸ Σωκρατικὸ «τὴ γνώμη τῶν ἐπαίωντων»), θὰ ἐπικαλεσθοῦν ἐκτὸς τῶν συνταγματολόγων καὶ τὴν νομολογία τοῦ Σ.τ.Ε., τὸ ὁποῖο ἔχει ἀποφανθεῖ ὅτι ἡ θεοῦδρυτη Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εἶναι νομικὸ πρόσωπο δημοσίου δικαίου, μὴ διαφέρον τῶν Κρατικῶν καὶ τῶν ἄλλων Ν.Π.Δ.Δ. τοῦ δημοσίου τομέα.

Αὐτά, παρὰ τὰς ἀντιθέτους γραπτὰς καὶ προφορικὰς θέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ γράφοντος.

Ἦλθε ὅμως τὸ Εὐρωπαϊκὸ Δικαστήριον ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τοῦ Στρασβούργου μὲ τὴν ἀπὸ 9 Δεκεμβρίου 1994 ἀπόφασί του ἐπὶ προσφυγῶν Μονῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὰς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν θέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τοῦ γράφοντος, καὶ νὰ ἀποφανθεῖ:

«Ὅπως ἡ Ἐπιτροπὴ στὴν ἀπόφασί της περὶ τοῦ παραδεκτοῦ, τὸ Δικαστήριον παρατηρεῖ ὅτι οἱ αἰτούσες Ἱερὲς Μονὲς δὲν ἀσκοῦν Κυβερνητικὴ ἐξουσία. Τὸ ἄρθρο 31 (1) (τὸ ἄρθρο 39)

τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας περιγράφει τὶς Ἱερὲς Μονὲς ὡς ἀσκητικὰ θρησκευτικὰ Ἰδρύματα (βλ. παράγραφο 15 ἀνωτέρω). Οἱ σκοποὶ κυρίως ἐκκλησιαστικῆς καὶ πνευματικῆς φύσεως... δὲν ἦταν τέτοιοι πού νὰ κατατάσσονται στοὺς κρατικοὺς Ὄργανισμούς, πού ἔχουν ἰδρυθεῖ γιὰ δημοσίους διοικητικοὺς σκοποὺς. Ἀπὸ τὴν κατάταξί τους (μὲ τὸ ἄρθρο 1 παρ. 4 τοῦ Ν. 590/1977) στὰ νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ἡ ἀνωτέρω παράγραφος ὁρίζει «κατὰ τὰς νομικὰς αὐτῶν σχέσεις ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, αἱ Μητροπόλεις... αἱ Μοναί... εἶναι νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου», μπορεῖ νὰ συναχθεῖ μόνον ὅτι ὁ νομοθέτης — ἐξ αἰτίας τῶν εἰδικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ τοῦ Κράτους — ἐπιθυμοῦσε νὰ δώσει τὴν ἴδια νομικὴ προστασία ἐναντι τρίτων πού ἔχουν καὶ ἄλλα νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου...» (παρ. 9 ἀποφ. Εὐρ. Δικαστηρίου).

Ἡ ἴδια ἀπόφασις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων στὴν παράγραφο 83 δέχεται:

«Τὸ δικαστήριον ἔχει ἤδη διαπιστώσει ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ νομοθεσία ἔχει δώσει στίς αἰτούσες Ἱερὲς Μονὲς νομικὴ προσωπικότητα δημοσίου δικαίου *στίς ἐννομενὲς σχέσεις τους* («κατὰ τὰς νομικὰς αὐτῶν σχέσεις» ὁρίζει σαφῶς ἡ παράγραφος 4 ἄρθρου 1 τοῦ Ν. 590/1977) μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς ἐξασφαλίσῃ μεγαλύτερη προστασία (καὶ ὄχι νὰ τὶς ἐξομοιώσῃ μὲ τὰ ΝΠΔΔ).

Τὰ ἀνωτέρω γράφονται γιὰ νὰ καταδειχθεῖ ἡ λεπτότης τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Κράτους καὶ ἡ ἀνάγκη ἐξαιρετικῆς προσοχῆς κατὰ τὴν συνταγματικὴ ἀναθεώρηση διότι ὁ χωρισμὸς καὶ μάλιστα «πλήρης» Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐπιβάλλει *βάσανον καὶ λεπτομερικὴν ἐξέταση ὅλων τῶν πτυχῶν τοῦ θέματος.*

Εἶναι κατὰ ταῦτα πολὺ σοβαρὰ ὅσα ἐπισημαίνονται στὸ κύριον ἄρθρο τῆς ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ τῆς 26ης Μαρτίου 1995. «Ἡ συζήτηση τῶν ἀναθεωρητέων διατάξεων διεξάγεται βέβαια στὴ Βουλὴ καὶ ἐκεῖ ψηφίζονται καὶ ἐπικυρώνονται οἱ τροποποιήσεις. Ὡστόσο ἡ ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος (καὶ ἀναφερόμαστε μὲ τὰ γράφόμενα ἰδιαίτερα στὸ ἄρθρο 3 παρ. 1 τοῦ Σ.) εἶναι θέμα τόσο σοβαρὸ καὶ κρίσιμο, ἰδιαίτερα στίς σημερινὲς συνθήκες καὶ περιστάσεις, ὥστε νὰ εἶναι εὐχῆς ἔργο ἀν καταστῇ δυνατὴ ἡ εὐρύτερη συμμετοχὴ στὴ συζήτηση εἰδικῶν ἐπιστημολο-

νων... ἀκόμη καὶ τῆς Ἐκκλησίας» (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 26.3.1995).

Μὲ τὸ θέμα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ Συντάγματος, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὶς σχέσεις Ἐκκλησίας - Κράτους, ἀσχολήθηκε ἡ Ἱερὰ Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης - στὴν ὁποία παρακάθεται ὁ γράφων κατὰ τὰ ὀριζόμενα μὲ τὸ ἄρθρο 8 τοῦ Ν. 4149 περὶ Κ. Χ. τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης - καὶ μὲ ὁμόφωνη ἀπόφαση ἐπεσήμανε τὸ μέγεθος τοῦ θέματος καὶ τὴν ἐπίπτωση πού θὰ ἔχει, ὅπου Ἕλληνες Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, γιὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ἀκόμη καὶ κίνδυνος διαίρεσης τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἂν δὲν ἐπιδειχθῇ ἡ ἐπιβαλλόμενη προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια, ὡς καὶ προηγουμένη συνεννόηση μὲ τὴν Ἐκκλησίαν γιὰ ἓνα τόσο λεπτὸ καὶ σοβαρὸ θέμα ὅπως ὁ χωρισμὸς καὶ μάλιστα πλήρης, Ἐκκλησίας καὶ Κράτους.

Ἡ Συνοδικὴ ἀπόφαση γνωστοποιήθηκε στὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, στὸν Πρωθυπουργό, στοὺς Ἀρχηγούς τῶν Κομμάτων, στὸν Ὑπουργὸ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, μὲ τὸν ὁποῖο μάλιστα ζητοῦν νὰ συναντηθεῖ μὲ ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, ἡ ὁποία ὡς πρὸς τὶς σχέσεις τῆς μὲ τὸ Κράτος ἔχει ἰδιαιτερότητα, ἀφοῦ εἶναι ἡμιαυτόνομος (δὲν εἶναι αὐτοκέφαλος) ὑπαγομένη εἰς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὸ ὁποῖο ἔχει λόγο (ἄρθρο 1 τοῦ Ν. 4149/1961, ὅπως ἰσχύει).

Τὰ ἀνωτέρω γράφονται, ἀφοῦ ὁ Ὑπουργὸς Τύπου, Κυβερνητικὸς Ἐκπρόσωπος καὶ Καθηγητὴς συνταγματικοῦ δικαίου, καὶ ὑπὸ τὴν τελευταία ἐπιστημονικὴ εἰδικὴ ιδιότητα, εἶναι εὐλογο νὰ ἔχει γνώμη στὴν Κυβέρνηση γιὰ τὸ θέμα τοῦ χωρισμοῦ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, γράφει: «Πρόσθετο ἐπιχείρημα ὅτι τὸ Σ. ἀνταποκρίνεται στὴ λογικὴ καὶ στὴ φιλοσοφία τοῦ συστήματος τῆς “νόμῳ κρατοῦσης Πολιτείας” ἀποτελεῖ τὸ ἄρθρο 105 παρ. 3 κατὰ τὸ ὁποῖο ὁ Κ. Χάρτης τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἐπικυρώνεται ἀπὸ τὴ Βουλὴ μὲ τυπικὸ νόμο» (Βενιζέλος, σελ. 87).

Ὁ ἴδιος Καθηγητὴς σχετικὰ μὲ τὸ θέμα χωρισμοῦ Ἐκκλησίας - Κράτους ἐπισημαίνει τὴν προσοχὴ τοῦ κοινοῦ νομοθέτη. (Ἴδετε καὶ Καθηγητὴ Δ. Τσάτσο, Τὸ Σύνταγμα, Τόμος Β', «Ἡ σχέση Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας κατὰ τὸ Σ. 1975/1986», σελ. 603 ἐπ.).

Γιὰ τὴν μελετωμένη ἀναθεώρηση τοῦ Σ. καὶ δι' αὐτῆς τὸν χωρισμὸ Ἐκκλησίας - Κράτους, ὁ Ὑπουργὸς καὶ Καθηγητὴς τοῦ Συνταγματικοῦ

Δικαίου, μὲ δηλώσεις του στὸν Τύπο σημείωσε: «Ἡ ἀναθεώρηση στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ γίνῃ μὲ τὴν πλήρη συμφωνία τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὲν θὰ ἀποσκοπεῖ στὴν ὑποβάθμισή της. Στὴν πρόταση πάντως (ἐννοεῖται ἡ πρόταση τοῦ ΠΑΣΟΚ ποὺ ἔχει κατατεθεῖ στὴ Βουλὴ) δὲν υἱοθετεῖται ὁ πλήρης χωρισμὸς Κράτους καὶ Ἐκκλησίας» (ΕΘΝΟΣ 29.3.1995).

Μὲ τὰ ἀνωτέρω σὲ κάθε περίπτωση ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπιβάλλεται νὰ ἀξιολογήσῃ τὴν σοβαρότητα τοῦ θέματος διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τῶν σχέσεων τῆς μὲ τὸ Κράτος. Πρέπει νὰ καταστρώσῃ πρόγραμμα ἐργασίας ὑπεύθυνης. Θέματα ὅπως ἡ ρύθμιση, διὰ τοῦ Συντάγματος, τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας - Κράτους, εἶναι λεπτότατα καὶ θὰ πρέπει νὰ ἐξετασθοῦν ἐν ὄψει τῶν συνιστωσῶν ποὺ συνιστοῦν τὴν συνιστώσαν θέσιν, ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐπιβαλλομένη, μέσα στὰ συνταγματικὰ πλαίσια, κρατικὴ προστασία καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν ἐναγκαλισμὸ τῆς Πολιτειοκρατείας πού, κατὰ τὴν γνώμη μου, παρ' οἰανδήποτε συνταγματικὴ μεταρρύθμιση, ἀποτελεῖ πάντα τὸ ἐμπόδιο τῆς πραγματικῆς, καὶ ὄχι θεωρητικῆς, αὐτοδιοίκησής της.

Ἄν διὰ τοῦ Σ. γίνῃ χωρισμὸς Ἐκκλησίας - Κράτους (ἂς μὴ παραβλέπεται τὸ γενικώτερον ἐπικρατοῦν πνεῦμα) καὶ μάλιστα πλήρης, θὰ ἀνακύψουν μεγάλα ζητήματα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τὶς Ἱ. Μητροπόλεις, τὸν Ἐφημεριακὸ Κλῆρο, γιὰ νὰ περιοριστοῦμε ἐνδεικτικὰ μόνο σ' αὐτά.

Τὸ Κράτος ἀπὸ τὴν πλευρὰ του, πρέπει νὰ συνειδητοποιήσῃ ὅτι, στὴ σημερινὴ μάλιστα δεινὴ συγκυρία, ἔχει περισσότερον τὴν ἀνάγκη τῆς Ὁρθόδοξης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀπ' ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν ἀνάγκη τοῦ Κράτους.

Ἡ Ὁρθόδοξη χριστιανικὴ πίστις καὶ τὸ ἔθνος ὑπῆρξαν στὴν διαδρομὴ τοῦ χρόνου, ἀπὸ τότε ποὺ οἱ Ἕλληνες γνώρισαν τὸν Δομήτορα τῆς Ἐκκλησίας Του Κύριο καὶ ἄκουσαν «νῦν ἐδοξάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» μέχρι σήμερα, ἐνωμένοι σὲ κοινὴ ἱστορικὴ πορεία, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀδιάφυστη ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ὁ Κολοκοτρώνης χαρακτηριστικὰ ἔλεγε: «Ὅταν πιάσαμε τὰ ἄρματα, εἶπαμε πρῶτα ὑπὲρ Πίστεως καὶ ἔπειτα ὑπὲρ Πατρίδος». Ἡ Ὁρθόδοξία ὅμως καὶ ἡ πίστις ἡ ὀρθόδοξη εἶναι παρούσα, στὴ διαδρομὴ τῶν αἰώνων, μὲ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἕνας λόγος εἶναι χωρισμὸς Ἐκκλησίας -

Κράτους. Τὸ σωστότερο εἶναι τὸ Κράτος νὰ ἐξασφαλίσῃ μὲ τὶς συνταγματικὰς διατάξεις τὴν στήριξη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ταυτόχρονα τὸ οὐσιαστικὸ αὐτοδιοίκητο τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ σταματήσουν τὰ συμβαίνοντα.

Ὅσο νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ συνταγματικὴ ἀναθεώρηση, ποὺ κατὰ τὸ ἄρθρο 110 τοῦ Συντάγματος ἀπαιτεῖ χρόνον, στὴ διάρκεια τοῦ ὁποίου πολλὰ μποροῦν νὰ παρεισφύσουν στὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, θὰ πρέπει κατὰ τὴν γνώμη μου, νὰ ἐξετασθῇ ἂν, μέσα στὰ σημερινὰ συνταγματικὰ πλαίσια εἶναι δυνατὴ νομοθετικὴ στήριξη τοῦ αὐτοδιοικήτου τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρώτη θετικὴ ἐκδήλωση τῆς Πολιτείας ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία μὲ τὰς διατάξεις τοῦ ἰσχύοντος Σ. σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ Σ. τοῦ 1952, εἶναι τελειῶς ἀπροσάτευτη, ἰδιαίτερα μάλιστα μὲ τὴν διὰ προσφάτου νόμου κατάργηση τοῦ Α. Ν. τοῦ 1938 κατὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ (ἴδ. Γ. Λιλαίου, «Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία καὶ Νέο Σύνταγμα»).

Ὁ γράφων ἔχει ἐμπειρία ποὺ δικαιολογεῖ τοὺς προβληματισμούς του. Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται νὰ ἀποσαφηνίσῃ ὅτι, ἂν πρόκειται νὰ γίνῃ χωρισμὸς Ἐκκλησίας - Κράτους σὲ βάρος τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως πολλοὶ καὶ ἰδιαίτερα «νεωτεριστὲς» τὸ ἀντιλαμβάνονται, ἴσως εἶναι καλύτερα νὰ μὴ γίνῃ χωρισμὸς καὶ μάλιστα πλήρης καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀγωνίζεται γιὰ τὰ ἀναλλοίωτα πιστεύματά της. Δὲν θὰ χαθεῖ.

Ἄς μὴ παραβλέπεται, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ὅτι ὁ κίνδυνος μὲ τὴν συνταγματικὴ μεταρρύθμιση καὶ τὸν χωρισμὸ της μὲ τὸ Κράτος, μπορεῖ νὰ καταλήξῃ νὰ λειτουργεῖ ἡ Ἐκκλησία τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας (ὅχι ὅπως ἐρμηνεύει τὴν ἔννοιά της στὸ Σ. «ἐπικρατοῦσης» τὸ Σ.τ.Ε.) ὑπὸ τὴν σωματειακὴ μορφή, μὲ ἄμεσο κίνδυνο διάσπασης τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ ὅπου γῆς Ἑλληνισμοῦ, ποὺ σύνδεσμος ἔχει τὴν Ὁρθόδοξη χριστιανικὴ πίστη. Ὁ κίνδυνος εἶναι ὁρατὸς καὶ μάλιστα μετὰ τὸ ἄρθρο 13 τοῦ Συντάγματος καὶ ὅταν ὑπάρχει ἡ σύμβαση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἔχει κυρωθεῖ μὲ νόμον καὶ ὑπεριοχύσει ἀπὸ κάθε ἄλλη διάταξη ἐσωτερικοῦ νόμου καὶ τὸ δεδουλευμένο τῶν ἀποφάσεων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων εἶναι ὑποχρεωτικὰ στὴ χώρα μας ποὺ ἔχει προσχωρήσει στὴν σύμβαση.

Στὸ ὄνομα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας μὲ τὸ ἄρθρο 13 τοῦ Σ. καὶ τὶς ἀντίστοιχες διατάξεις

τῆς σύμβασης ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων πολλὰ μποροῦν νὰ συμβοῦν σὲ βάρος τῆς Ὁρθόδοξης Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὅταν μάλιστα θὰ εἶναι «πλήρως» χωρισμένη ἀπὸ τὸ Κράτος (ἴδετε Γεωργ. Λιλαίου «Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία καὶ Νέο Σύνταγμα», ἔκδοση 1976).

Εἶναι χαρακτηριστικὰ ὅσα ὁ διαπρεπὴς Καθηγητὴς Κώστας Μπέης ἐπισημαίνει: «Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ὁ διαποτισμένος ἀπὸ τὸ κλασικὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα Χριστιανισμός. Δικαίως ἡ Ἑλληνικὴ ἔννομη τάξη ἔχει ἀναγάγει τὰ νάματα τῆς Ὁρθοδοξίας σὲ προστατευτέον ἔννομον ἀγαθόν. Κάτι ποὺ θὰ ἦταν ὀλέθριο λάθος, ἂν ἔπαυε νὰ ἰσχύει μὲ τὸν ἐνδεχόμενο χωρισμὸ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους, στὸ πλαίσιο προσεχούς ἀναθεώρησης τοῦ Συντάγματος».

«Τὸ προοίμιον τοῦ Συντάγματος μὲ τὸ ὁποῖο γίνεται πανηγυρικὴ ἐπίκληση τῆς Ἀγίας, Ὁμοουσίου καὶ Ἀδιαίρετου Τριάδος, καὶ στὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ὁμνύει ὁ ἐκάστοτε νέος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας μας, δείχνει καθαρὰ ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἡ ἐγγύηση τοῦ Κράτους δικαίου καὶ τῶν θεμελιακῶν ἐλευθεριῶν...» (ΕΘΝΟΣ 29.3.1995).

Γιὰ διευκόλυνση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸ ἔργο της νὰ θέσει ὑπόψει τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν πολιτικῶν κομμάτων ἐπίσημα τὶς θέσεις τῆς Αὐτοκεφάλου Ὁρθόδοξης Ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας θὰ ἀκολουθήσει συνέχεια στὸ προσεχὲς τεῦχος τῆς «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» ἐπισημειουμένης καὶ πάλιν τῆς μεγίστης σοβαρότητος τοῦ θέματος τῆς συνταγματικῆς σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ Κράτους.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ
ΕΟΡΤΩΝ, ΕΠΕΤΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΛΕΤΩΝ,
Ἀθῆναι 1994, σχῆμα 17Χ24 ἑκατ., σσ. 48.

Ἀσφαλῶς θὰ ἀποδειχθεῖ πολὺ εὐχρηστὴ καὶ χρήσιμη ἡ ἔκδοση αὕτη, γιατί διευκολύνει κατ' ἄριστον τρόπο ἱερεῖς, διακόνους καὶ ἱεροψάλτες. Περιέχει πλήρεις τὶς ἐπίσημες Δοξολογίες: Νέου Ἑτους, Κοπῆς Βασιλόπιτας, Λιτανεύσεως ἱερῶν Εἰκόνων, 25ης Μαρτίου, Σταυροπροσκυνήσεως, Ἐνόπλων Δυνάμεων, Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ, Ἀγίου Ἀρτεμίου (προστάτου Ἑλλ. Ἀστυνομίας), 28ης Ὀκτωβρίου καὶ Ἑθν. Ἀντιστάσεως. Ἐκτύπωση δίχρωμη, βιβλιοδεσία χρυσοδέτη.

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

1844 - 1994

150 ΕΤΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ - ΣΗΜΕΡΙΝΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ*

Καὶ αἱ λοιπαὶ ἑκατοντάδες τῶν Ριζαρειῶν, μὲ τὸν πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ὄπλισμόν, τὸν ὁποῖον παρείχεν εἰς ὅλους τοὺς μαθητάς της ἡ τροφὸς Σχολή, κατώρθωσαν νὰ ἀναδειχθοῦν καὶ νὰ φανοῦν ὡφέλιμοι εἰς τὰ ἐπαγγέλματα, τὰ ὁποῖα ἐπέλεξαν. Ὡς λαϊκοὶ Θεολόγοι πολλοὶ (περὶ τοὺς 250), ὡς Φιλολόγοι, Μαθηματικοί, Νομικοί, Ἱατροί, Πολιτικοί, Ἀνώτατοι Δημόσιοι

ρεῖς τῶν νέων Ριζαρειῶν Σχολῶν, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ 1945 καὶ ἐξῆς, ὅτε εἶχον, βέβαια, βελτιωθῇ αἱ συνθῆκαι διαβιώσεως τοῦ Κλήρου μας, εἶχον δὲ δημιουργηθῇ τὰ νέα αὐτὰ Ἐκπαιδευτήρια καὶ ἡ ὅλη εἰς αὐτὰς ἀγωγὴ κατευθύνετο πρὸς τὸν κύριον σκοπὸν της, ἀντὶ ἄλλων στατιστικῶν ἐνδείξεων, παραθέτω ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1594, τῆς 17ης Μαΐου 1985, ἐγγράφου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου.

Τοῦ κ. **ΑΝΔΡΕΟΥ ΙΩΑΝ. ΦΥΤΡΑΚΗ**
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Συμβούλου τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς

Εἰς τὸ ἐγγράφον αὐτό, ἀναφέρεται, ὅτι, ἐν συνεδρίᾳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, «ἐξήρθη καὶ ἡ καθόλου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν προσφορὰ τῆς γεραρᾶς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὰς μετὰ τὸν Δεύτερον Παγκόσμιον πόλεμον δεκαετηρίδας, καθ' ἃς, βάσει τῶν ὑπαρχουσῶν στατιστικῶν, χίλιοι καὶ πλέον Ἐφημέριοι, ἀπόφοιτοι Γυμνασίου οἱ πλείστοι, ἔλαβον τὴν μόρφωσιν ἢ ἐπιμόρφωσιν αὐτῶν εἰς τὰς, διαφόρων τύπων, Σχολὰς τοῦ Ἰδρυματος, καὶ οἱ ὅποιοι ἀσκοῦν ἤδη τὸ ὑψηλὸν τῶν λειτουργήμα, λίαν ἀποδοτικῶς, εἰς τὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐπικρατείας, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς».

λειτουργοί, ἀλλὰ, κυρίως, ὡς Διδάσκαλοι, ἀπόφοιτοι τῶν, κατὰ καιρῶν, Ἱεροδιδασκαλείων τῆς Ριζαρείου.

«Ἐκατοντάδες μαθηταὶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς εἰσι διδάσκαλοι, ἐπὶ παιδείᾳ καὶ χρηστότητι πολλὰ ἐπαινούμενοι, οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἀπανταχοῦ, ὅπου ὑπάρχει ἑλληνικὴ κοινωνία», ἐπισημαίνεται εἰς Ἐκθεσιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς, τοῦ ἔτους 1874.

Ὑπεστηρίχθη μάλιστα ἀπὸ πολλοῦς, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν *Κωνσταντίνου Λογοθέτη*, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐδίδαξεν εἰς τὴν Ριζαρείον, «τὸ ἀληθινὸν αὐτὸ τελεστήριον τῆς ἑλληνικῆς σοφίας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς», ὡς γράφει, ὅτι ἡ Σχολὴ αὐτῇ, «οὐ μόνον ἐδικαίωσε καὶ ἐπλήρωσε τὰ λαμπρὰ ὄνειρα καὶ τοὺς ὑποκαρδίους πόθους τῶν Ἰδρυτῶν της, ἀλλὰ καὶ ὑπερέβαλεν αὐτά». Διότι ἐξ αὐτῆς «δὲν προῆλθον μόνον πολυπληθεῖς Ἱερεῖς καὶ ἀνώτατοι Κληρικοί, ὡς ἐπεθύμουν οἱ Ἰδρυταί, ἀλλὰ... καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν δόκιμοι θεράποντες, διακριθέντες πάντες διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ χρηστοθήθειαν». (Λεπτομερὴ στοιχεῖα, ὡς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Ριζαρειῶν Ἀρχιερέων καὶ Καθηγητῶν, δημοσιεύονται εἰς τὸν «Πανηγυρικὸν Τόμον ἐπὶ τῇ 125ετηρίδι, 1844-1969», σελ. 130-176. 245-263, 711-758).

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν προσφορὰν εἰς Ἱε-

Βέβαια, κατὰ τὴν δεκαετίαν, ἀπὸ τοῦ 1985 μέχρι σήμερον, ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς θὰ εἶναι, ἀσφαλῶς, κατὰ πολὺ μεγαλύτερος καί, πιθανώτατα, κατὰ τρεῖς, τοῦλάχιστον, ἑκατοντάδας.

Ἐνδεικτικὸν δὲ εἶναι τὸ γεγονὸς, ὅτι, ἡ ἀνωτέρω ἀμφισβήτησις καὶ προσφυγὴ, ὅτι, δῆθεν, «δὲν πραγματοποιεῖται, κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μέρος, ἡ θέλησις τοῦ διαθέτου», ἀντλεῖ τὰ ἐπιχειρήματά της, εἰς μεγάλον βαθμόν, ἀπὸ τὴν ἐν λόγῳ περιόδον, διευτυπώθη δέ, πέντε μόλις ἔτη, πρὸ τῆς ἀνωτέρω διαπιστώσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀρμοδιωτέρας, ἀσφαλῶς, ἀπὸ κάθε ἄλλον, νὰ κρίνῃ τὸ ἔργον μιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Καί, ἀπὸ τὴν Συνοδικὴν αὐτὴν διαπίστωσιν, προκύπτει, ὅτι, κατὰ τὴν σύντομον σχετικὰ μεταπολεμικὴν περιόδον, ἡ ἀπόδοσις τῆς Ριζαρείου εἰς Ἱερεῖς ἦτο τετραπλασία ἢ πενταπλασία, πιθανώτατα, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἀπόδοσίν της πρὸ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

Κατὰ συνέπειαν, οὐδεὶς δικαιούται νὰ ἀμφι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 201 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5/1995 τεύχους.

σθητήση, ὅτι ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἐξεπλήρωσε πλήρως τὸν σκοπὸν τῆς, ὡς ὁ ἀειμνηστος Ἰδρυτὴς τῆς τὸν διέγραψεν εἰς τὴν Διαθήκην του.

Ὑπὸ τὰς νέας δὲ συνθήκας λειτουργίας τῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰς βελτιωθείσας συνθήκας διαβιώσεως τῶν Ἐφημερίων μας, θὰ δυνηθῇ, ἀσφαλῶς, νὰ τὸν ἐκπληρώσῃ πληρέστερον, ἐὰν βέβαια θὰ ἀφεθῇ ἀπερίσπαστος καὶ χωρὶς περαιτέρω ἐπιβουλὰς.

Αὐταὶ ἦσαν αἱ διαπιστώσεις καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Θεολόγων καὶ τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος, ὡς αὐταὶ διευτυπώθησαν, εἰς ἐπισήμους ἀνακοινώσεις των, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀνωτέρω ἀμφισβητήσεως καὶ προσφυγῆς.

Ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διαπιστοῦται, εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1219, τῆς 30ῆς Μαρτίου 1979, ἐγγραφόν Της, ὅτι «ἡ βούλησις τοῦ Κληροδότου, ἀειμνήστου Γεωργίου Ριζάρη, ἐξεπληρώθη καὶ συνεχίζεται ἐκπληρουμένη διὰ τῆς πολλαπλῆς προσφορᾶς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, ἡ ὁποία πλείστα ὅσα στελέχη ἐδωρήσατο τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀναδειχθεῖσα μέχρι σήμερον ἀειθαλὲς πνευματικὸν φυτώριον εἰς τὸν ὅρον τῆς καταλλήλου ἐπιμορφώσεως ὑποψηφίων Κληρικῶν».

Ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δὲ τῆς Κρήτης καὶ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1169, τῆς 27ῆς Μαρτίου 1979, ἐγγράφου Της, ζητεῖται «κατανόησις καὶ σεβασμός, διὰ τὴν ἀπόσκοπτον συνέχισιν τοῦ ἔργου καὶ τῆς προσφορᾶς τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ λαμπρὸν πνευματικὸν φάρον, ἐλπίδα καὶ καύχημα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας».

Εἰς τὴν σχετικὴν δέ, ὑπ' ἀριθ. 2/1979, Πρᾶξιν τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ὑπουργείου Ἐθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἀναφέρεται, ὅτι, διὰ «τῆς Διαθήκης τοῦ ἀοιδίμου Γ. Ριζάρη, εὐηγοτήθη καὶ εὐεργετῆται ὅχι μόνον ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔθνος». Ὅτι «ἡ γνωστὴ εἰς τοὺς Πανέλληνας Ριζάρειος, ὅχι μόνον Κληρικοὺς ἐπιφα-

νεῖς ἀνέδειξε, μέχρι δὲ σήμερον προσέφερεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος χιλιάδες πεπαιδευμένους Κληρικοὺς καὶ Διδασκάλους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς, οἵτινες δὲν ἠξιώθησαν τῆς Ἱερωσύνης, παρέσχε τὰ ἐφόδια, ὥστε πολλοὶ νὰ διαπρέπουν ὡς Διδάσκαλοι τοῦ ἔθνους.»

«Ὅθεν, συνεχίζεται εἰς τὴν αὐτὴν Πρᾶξιν, πᾶσα τυχὸν τροποποίησις τῶν εὐεργετικῶν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ Παιδείαν καὶ τὸ ἔθνος σκοπῶν τῆς Διαθήκης, δὲν θὰ ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ διαθέτου, ἀλλὰ ἐπιζημία διὰ τὴν ἀπόσκοπτον λειτουργίαν τῶν Σχολείων, ἅτινα, ὡς ἐκ τῆς ἀρμοδιότητος Ἐποπτείας τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἐμπεριστατωμένων ἐξετάσεων τῶν πραγματικῶν δεδομένων λειτουργίας μέχρι καὶ σήμερον, καταδεικνύεται, ὅτι ἐπιτελοῦν πλήρως τὸν σκοπὸν των καὶ λειτουργοῦν κατὰ τρόπον ὑποδειγματικόν».

«Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀπὸ 15 Νοεμβρίου 1979, ἀνακοίνωσίν τῆς, ἀπένειμε πρὸ ἐτῶν τὸ χρυσοῦν μετάλλιον εἰς τὴν γεραρὰν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν, διὰ τὸν μακρὸν αὐτῆς βίον καὶ τὸ λαμπρὸν ἔργον τῆς, ἔργον Ἐθνικῆς Παιδείας».

«Δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον ἔθεσαν οἱ ἀοιδίμοι Ριζάραι διὰ τῆς Διαθήκης, δὲν ἐκπληροῦται ἀπὸ τὸ Ἱδρυμα, τὸ ὁποῖον τόσον ἔχει συμβάλει, ἐπὶ ἓνα καὶ ἡμῖς σχεδὸν αἰῶνα, εἰς τὴν ἀνάδειξιν πνευματικῶν ἡγετῶν τοῦ ἔθνους. Ἐπίσκοποι, ἱερεῖς, καθηγηταὶ Πανεπιστημίου, πολιτικοὶ ἄνδρες, καθηγηταὶ Γυμνασίων καὶ διδάσκαλοι ὑπῆρξαν μαθηταὶ τῆς Σχολῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία δὲν παρέδιδε μόνον εἰς αὐτοὺς τὰ γράμματα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἥθος. Δὲν χρειάζεται νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ ὀνόματα, διότι εἶναι τόσον πολλὰ καὶ τόσον γνωστά, ὥστε νὰ θεωρῆται τοῦτο περιττόν».

«Ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, καταλήγει ἡ Ἀνακοίνωσις, εἶναι βεβαία, ὅτι ἡ ἐλληνικὴ Δικαιοσύνη θὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ μέγα ἔργον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ θὰ προστατεύσῃ, μετὰ τὴν δικαίαν αὐτῆς ἐτυμηγορίαν, τόσον τὸ πνεῦμα, ὅσον καὶ τὸ γράμμα τῆς Διαθήκης τῶν Ριζαρῶν. Ἐὰν αὐτὰ διασαλευθοῦν εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἐνῶ ἐπὶ ἓνα καὶ ἡμῖς αἰῶνα ἦσαν σεβαστά, τότε θὰ εἶναι δύσκολον εἰς τὸ μέλλον νὰ ὑπάρξουν Ἐθνικοὶ Εὐεργεταί, ὅταν θὰ γνωρίζουν, ὅτι ἡ βούλησις των δὲν θὰ εἶναι σεβαστὴ

ἀπὸ τοὺς ἐπιγιγνομένους. Μὲ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἡ Σύγκλητος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἔρχεται νὰ συμπαρασταθῇ εἰς τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον διεξάγει σήμερον ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ καὶ νὰ εὐχρηθῇ, ὅπως ἡ βούλησις τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς παραμείνῃ ἄθικτος».

Αἱ διαπιστώσεις αὐταί, πολύτιμοι, πράγματι, περγαμῆναι ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου, τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων καὶ τῶν λοιπῶν ἀρμοδίων πνευματικῶν παραγόντων τῆς Χώρας, ἀποτελοῦν τὴν σημαντικωτέραν δικαίωσιν τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς καὶ τὴν πλέον ἐπίσημον ἀναγνώρισιν καὶ τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς μελλοντικῆς ἀποστολῆς τῆς. Ἐδημοσιεύθησαν δὲ εἰς τὸ Περιοδικὸν Σύγγραμμα τῆς Σχολῆς «Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Παιδεία», τ. Β', 1981, σελ. 163-182.

Μετὰ πείσμονα δικαστικὸν ἀγῶνα τῆς πλειοψηφίας τοῦ τότε Συμβουλίου τῆς Ριζαρείου καὶ τήν, ὡς ἀνωτέρω, ἔνθερον συμπαράστασιν τῶν ἀρμοδιωτέρων διὰ νὰ κρίνωσιν τὸ ὅλον ἔργον τῆς, ἀπεφεύχθη ἡ ἀνατροπὴ τῆς Ριζαρείου Διαθήκης, ἐν τῷ συνόλῳ τῆς.

Τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν ἀπεφάνθη, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 944/1980 ἀποφάσεώς του, σεβαστῆς ὡς ἀποφάσεως τῆς ἐλληνικῆς Δικαιοσύνης, «ὅτι ποσοστὸν 30% ἐκ τῶν προσόδων τοῦ Ριζαρείου Κληροδοτήματος πρέπει νὰ διατίθεται... ἐφεξῆς καὶ εἰς τὸ διηνεκές, χάριν (τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀπόφασιν κοινωφελῶν σκοπῶν εἰς τὸ Ζαγόρι)... καὶ ὅτι ἡ διάθεσις αὕτη συνιστᾷ τὸν ἐπωφελέστερον τρόπον ἀξιοποιήσεως τῆς χάριν αὐτῶν διατιθεμένης ἐν λόγῳ περιορισίας». Καθ' ὅσον «ἡ θέλησις τοῦ διαθέτου δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ καθ' ὁλοκληρίαν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς διὰ τῆς αὐτῆς Διαθήκης καὶ τοῦ ἐν τῷ σκεπτικῷ κωδικέλλου συσταθείσας δύο ἐν Μονοδενδρίῳ Ζαγορίου Ἡπείρου Σχολάς».

Μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω κοινωφελῶν σκοπῶν, ἀναφέρονται καὶ τὰ δύο Ἰδρύματα τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, εἰς τὸ Μονοδένδρι, τὸ «Ριζάρειον μαθητικὸν Οἰκοτροφεῖον» καὶ ἡ «Ριζάρειος χειροτεχνικὴ Σχολή», τὰ ὁποῖα ἡ Διοίκησις τῆς εἶχεν ἰδρύσει, δαπάναις τῆς καὶ ἰδία βουλῆς καὶ εὐθύνης, κατὰ τὰ ἔτη 1962 καὶ 1979, περὶ τῶν ὁποίων καὶ κατωτέρω θὰ γίνη λόγος. (Περὶ τοῦ ὅλου θέματος πρβλ. «Ριζάρειος Ἐκκλ. Παιδεία», τ. Β' 1981, σ. 163-182, 591-610, ὅπου καὶ τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως).

IV.

Μὲ τὴν ἐπίθεσιν τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας κατὰ τῆς Χώρας μας, τὸ 1940, ἡ Ριζάρειος διέκοψε τὴν λειτουργίαν τῆς. Εἰς τὰ Διδακτήριά τῆς ἐστεγάσθησαν, κατ' ἀρχάς, συμμαχικαὶ Δυνάμεις καί, μετὰ ταῦτα, Νοσοκομεῖον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καί, ἐν συνεχείᾳ, τὸ «Πρόσκαιρον Κρατικὸν Νοσοκομεῖον».

Ἡ λῆξις δὲ τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου, εὖρε, καὶ τὴν Ριζάρειον, εἰς κατάστασιν πλήρους διαλύσεως. Τὰ Διδακτήριά τῆς εὕρισκοντο ὑπὸ ἐπίταξιν, μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1956, δηλ. 16 ὅλα ἔτη, καὶ εἰς κατάστασιν πλήρους ἐρειπώσεως, ὅλως δὲ ἀκατάλληλα διὰ νὰ ἐπαναλειτουργήσῃ εἰς αὐτὰ ἡ Σχολή. Τὰ δὲ ἀκίνητά τῆς, εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα καὶ μόνον συνετηρεῖτο καὶ συντηρεῖται πάντοτε, ἐρειπωμένα καὶ αὐτὰ καὶ ὑπὸ τὸ καθεστὼς τοῦ ἐνοικιοστασίου. Ἀπὸ τὰ πενιχρὰ εἰσοδήματά των, μόλις κατώρθωναν νὰ μισθοδοτοῦνται ὁ τότε Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς (ἀείμνηστος Δημ. Βέργος), ἓνας κλητῆρας τῆς καὶ νὰ συντηροῦνται ὀλίγοι ὑπότροφοι τῆς Ριζαρείου εἰς τὴν Ἐκκλ. Σχολὴν τῆς Βελλᾶς.

Ὡς θὰ ἐνθυμοῦνται οἱ παλαιότεροι, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, διετάχθησαν αἱ Γενικαὶ Διευθύνσεις τῶν διαφόρων Ὑπουργείων καὶ Δημοσίων Ὁργανισμῶν νὰ διατυπώσουν καὶ νὰ προβάλουν, καὶ διὰ τοῦ τότε ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ, κατὰ προτεραιότητα, τὰς ἐπειγούσας ἀνάγκας των.

Βέβαια, καὶ ἡ Γενικὴ Δ/σις Ὁρθησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, διετύπωσε καὶ προέβαλε τὰς ἀνάγκας τοῦ τομέως τῆς εὐθύνης τῆς καί, φυσικά, τὰς Ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς.

Τὴν ἀνάγκην μισθοδοσίας τοῦ Κλήρου, ἵνα, ἐπιτέλους, ἐκλείψῃ ἡ «ἀνιεροπρεπὴς πενία», τῆς ὑγειονομικῆς του περιθάλψεως, μὴ προβλεπομένη ὑπὸ τοῦ τότε «Ταμείου Ἀσφαλίσεως Κληρικῶν Ἑλλάδος», καὶ τῆς ἀναδιοργανώσεως τοῦ πρωτοποριακοῦ Ἐπιτελικοῦ Ἐκκλ. Ὁργανισμοῦ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας».

Ἐπίσης, τὴν ἀνάγκην ἀνοικοδομήσεως ἢ ἐπισκευῆς 2.000 περίπου Ἰ. Ναῶν, καταστραφέντων κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ τὰ ἐπακολούθησαντα γεγονότα.

Καὶ ἀκόμη, τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τῆς ὀργάνωσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως,

διὰ νὰ συμπληρωθοῦν, τὸ ταχύτερον δυνατόν, αἱ, περὶ τὰς 2.000, ἐπίσης, καὶ ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἰδίων γεγονότων, κεναὶ τότε ἐφημεριακαὶ θέσεις, διότι, οἱ ἔχοντες ἐγκαταλείψει τὰ χωρία των, ἔθεταν ὡς προϋπόθεσιν, διὰ τὴν ἐπιστροφὴν των, τὴν τοποθέτησιν εἰς αὐτὰ Ἱερῶν καὶ Διδασκάλων. Ἐλέχθη δὲ τότε, ὅτι θὰ ἐπιδιωχθῇ καὶ ἡ ταχεία ἐπαναλειτουργία τῆς «γεραρᾶς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς».

Τὴν ἐπομένην τῆς ἐξαγγελίας, ἐπεσκέφθη τὰ γραφεῖα μας ὁ Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς ἀείμνηστος Δημ. Βέργος, διὰ νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ διὰ τὴν πρόθεσίν μας αὐτήν, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ, ὅτι ἡ Ριζάρειος ἦτο τότε νεκρὰ καὶ θὰ ἦτο ἓνα θαῦμα ἡ ταχεία ἐπαναλειτουργία της.

Τοῦ ἀπήντησα, ὅτι ἡμεῖς, ὡς Χριστιανοί, θὰ πρέπει νὰ πιστεύωμεν καὶ εἰς τὰ θαύματα καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν! Καί, ὑπὸ τὴν φόρτισιν τῶν τραγικῶν ἐκείνων ἡμερῶν, ἔδακρύσαμεν καὶ οἱ δύο.

Καὶ ὄντως τὸ θαῦμα ἐγίνε! Παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι δὲν εἶχε καθόλου ἄδικον ὁ καλὸς ἐκείνος Γραμματεὺς τοῦ Ἰδρύματος εἰς τὰς ἐκτιμήσεις του. Καὶ τὸ ἔτος 1949, ἀκόμη, ὁ ἀναφερθεὶς καὶ ἀνωτέρω Ριζαρείτης Καθηγητὴς ἀείμνηστος Παν. Μπρατσιώτης, ἔγραφεν εἰς δημοσίευσμά του, ὅτι ἡ Ριζάρειος «διετέλει ἐν καταστάσει νεκροφανείας» καὶ ἐξέφραζε τὰς σοβαρὰς ἀμβολίας του, ἐάν, ἀπὸ «τὸ οἶκτρον κατάντημά της», θὰ κατῴρθωνε νὰ ἀναβιώσῃ.

Θὰ μπορούσε νὰ λεχθῇ, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἐξαγγελίαν, ἤρχισαν νὰ καταβάλλωνται αἱ σχετικαὶ προσπάθειαι, ἀναβιώσεως τῆς Ριζαρείου, βάσει δὲ ἐνὸς προγράμματος, ποὺ κατηρτίσθη, σὺν τῷ χρόνῳ, τῇ συνεργασίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Γεν. Δ/σεως Θρησκευμάτων καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ριζαρείου, εἰς τὸ ὁποῖον μετέχει πάντοτε ἐκπρόσωπός της, ὡς Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος.

Μὲ δύο δὲ σαφεῖς στόχους, τὴν οἰκονομικὴν τῆς ἀνάρρωσιν, ὥστε νὰ αὐξηθοῦν αἱ οἰκονομικαὶ τῆς δυνατότητες, καὶ τὴν, ἐν συνεχείᾳ, ἀναδιάρθρωσιν καὶ διεύρυνσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τῆς ἔργου, τῆς μορφώσεως καὶ ἐπιμορφώσεως τῶν Ἐφημεριῶν μας, εἰς τὰς δύο Σχολὰς της, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πλουσίας ἐμπειρίας της καὶ τῶν μεταπολεμικῶν Ἐκκλησιαστικῶν, Πνευματικῶν καὶ Κοινωνικῶν δεδομένων καὶ ἀναγκῶν εἰς τὸν τόπον μας.

Αὐταὶ αἱ δύο ἐπιδιώξεις, ὑπῆρξαν ὁ ἀταλάν-

τευτος, ἐν πολλοῖς, ὁραματισμὸς τῆς Ριζαρείου, καθ' ὅλην τὴν τελευταίαν πενηκονταετίαν, ἐντὸς δὲ ἐνὸς ἀσυνήθους δημιουργικοῦ κλίματος. Παρὰ δὲ τὰς τριβάς μὲ τὴν Δικτατορικὴν ἐξουσίαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπταετίας, τοὺς οἰκονομικοὺς κλυδωνισμοὺς της, ἐξ ἀφορμῆς τῆς καταπατήσεως οἰκοπέδων της παρὰ τὰς Λεωφόρους Βασ. Σοφίας καὶ Βασ. Κωνσταντίνου, κατὰ τὰ ἔτη 1937 καὶ 1953, τῆς ματαιώσεως τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ περιβάλλοντος τῆς παλαιᾶς Σχολῆς καὶ τοῦ δικαστικοῦ ἀγώνος της, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐγίνε λόγος ἀνωτέρω.

Συγκεκριμένα, διὰ τοῦ Α.Ν. 540 τοῦ 1945 «Περὶ ἐκκλ. ἐκπαιδεύσεως», προεβλέφθη ἡ ἐπαναλειτουργία καὶ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς, ἐν γνώσει, βέβαια, ὅτι αὕτη θὰ ἐβράδυνε πολὺ.

Ἵνα ὅμως μὴ βραδύνῃ ἡ ἀναβίωσις καὶ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Ἐκπαιδεύσεως, ἰδρῦθη, διὰ τοῦ αὐτοῦ Α. Νόμου, τὸ διετὲς «Ριζάρειον Ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον», εἰς τὸ ὁποῖον ἐγίνοντο δεκτοί, πρὸς ἐκπαίδευσιν ἢ μετεκπαίδευσιν, ἀπόφοιτοι Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων.

Τὸ «Ριζάρειον, αὐτό, Ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον» ἐλειτούργησεν ἀμέσως καὶ ὡς Οἰκοτροφεῖον, εἰς προκατασκευασμένον παρὰ τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς παλαιᾶς Σχολῆς, ἐπὶ 15ετίαν, 1945-1960, μὲ ἐξαίρετον δὲ ἀπδοσιν, παρὰ τὰς δυσμενεῖς συνθήκας λειτουργίας του.

Τὴν συντήρησιν καὶ τοῦ «Ριζαρείου Ἀνωτέρου Ἐκκλ. Φροντιστηρίου», ἀνέλαβε τὸ Κράτος, ἵνα, καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐξυγίανσιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ριζαρείου.

Εὐθὺς δὲ ὡς αἱ μεταπολεμικαὶ συνθήκαι τὸ ἐπέτρεψαν, ἤρχισε καὶ ἡ ὑποδειγματικὴ, θὰ ἔλεγα, ἀξιοποιήσις τῆς Ριζαρείου περιουσίας, καὶ διὰ τῆς ἐπισκευῆς καὶ τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν ἀκινήτων της, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀνοικοδομήσεως νέων, ὥστε, εἰς σύντομον σχετικὰ χρόνον, νὰ ἐπιτευχθῇ, εἰς τὴν εὐρυστον, πλέον, μεταπολεμικὴν ἀθηναϊκὴν ἀγοράν, ἡ ἀνάρρωσις τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς.

Μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ἡ Διοίκησις της ἐτόλμησεν, ἐνθαρρυνομένη ἀπὸ ὅλους μας, νὰ προκηρύξῃ, τὸ 1947, ἀρχιτεκτονικὸν διαγωνισμόν, διὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῶν νέων συγχρόνων Διδασκηρίων της, βάσει δὲ τῶν νέων της προγραμματισμῶν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀναδιάρθρωσιν καὶ τὴν διεύρυνσιν τοῦ παιδευτικοῦ ἔργου της. Εἰς

μίαν δὲ περιοχὴν, παρὰ τὸ Χαλάνδρι, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα σήμερον, 81.587 τ. μέτρων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 78.857 εἶχε τὴν πρόνοιαν νὰ ἀγοράσῃ ἡ Σχολὴ τὸ 1937, δύο δηλαδὴ μόλις ἔτη πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 2.730 ἡγοράσθησαν τὸ 1960. Καὶ τοῦτο, διότι πρὸ πολλοῦ εἶχε διαπιστωθῇ, ὅτι, τὸ πολυθόρυβον κέντρον τῶν Ἀθηνῶν, δὲν ἦτο ὁ κατάλληλος χώρος διὰ τὴν λειτουργίαν μιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Ἀπὸ τὰς ὑποβληθείσας μελέτας, προεκρίθη, τελικὰ, ἡ τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ *Πατρὸς-κλου Καραντινοῦ*, προβλέπουσα τὴν οἰκοδομὴν ἐνὸς μεγάλου διωρόφου συγκροτήματος, ἵνα στεγασθῇ καὶ λειτουργήσῃ ἡ Νέα Ριζάρειος, μετ' ἰδιαίτερας δὲ πτέρυγος καὶ Αἰθούσης Ἀναγνωστηρίου, διὰ τὴν ἀνετον ταξινόμησιν καὶ χρῆσιν τῆς πλουσιωτάτης καὶ πλουσίας καὶ εἰς παλαίτυπα βιβλία (περὶ τὰ 1120) Βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς, ὡς τὰς ὠραματίζετο πάντοτε ἡ Ριζάρειος.

Καὶ ἀκόμη, τὴν οἰκοδόμησιν ἰδιαίτερου διωρόφου, ἐπίσης, κτηρίου, διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ «*Ριζαρείου Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου*» καὶ τῆς μελλοντικῆς διαδόχου τοῦ Σχολῆς.

Τὸ 1957, ἀνετέθη εἰς τὴν μειοψηφήσαν Ἐταιρείαν ἡ ἀνοικοδόμησις τῶν νέων αὐτῶν Διδακτηρίων, ἡ ὁποία, περὶ τὸ 1959, εἶχε, κατὰ τὸ πλεῖστον, ὀλοκληρωθῇ, πλὴν μιᾶς πτέρυγος, πρὸς τὰ δυτικὰ τοῦ συγκροτήματος τῆς Σχολῆς, μετ' τὴν Αἶθουσαν τελετῶν, τὰ Γραφεῖα τῆς Διοικήσεως καὶ ἄλλων χρησίμων χώρων, τῆς ὁποίας ἡ κατασκευὴ, δι' ἔλλειψιν χρημάτων, ἀνεβλήθη δι' ἀργότερον.

Ἄς σημειωθῇ, ὅτι ἡ δαπάνη κατασκευῆς καὶ τῶν δύο οἰκοδομικῶν συγκροτημάτων ἀνῆλθε, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εἰς τὸ ποσὸν τῶν 21.000.000 περίπου δραχ., ὁ καθόλου δὲ ἐξοπλισμὸς τῶν, εἰς 3.000.000 δραχμᾶς. Ἐκαλύφθη δέ, ἐξ ὀλοκληρου, ἐκ τῶν πόρων τῆς Ριζαρείου καὶ τῆς ἐκποιήσεως (τὸ 1955) ἐνὸς τμήματος τοῦ περιβάλλοντος τῆς παλαιᾶς Σχολῆς.

Σχεδὸν ταυτόχρονα, εἶχεν ἀρχίσει ἡ ἀνοικοδόμησις καὶ τοῦ περικαλλοῦς Ἰ. Ναοῦ τῆς Σχολῆς καί, βραδύτερον, κατεσκευάσθη τὸ Γυμναστήριόν της, τόσον ἀπαραίτητον διὰ οἰκοτροφειακὰ Σχολεῖα.

Τοιοτοτρόπως, τὸ 1960, κατέστη δυνατόν νὰ ἐπαναλειτουργήσῃ ἡ ἐπτατάξιος, τότε, *Νέα Ρι-*

ζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ εἰς τὰ ἐπιβλητικὰ αὐτὰ σύγχρονα καὶ ἐξοπλισμένα μετ' ὅλα τὰ ἀπαραίτητα μέσα Διδακτηρίά της, μετὰ 20 δὲ ἔτη ἀναγκαστικῆς διακοπῆς τῆς λειτουργίας της, καὶ νὰ μεταφερθῇ, εἰς τὸ παραπλεύρως εἰδικὸν διώροφον κτήριο, τὸ «*Ριζάρειον Ἀνωτέρον Ἐκκλ. Φροντιστήριον*».

Ὑπὸ ἀρίστους δὲ οἰωνοὺς καὶ τὰς καλυτέρας συνθήκας λειτουργίας ἐνὸς συγχρόνου συγκροτήματος Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας καὶ μετὰ πολὺ μεγαλυτέρας οἰκονομικᾶς δυνατότητας ἀπὸ τὴν παλαιὰν Ριζάρειον. Ἐντὸς δὲ ἰδεώδους, πραγματικᾶς, καὶ μοναδικοῦ, εἰς τὴν εὐρυτέραν περιοχὴν, φυσικοῦ περιβάλλοντος, ὑπερδιπλασίου εἰς ἔκτασιν ἀπὸ τὸ περιβάλλον - κήπον τῆς παλαιᾶς Σχολῆς, ἰδιαίτερος δὲ καταλλήλου διὰ ψυχικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνατάσεις.

Ἡ ἐξυγίανσις τῶν οἰκονομικῶν τῆς Σχολῆς, τῆς ἔδωκε τὴν δυνατότητα νὰ συνεχίσῃ καὶ τὰς «*εὐεργεσίας*» τῶν Ριζαρῶν πρὸς τὴν ἰδιαίτεραν τῶν πατρίδα, τὸ Ζαγόρι, παρὰ τὸ γεγονὸς δέ, ὅτι, τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 4819, τοῦ ἔτους 1975, ἀποφάσεώς του, εἶχεν ἀποφανθῇ, ὅτι ἡ Ριζάρειος Σχολὴ «*δὲν ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἀνασυστήσῃ τὰς, ὑπὸ τοῦ Διαθέτου, ἰδρυθείσας ἐν Μονοδενδρίῳ Σχολὰς ἀρρένων καὶ θηλέων*».

Συγκεκριμένα, ὅταν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκαετίας τοῦ 1960, ἤρχισε νὰ διακόπτεται ἡ λειτουργία Δημοτικῶν Σχολείων καὶ εἰς τὸ Ζαγόρι, λόγῳ τῆς μειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν τῶν, ἡ Ριζάρειος ἔλαβε τὴν πρωτοποριακὴν ἀπόφασιν νὰ ἰδρύσῃ, τὸ 1962, τὸ «*Ριζάρειον μαθητικὸν Οἰκοτροφεῖον*» εἰς Μονοδένδρι, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ διαμένουν καὶ νὰ σιτίζωνται, δαπάναις της, οἱ μαθηταὶ ἀπὸ τὰ χωρία τοῦ Ζαγορίου, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ διεκόπτετο ἡ λειτουργία τῶν Δημοτικῶν Σχολείων, ὡς καί, οἱ ἔχοντες ἀνάγκην, μαθηταὶ τοῦ Μονοδενδρίου.

Ἀκόμη, ἵνα πραγματοποιηθῇ ἡ διατυπωμένη εἰς τὸν κωδὴκελλον τῆς Διαθήκης του, ἐπιθυμία τοῦ *Γεωργίου Ριζάρη*, ὅπως γίνῃ «*σχολεῖον τῶν κορασίων*» εἰς τὸ Μονοδένδρι, διὰ νὰ διδάσκωνται «*γράμματα καὶ χειροτεχνήματα*», ἡ Διοίκησις τῆς Ριζαρείου Ἐκκλ. Σχολῆς, ἀπεφάσισε, τὸ 1979, τὴν ἰδρυσιν καὶ συντήρησιν, δαπάναις της, τῆς «*Ριζαρείου Χειροτεχνικῆς Σχολῆς*», εἰς τὴν ὁποίαν φοιτοῦν σήμερον 20 νέαι ἀπὸ τὴν Ἠπειρὸν καὶ Βόρειον Ἠπειρὸν καὶ συνεργάζονται μετ' αὐτὴν 17 πτυχιούχοι της.

(Συνεχίζεται)

Ἀναγνον φίλημα

«Ἰούδα, φίληματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;» (Λουκ. κβ' 49)

Μὲ συντετριμμένη καρδιά καὶ πνεῦμα κατανύξεως θὰ περιβάλουμε τὸν Ἑσταυρωμένο Κύριό μας καὶ θὰ τιμήσουμε τὰ φρικτὰ καὶ ἄχραντα πάθη Του. Στὰ ἀναμάρτητα πόδια Του θὰ ἐναποθέσουμε τὶς ἐλπίδες καὶ τοὺς πόθους μας προσδοκώντας τὴν ἐνδοξη ἀνάστασις ὡς γεγονὸς ποὺ θὰ ἐπηρεάσει καὶ τὴ δική μας ζωὴ καὶ ποὺ θὰ φέρει

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. **ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ**
Διευθυντοῦ Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

φῶς καὶ χαρὰ στὸν παραδομένο στὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους ἄνθρωπο τοῦ πολυκύμαντου αἰῶνος μας. Ὁ ὀρίζοντας τῶν προοπτικῶν εἶναι ζοφερός. Μέσα στὸ σκοτάδι τῆς ἀπελπισίας μόνον ἓνα φῶς ὑπάρχει, ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Μέσα στὴν ἀπανθρωπιά καὶ στὴν ἐγκατάλειψη μόνον ἡ παρουσία τοῦ Θεανθρώπου ἐνισχύει ἐκείνους ποὺ παρὰ τὴν πολεμικὴ δὲν τὸν προδίδουν, ἀλλὰ μένουν πιστοὶ καὶ βαδίζουν ἐπάνω στὰ ἴχνη ποὺ Ἐκεῖνος ἄφησε.

Κατὰ τὴν μεγάλη καὶ Ἀγία ἡμέρα τῆς Παρασκευῆς ἀνάμεσα στὰ πολλὰ μυστήρια τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας εἶναι καὶ τοῦτο, τῆς προσδοσίας τὸ φίλημα.

Εἰσῆλθε ὁ σατανᾶς εἰς Ἰούδαν

Ἀπὸ τίς πιὸ εἰδεχθεῖς πράξεις τοῦ θείου δράματος ἐκείνη ποὺ ἀποκαλύπτει τὴ σκοτεινὴ ἄβυσσος τοῦ ἐκπεσόντος προσώπου εἶναι ἡ προδοσία. Ὁ προδότης μαθητὴς Ἰούδας μὴ ἀνεχόμενος τὸ ἠθικὸ μεγαλεῖο τοῦ διδασκάλου του δηλητηριάζεται ἀπὸ τὴν κακία καὶ προβαίνει στὴν ἀτιμωτικὴ πράξη τοῦ «φρικωδεστάτου ἀσπασμοῦ», ὑποκρινόμενος θεοσέβεια. Ὁ μυστηριώδης αὐτὸς ἄνθρωπος μὲ τὴν περιπετειώδη καὶ πολυτάραχη ζωὴ δὲν κατόρθωσε νὰ ἀπονεκρώσει τὸν παλαιὸ τοῦ ἑαυτοῦ πλησίον τοῦ Θεανθρώπου. Ἄν καὶ δέχθηκε τὴν εὐεργετικὴ φιλανθρωπία τοῦ Χριστοῦ, ἂν καὶ ἔγινε αὐτόπτης μάρτυς πολλῶν θαυμάτων, ἂν καὶ ἔζησε καὶ εἶδε καὶ ἔβλεπε ὅλα τὰ μυστήρια τῆς παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τούτοις δὲν ἀπέβαλε τὴν πονηρὴ προαίρεση, δὲν ἀποτίναξε τὴ ζοφερὰ ἡδονὴ τῆς ἐγωκεντρικῆς ἀναδιπλώσεως καὶ ἐπέστρεψε «εἰς τὰ ἴδια», στὴν παλαιὰ ζωὴ. Ὁ ψυχολογικὸς καὶ πνευματικὸς προσανατολισμὸς δὲν τὸν κατηύθυνε στὸν Ἰησοῦ, ἀλλὰ μακρυνὰ ἀπὸ Αὐτόν.

Ὁ Ἰούδας δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης μὲ

τὸ εὐαγγελικὸ «ἵνα πληρωθῇ τὸ γεγραμμένον». Δὲν ἔχουν καμμιά σχέση τὰ λόγια αὐτὰ μὲ τὴν ἐλεύθερη βούληση τοῦ ἀνθρώπου. Βλασφημοῦν ὅσοι ἰσχυρίζονται, ὅτι ὄχι μόνον εἶναι ἀναίτιος, ἀλλὰ καὶ ἀξιεπαῖνος, διότι μὲ τὴν προδοσίαν ἐξυπηρέτησε τὰ «γεγραμμένα» καὶ τὸ μυστήριον τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας. Ὁ Χριστὸς ἔκανε πολλὰ γιὰ νὰ σώσει τὸν φιλάργυρο μαθητὴ Του. Τοῦ ἔδωσε τὴν δύναμη νὰ θαυματοουργεῖ, τοῦ ἤλεξε τὶς ἀπόκρυφες σκέψεις, τὸν προέτρεπε μὲ τὴν ὑπόσχεση τῆς Βασιλείας, τὸν φόβησε μὲ τὴν ἀπειλὴ τῆς κολάσεως, τοῦ ἔνιψε τὰ πόδια, ἔφαγε μαζί του στὸ ἴδιο τραπέζι. Ἐκεῖνος ὅμως ἔμεινε ἀδιόρθωτος. «Ὁ δὲ παράνομος Ἰούδας οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι».

Ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ ὁ Χριστὸς τὸν ἀποκαλύπτει, γίνεται ἐχθρὸς του. Ἡ ἐπιθετικότητά του ἐκδηλώνεται στὸ περιστατικὸ τῆς Βηθανίας, ὅπου ἡ Μαρία, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου, ἀλείφει μὲ μύρα τὸν Χριστὸ σὲ ἐνδειξὴ εὐγνωμοσύνης γιὰ τὴν ἀνάστασις τοῦ ἀδελφοῦ τῆς. Ἐκεῖνος ἀντιδρᾷ. Τὸ τῆς φιλοπρωχίας κρύπτει προσωπεῖο καὶ τῆς πλεονεξίας ἀνακαλύπτει τὴν μορφήν... «ἡ γὰρ λύσσα τῆς φιλαργυρίας κατὰ τοῦ ἰδίου Δεσπότης μαίνεσθαι ἐποίησεν αὐτόν» (Ἀποστ. Στιχ. Ἰδιόμ. Μεγάλ. Πέμπτης). Ἡ ἀγάπη τῆς Μαρίας τοῦ δημιουργεῖ ἐνοχλή. Πνίγεται στὸ μίσος. Τὴν ὥρα ἀκριβῶς τοῦ πνευματικοῦ μεγαλείου, τὴ στιγμὴ ποὺ ὄχι μόνον τὸ σπῆτι ἀλλὰ καὶ οἱ καρδιὲς ξεχειλίσαν ἀπὸ τὴν εὐωδία τοῦ μύρου τῆς ἀληθινῆς λατρείας, ἐκεῖνος καταλαμβάνεται ἀπὸ μανία καὶ παραπληξία καὶ σπεύδει νὰ προδώσει τὸν εὐεργέτη του.

«Τότε πορευθεὶς ...πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς εἶπε· τί θέλετέ μοι δοῦναι καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια» (Ματθ. κατ' 15). «Εἰσῆλθε γὰρ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν... καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς».

Κερανοὶ ποὺ ἀνάβουν πυρκαγιὰ μίσους

Ἡ πράξη τοῦ μαθητοῦ ἀπάνθρωπη, ἀλλὰ ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Χριστοῦ φιλάνθρωπη. Στὸ Μυστικὸ Δείπνο εἶναι παρὼν ὁ Ἰούδας. Εἶχε προηγηθεῖ ἡ συμφωνία, εἶχε τακτοποιηθεῖ ἡ μεθόδευσις τῆς παραδόσεως, εἶχε πιά χωρισθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ ἐπίβουλος, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς ἀποσιωπᾷ, τοῦ δίνει τὴν τελευταία εὐκαιρία μετανοίας, τοῦ νίπτει τὰ πόδια, τοῦ προσφέρει τὸ σῶμα καὶ τὸ

αἷμα του για την ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν του. Εἰς τὸν λόγο του «εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα» γράφει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος:

«Ὡ πόση ἡ τοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπία! Ὡ τῆς τοῦ Ἰούδα ἀγνωμοσύνης! Ὁ Δεσπότης ἔτρεφε καὶ ὁ δούλος ἐπίπρασκεν· ὁ μὲν γὰρ ἐπώλησεν αὐτὸν λαβὼν τριάκοντα ἀργύρια, ὁ δὲ Χριστὸς λουτρὸν ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ἴδιον αἷμα ἐξέχεε καὶ τῷ πεπρακότῳ δέδωκεν, εἴπερ ἠθέλησε» (ΕΠΕ, τ. 35, σ. 614).

Ἡ κακία ὅμως εἶναι τυφλή. Ἡ φιλαργυρία σαλεύει τὸ λογικόν. Ἐρχεται ὁ κεραυνὸς τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἀλλὰ ὁ ἀναίσθητος δὲν συνειδητοποιεῖ τὸν κόλαφο:

«Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος» (Μάρκ. ιδ' 21).

Πέφτουν οἱ κεραυνοὶ καὶ ἀνάβουν τὴν πυρκαγιά τοῦ μίσους στὴν καρδιά τοῦ προδότου. Ἀποχωρεῖ. Ἐγκαταλείπει τὴν ὁδὸ τῆς σωτηρίας καὶ εἰσέρχεται στὴν τελικὴ εὐθεία τῆς ἀπώλειας. Οἱ ἱεροὶ ὑμνογράφοι στοὺς κατανυκτικοὺς ὕμνους τῆς ἡμέρας ἐκφράζουν τὰ συναισθήματά τους γιὰ τὸν προδότῃ μαθητῇ. Ἀπευθυνόμενοι στὸν ἴδιο τοῦ λέγουν: «Πῶς τὸ τοῦ Δεσπότη αἷμα χερσὶν ἀνόνων παραδοῦναι οὐκ ἔφριξας; Ὁ τρόπος σου δολιότητος γέμει, παράνομε Ἰούδα· νόσῳ γὰρ φιλαργυ-

ρίαν, ἐκέρδησας μισανθρωπίαν. Ὡ πῶς εἰς τέλος τοῦ φωτός, ὀλισθήσας πῶμα ἤλθες, τὴν ἀγχόνην ἀσπασάμενος;». «Συντρέχει λοιπὸν τὸ Συνέδριον τῶν Ἰουδαίων· τὸν ἰόμενον τὰ πάθη πρὸς πάθος ἐτοιμάζουσι». Ὁ Ἰησοῦς δίδει τὶς τελευταῖες ὑποθήκες. Συγκροτεῖ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ στοῦ ὑπερῶ καὶ εἰσέρχεται στὸν κῆπο τῆς ἀγωνίας, ὅπου λαμβάνει χώραν ἡ προδοσία. Ὁ Ἰούδας ἔρχεται ἐκεῖ συνοδευόμενος ἀπὸ στρατιῶτες καὶ ὑπηρέτες τῶν Φαρισαίων. Πλησιάζει τὸν Ἰησοῦ καὶ τὸν φιλεῖ. Μὲ τὸ φιλῆμα παραδίδει τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. «Χαῖρε ραββί, εἶπεν, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν» (Ματθ. κατ' 50).

Παράξενος ὁ τρόπος τῆς προδοσίας ποὺ συνοδεύεται ἀπὸ φιλῆμα καὶ προσφώνηση. Τὸ σύμβολο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, ὁ Ἰούδας κάνει σύμβολο προδοσίας. Δολερὸς ὁ ἀσπασμός, διαβολικὸς ὁ ἐναγκαλισμός, ὑποκριτικὴ ἢ προσφώνηση.

Φιλῆμα «ἀναγνον, δεδολωμένον, ὑπουργόν, αἵματος πεπληρωμένον, πλήρες ἰοῦ ἀγιωσύνης ὑποκρινόμενον, δῆγμα θανάτου γενόμενον» ὀνομάζουν οἱ ἅγιοι πατέρες τὸ προδοτικὸ φιλῆμα τοῦ Ἰούδα.

Ὁ προδοθεὶς ὑπὲρ τοῦ προδόντος ἀλγεῖ

Κάθε ἀσπασμός θεωρεῖται διαλλαγῆς σύμβολο. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἐπισημαίνεται ἡ τραγικότητα τοῦ προσώπου κάθε προδότου, ποὺ χρησιμοποιοῦ τὰ σύμβολα τῆς ἀγάπης γιὰ νὰ προδώσει τὴν ἀγάπῃ, τὴ φιλία, τὴ δικαιοσύνη, τὴν ιδέα, τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο.

Ἡ ἀντίφαση δὲν εἶναι ἐπιφανειακὸ ψυχικὸ γεγονός. Ἐπισημαίνει τὴν ἐσωτερικὴ ἀνισορροπία καὶ τὴν ἀκαταστασία μιᾶς ταραγμένης ἐγωπαθοῦς προσωπικότητας τῆς ὁποίας κύριο χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ ὑποκριτικὴ δεξιότητι. Ἡ διάσταση μεταξὺ προαιρέσεως καὶ συμπεριφορᾶς δὲν ἀποκαλύπτει ἀπλὰ ἐσωτερικὴ δυσαρμονία, ἀλλὰ ἰσχυρὴ ψυχικὴ σύγκρουση ποὺ ὁδηγεῖ στὴν πνευματικὴ αὐτοχειρία. Ὁ Ἰούδας μὲ τὴ φαινομενικὴ ἐγκυρότητα τοῦ φιλῆματος πρὸς τὸν διδάσκαλό του κρημνίσθηκε στὸ βάραθρο τῆς ἀπογνώσεως, τῆς ἀπώλειας. Τῆς προδοσίας τὸ φιλῆμα ἦταν πιὸ δυνατό ἀπὸ τὸ ράπισμα τῶν στρατιωτῶν, ἦταν πιὸ ἐπώδυνο ἀπὸ τὴ φραγγέλωσι, ἦταν πιὸ πικρὸ ἀπὸ τὸ ὄξος, ἦταν πιὸ ταπεινωτικὸ ἀπὸ τοὺς ἐμπτυσμούς, ἦταν πιὸ μαρτυρικὸ ἀπὸ τὸν Σταυρό. Ἡ ταραχὴ τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν ἀναιδῆ κακοβουλία τοῦ προδότου μαθητοῦ εἶναι ἐκδηλῇ. «Ἰδὼν γὰρ αὐτὸν ἐταράχθη» λέγει ὁ ἱερὸς Εὐαγγελιστής. Ταράσσεται, λυπεῖται «ὁ προδοθεὶς ὑπὲρ τοῦ προδόντος ἀλγεῖ». Δὲν ταράσσεται γιὰ τὸ ἐρχόμενο πάθος. Πονεῖ γιὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ ἀνθρώπου. Δέχεται τὸν ἀσπασμό.

«Χαίρε ραββί, φησί. Ὁ δὲ φιλόανθρωπος Δεσπότης, νικῶν τῇ ἀνεξικακίᾳ τοῦ προδότου τὴν πονηρίαν, καλῶς εἶπεν. Ἐταίρε ἐφ' ᾧ πάρει. Ἀσπάζομαί σε, Ἰούδα, οὐχ ἵνα ἀγάπην δωρήσωμαι, ἣν ἀπεβάλου, ἀλλ' ἵνα κενώσω τὴν χάριν, ἣν δέδωκά σοι· ἀνάξιον γὰρ ἀγγεῖον ἐπουράνιον μύρον βαστάζειν οὐ δύναται» (Ἰ. Χρυσόστομος, Εἰς τὸν ληστήν καὶ εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ρ.Γ. τ. 59, 720).

Μετὰ τὴν κένωση τῆς χάριτος ἔρχεται ἡ καταστροφή. Ἡ προδοσία «ἢ πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ὁρμῇ» (Ἀγίου Μαξίμου, Ρ.Γ. 90, 1193) τὸν ὁδηγεῖ στὴν ἀγχόνῃ. Ὁ δολοφόνος αὐτοτιμωρεῖται μὲ τὸν θάνατο. Ἡ προδοσία ἀλλοτριώσε ὁριστικὰ καὶ τελεσίδικα τὸν προδότη ἀπὸ τὸν Κύριο. Ἡ ὑποκρισία ὠθεῖ τὸν μαθητὴ στὴν ἀπώλεια, ἐνῶ ἡ μετάνοια εἰσάγει τὸν ληστὴ στὸν παράδεισο. Ἐκπληκτος γὰρ τὴν φιλοανθρωπία τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ἀναφωνεῖ ὁ Ἰερὸς Χρυσόστομος: «Ὡ τῶν ξένων καὶ παραδόξων πραγμάτων. Ὁ ληστής μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ μαθητὴς Ἰούδας μετὰ τοῦ διαβόλου· τὸ φῶς γέγονε σκότος καὶ τὸ σκότος εἰς φῶς μετεβάλλετο, ὁ ἀμνὸς λύκος καὶ ὁ λύκος ἀμνός. Ὁ ληστής τὰς χεῖρας τοῖς ἡλοῖς ἐμπεπαρμένος πιστῇ φωνῇ τὸν Δεσπότην ἠσπάζετο λέγων, Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου· καὶ ὁ μαθητὴς φίλημα προσφέρων τοῖς χεῖλεσι, τῇ καρδίᾳ τὸ ξίφος ἠτύρεψε· τοῖς χεῖλεσι χαρὰν ἐφθέγγετο καὶ τῇ καρδίᾳ δόλον ἠρεῦξετο» (Ἰ. Χρυσόστομος ὁ.π. τ. 59, 720).

Γλώσσα ἀγάπης - γνώμη διαστάσεως

Πρὸς τὸν χριστιανὸ πὺν θρηνεῖ σήμερα τὸν θάνατο τοῦ Θεανθρώπου ἀπευθυνόμενος ὁ ὕμνογραφικὸς κάλαμος λέγει: «Μὴ κυριευθεὶς ἀπὸ θλίψης ἀκούοντας ὅτι παραδόθηκε ὁ Ἰησοῦς. Γίνε σκυθρωπὸς καὶ κλάψε πικρὰ ὄχι γιὰ ἐκεῖνον πὺν παραδόθηκε, ἀλλὰ γιὰ τὸν προδότη Ἰούδα. Διότι ἐκεῖνος πὺν παραδόθηκε ἔσωσε τὴν οἰκουμένη, ἐνῶ ἐκεῖνος πὺν τὸν παρέδωσε ἔχασε τὴν ψυχὴν του. Καὶ ἐκεῖνος πὺν παραδόθηκε κάθετα δεξιὰ τοῦ πατρὸς στοὺς οὐρανοὺς, ἐνῶ ὁ προδότης βρίσκεται τώρα στὸν Ἀδην». «Διὰ τοῦτον οὖν κλαῦσον καὶ στέναξον, διὰ τοῦτον πένθησον...».

Τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰούδα, ἡ πράξις τῆς προδοσίας καὶ ὁ τρόπος δὲν εἶναι ξένα πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν κοινωνία τοῦ σήμερα. Ἐπαναλαμβάνονται ἀπὸ διαφορετικὰ πρόσωπα καὶ μὲ διαφορετικούς τρόπους, δὲν παύουν ὅμως νὰ ἀποτελοῦν συνέχεια τῆς κατάρας πὺν ὁ προδότης μαθητὴς ἐργάσθηκε καὶ κληροδότησε στοὺς ἐπιγενομένους. Πάντοτε ὑπῆρχαν οἱ προδότες, οἱ ἀγνώμονες, οἱ

πονηροί, οἱ φονευτές, οἱ ὅποιοι χρησιμοποίησαν μαζὶ ἀσπασμὸ καὶ δόλο, χαιρετισμὸ καὶ μαχαίρι, οἱ ὅποιοι μὲ τὴ γλώσσα μιλοῦσαν γιὰ τὴν ἀγάπην, μὲ τὴ γνώμη ὅμως ἐνεργοῦσαν πρὸς διάστασιν. Δακτυλοδεικτούμενοι οἱ προδότες τῆς ἱστορίας. Ἐκεῖνοι πὺν προδῶσαν τὴν πατρίδα, τὴν ἀγάπην, τὰ ἰδανικά, τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο. Σήμερα ἰδιαίτερα πὺν ἡ συμφεροντολογικὴ νοστορπία καὶ ἡ ἐπαρση ἐπιφέρουν τὴν δειλία καὶ τὴν μανία τοῦ συμφεροντος, ἡ προδοσία ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦτο ἀκριβῶς προφητικὰ λέγει στὴν πρὸς Τιμόθεο ἐπιστολὴν του ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁ ἔχων κακὴ πείρα ἀπὸ τὴν πολεμικὴ καὶ ὑποκριτικὴ συμπεριφορὰ τῶν ψευδαδέλφων: «Τοῦτο δὲ γίγνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί· ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, ...προδοταί» (Β' Τιμοθ. γ' 4).

Ὅλοι οἱ παροικούντες στὴν νέα Βαβυλώνα, στὸν κόσμον τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ὑποκείμεθα στὸν κίνδυνον νὰ εὐρεθοῦμε κάποτε στὴν θέσιν ἡ τοῦ προδότου ἡ τοῦ προδομένου. Ἀναμφισβήτητα ἡ ὑποκρισία εἶναι τὸ κεντρικὸ ὑπαρξιακὸ πρόβλημα τῆς κοινωνίας μας. Γι' αὐτὸ χρειάζεται ἐργήγορση «μὴ ταῖς μερίμναις τοῦ βίου συμπνιγώμεν ὡς ὁ Ἰούδας» καὶ μήπως κατακρίνοντας τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, ἐμεῖς οἱ ἴδιοι μὲ διαφορετικὸ τρόπο γινόμεθα στυγνότεροι προδότες τοῦ Χριστοῦ.

«Εἰ τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεσθαι τε καὶ εἶναι ἐφιέμεθα, ἀγωνιζώμεθα μὴ προδοῦναι τοῖς πάθεσι τὸν Λόγον...» (Ἁγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής).

Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ στὴν ἀναθεώρηση τῆς μέχρι τώρα στάσεώς μας ἀπέναντι στὸν ἴδιο καὶ στὸν συνάνθρωπό μας. Μόνον οἱ αὐθεντικὲς καὶ γνήσιες σχέσεις, οἱ ἄνευ ὑποκρίσεως καὶ δόλου ἐνώνουν καὶ σώζουν.

Ἄς ἱκετεύσουμε τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα νὰ μᾶς περιζώσει μὲ πνευματικὸ σύνδεσμο, νὰ ἀποπλύνῃ τοὺς κακοὺς λογισμοὺς τῆς ψυχῆς καὶ νὰ μᾶς καταστήσῃ κοινωνοὺς τῶν ἐκ τῶν ἁγίων παθῶν Του χαρισμάτων καὶ δωρεῶν. Ἄν ὁ Χριστὸς γίνῃ ἡ καινὴ τροφὴ τῶν καλῶς πεινῶντων, ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, πὺν δίδει ζωὴν ἀνόθευτη καὶ ἀκατάλυτη στὸν κόσμον, τότε θὰ ζοῦμε μὲ τὴν ἀγάπην, τὴν καινότητα τῆς ζωῆς, στὴν ὁποία δὲν θὰ ὑπάρχουν προδότες καὶ προδομένοι, ἀλλὰ τὸ «σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον» Πνεῦμα τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινωνίας.

Ο ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΣΕΡΓΙΟΣ ΜΠΟΥΛΓΚΑΚΩΦ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΝ Λ. ΖΑΝΤΕΡ*

«Εκεῖνος ἦν ὁ λύχνος, ὁ καιόμενος καὶ φαίνων» (Ἰωάν. 5,35).

Τὴν ὠραιότητα τῆς ὀρθοδόξου Λειτουργίας παρωμοίαζεν ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Σέργιος, μετὰ τὸ χρυσοκέντητον κάλυμμα τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου, τὴν δὲ μυστηριακὴν τέχνην, μετὰ τὸν πρόναον εἰς τὰ Ἁγία τῶν Ἀγίων. Διὰ τοῦτο, ἦτο ἐχθρὸς πάσης τεχνητῆς ὠραιότητος, ὡς καὶ πάσης στοιχειώδους ἀπλοποιήσεως. Ἐπραγματοποιεῖ, εἰς τὰς Ἀκολουθίας του, ἐκείνην τὴν ἀ-

λάμβανεν, εὐθαρσῶς, μέρος εἰς αὐτά. Ἡ ἐλευθέρα προφητικὴ φωνὴ του ἤχει, τότε, ὡς κώδων τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ἐκκλησις, πρὸς πραγμάτων τῆς ἐκκλησιαστικότητος καὶ τῆς ἀληθείας, παντοῦ καὶ πάντοτε καὶ οὐχὶ μόνον ὑπὸ τὴν συνήθη μορφήν τῆς παραδεδεγμένης θεοσεβείας. Εἰς τὰ τοιαῦτα φαινόμενα ἀνήκουν ἡ κίνησις τῆς Νεολαίας, ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις, ἡ Ἀγγλο-Ρωσικὴ Ἀδελφότης. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς Ὁργανώσεις, τὸ πνεῦμα τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Σεργίου ἦτο ἡ ζύμη, ἥτις τὸ φύραμα ζυμοῖ, ὁ σπινθήρ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἦναπτον αἱ ψυχαί.

Παρὰ ταῦτα, ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Σέργιος, ὅστις, ἐκ φύσεως, ἦτο τολμηρὸς εἰς τὰς πεποιθήσεις του, ἐχώρει, πάντοτε καὶ παντοῦ, μέχρις ἐσχάτων, προσέκρουε δέ, ὡς Προφήτης, διαρκῶς εἰς ἔλλειψιν κατανοήσεως, ἀδιαφορίαν καὶ ἀποτυχίαν. Ὑπέφερε, μεταξὺ τῶν κατηγορῶν του, ἀλλ' οὐδέποτε τοὺς ἀπεκάλυπτε. Διὰ τοῦτο, ἀπεδείκνυε τὴν ταπεινώσιν του καὶ τὴν πιστότητά του εἰς τὴν ἀποστολήν του, ἥτις ἦτο ἐκκλησις, καὶ οὐχὶ ἡγεσία, θεία ἔμπνευσις, καὶ οὐχὶ ἐξαναγκασμός.

στ) Ὁ Πνευματικός.

Περὶ τῆς πλευρᾶς ταύτης, τῆς πλέον οἰκείας, τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ π. Σεργίου, δύνανται νὰ μαρτυρήσουν τὰ πνευματικά του τέκνα, τὰ ὁποῖα ζοῦν ἐσκορπισμένα ἀνὰ τὸν κόσμον ὅλον. Ὡς Ἱερεὺς ἦτο ὁ π. Σέργιος, μόνον, μάρτυς καὶ συνικέτης τῆς μετανοούσης ψυχῆς. Οὐδέποτε ὑπῆρξε δικαστής, οὐδέποτε κριτής. Ἀντιθέτως, ὡς ἔμπειρος ἰατρός, μετ' ἀγάπης προέβαινεν εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς ἀσθενείας, ὠμίλει περὶ τῶν μέσων τῆς θεραπείας, ἐνεψύχωνε καὶ ἐνεθάρρυνε.

Εἰς τὴν ζωὴν, ἐνεφανίζετο, συχνά, ὁ π. Σέργιος αὐστηρὸς. Δὲν τοῦ ἤρεσεν ἡ φλυαρία, ἀλλὰ δὲν εἶχε καὶ τὸ δῶρον τοῦ διαλόγου. Ὡμίλει μόνον καὶ ἤκουεν. Ἀλλ' ὁμως, εἰς τὴν ἐξομολόγησιν ἦτο τελείως ἄλλος, ἀπλοῦς, προσεκτικός, γλυκύς, πρᾶος. Εἰς τὴν ζωὴν, ἦτο μέγας ἀριστοκράτης. Δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ ἀποσπάσῃς τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τι, ἢ νὰ ἐπισύρῃς τὴν προσο-

Τοῦ Πρωτοπρ. κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Χ. ΣΙΜΙΓΙΑΤΟΥ
Πρωτοσυγγέλλου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γαλλίας

νωτέραν πνευματικὴν ὠραιότητα, ἥτις ὁμοιάζει πρὸς τὸ μῦρον τῆς νάρδου, τὸ ὁποῖον, περιέχον ὅλα τὰ ἀρώματα τῆς γῆς, ἐξέχεεν ἡ Μαρία, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Χριστοῦ.

ε) Ὁ Προφήτης.

Τὸ ἔργον τοῦ Προφήτου, ὡς ἐλευθέρα τοῦ πνεύματος ἔμπνευσις, ἀντίκειται, συνήθως, εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἱερέως, εἰς τὸ προδιαγεγραμμένον ἔργον τῆς ὑπηρεσίας τοῦ λόγου. Ὅσον τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ἀναγνωρίζεται καὶ θεωρεῖται, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀπαραίτητον, τόσον τείνει τις, ἐν γένει, νὰ θεωρήσῃ ὡς μὴ ἀναγκαῖον τὸ προφητικὸν ἔργον καὶ νὰ τὸ λησμονήσῃ.

Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Σέργιος δὲν ἦτο μόνον Ἱερεὺς, ἀλλὰ καὶ προφήτης καί, ἴσως, εἰς αὐτὴν τὴν σύνθεσιν, εὐρηται τὸ οὐσιώδες μυστικὸν τῆς πνευματικῆς προσωπικότητός του. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔργον δὲν παρημπόδισέ ποτε τὴν φωνὴν τοῦ ἐλευθέρου λόγου του. Τὸ νὰ ἴσταται πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου οὐδέποτε τὸν ἀπέσπασεν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἱεροτελεστία οὐδέποτε τὸν κατέστησε κωφόν, διὰ τὰ προβλήματα τοῦ βίου. Ἀντιθέτως, τὸν ἐφλόγιζε καὶ τὸν ἀνεπτέρωνε. Καί, ὅταν παρουσιαζόντο νέα φαινόμενα πνευματικῆς ζωῆς, τὰ ὁποῖα δὲν προσηρμόζοντο εἰς τὰ πλαίσια τοῦ κεκανονισμένου καὶ ἐσκανδάλιζον τοὺς ὁπαδοὺς τῆς καθιερωμένης εὐσεβείας, ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Σέργιος ἐ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 210 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5/1995 τεύχους.

χήν του. Ἄλλ' εἰς τὴν ἐξομολόγησιν, ὅλοι ἴσοι δι' αὐτόν: «Ὁ Παῦλος Φλορένσκυ (τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ὡς μεγαλοφυΐαν καὶ ἔθετεν ὑπεράνω ἑαυτοῦ) καὶ ὁ τελευταῖος χωρικός».

Ὅταν ἀπώλεσε τὴν φωνὴν του, μετὰ τὴν ἐγχείρισιν καρκίνου τοῦ λάρυγγος, ὁ Θεὸς τοῦ ἐπεδαψίλευσε τὸ δῶρον μιᾶς ἰδιαίτερης ἀγάπης καὶ τρυφερότητος. Ἦρκει νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ, νὰ τὸν ἴδῃς μόνον, διὰ νὰ αἰσθανθῇς ὡς εἰς ἄλλον κόσμον. Κάθε βάρος, σκότος καὶ πόνος, ἐξηφανίζετο, καὶ ἔχανε τὴν πραγματικότητά του. Ἐθεράπευεν, ἄνευ λόγων, διὰ μόνης τῆς παρουσίας του, διὰ τῆς ὑπάρξεώς του. Καὶ διὰ τοῦτο ἀπέβη δι' ἡμᾶς τόσον κενὸς ὁ κόσμος, ἀφ' οὗτον τὸν ἀφήκεν ὁ π. Σέργιος.

Β'

Ὁ βίος τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Σεργίου περιλαμβάνει στάδιά τινα, συμπύκνωνα πρὸς τὴν, ἐκάστοτε, διαμονὴν του.

α) Παιδικὴ καὶ νεανικὴ ἡλικία (1871-1895).

Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Σέργιος ἦτο υἱὸς Ἱερέως νεκροταφείου τῆς ἐπαρχιακῆς καμοπόλεως Λίβνυ (Ἐπαρχίας Ὁρέλ). Ὁ πατήρ του ἦτο ἄνθρωπος ἰσχυρᾶς πίστεως, αὐστηρᾶς συνειδήσεως τοῦ καθήκοντος, κάπως ξηρᾶς καὶ εἰρωνικῆς φύσεως. Ἡ μήτηρ του εἶχε διαθέσεις μᾶλλον πρὸς τὴν ποίησιν καὶ τὸν στοχασμόν. Ἡ πολυμελὴς οἰκογένεια τοῦ Μπουλγκάκωφ, ἀριθμοῦσα ἐπτά τέκνα, ἔζη μὲ μεγάλην πτωχείαν, μίαν αὐστηράν καί, κατὰ τὰς δυνατότητάς της, μεμετρημένην ζωὴν, τηροῦσα, αὐστηρῶς, τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα. Ὁ μὴ ἐκκλησιασμός καὶ ἡ μὴ τήρησις τῆς νηστείας, διὰ τὴν οἰκογένειαν Μπουλγκάκωφ ἦτο ἀπλῶς τι τὸ ἀδύνατον.

Δεκαετὴς ὢν, εἰσῆχθη ὁ πρὸς ἀστεϊσμόν ἐπιρρεπὴς καὶ ζωηρὸς παῖς, εἰς τὴν τριτάξιον Ἐκκλησιαστικὴν σχολήν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεφοίτησε πρῶτος. Ἠκολούθησαν τὸ Σεμινάριον τοῦ Ὁρλώφ, ἡ θρησκευτικὴ κρίσις, ἡ ἀποχώρησις ἐκ τοῦ Σεμιναρίου, ἡ ἀποπεράτωσις τοῦ γυμνασίου εἰς Ἐλετς (πράγμα, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐξόχως δύσκολον δι' ἓνα ἱεροσπουδαστήν), καὶ ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μόσχας. Ἰδιαίτερος ἐνδιέφερετο διὰ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν φιλογολίαν, ἀλλ' ἐφοίτα καὶ εἰς τὴν Νομικὴν Σχολήν, διότι μόνον ἐκεῖ ἡδύνατο νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ Μαρξισμού, εἰς τὸν ὁποῖον διέβλεπεν οὗτος, ὡς καὶ ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ

Ρωσικὴ Νεολαία, τὴν ἐπιστημονικῶς θεμελιουμένην κοινωνικὴν ἠθικὴν, ὡς ὑπηρεσίαν πρὸς τὸν Λαόν, καὶ ὡς ἐκπλήρωσιν καθήκοντος, ἐναντι τῶν κατωτέρων ἀδελφῶν. Τῷ 1894 ἐτελείωσε μὲ θαυμασίαν ἐπιτυχίαν τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ τῷ ἀνετέθη, ἀμέσως, ἡ συμπληρωματικὴ διδασκαλία τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἦρξισε τὰς παραδόσεις του, ἐνυμφεύθη, ὑπέστη τὰς ἐξετάσεις τοῦ «Μαγκίστερ», καὶ ἔλαβεν ἀποστολὴν ὅπως ταξιδεύσῃ, εἰς τὸ ἐξωτερικόν, διὰ σπουδᾶς.

β) Ὁ Διανοούμενος.

Δύο ἔτη παραμένει εἰς τὸ ἐξωτερικόν καὶ ἐργάζεται εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ Βερολίνου, τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων. Δις ταξιδεύει εἰς τὴν Ρωσίαν διὰ σύντομον ἐκεῖ παραμονήν. Ἡ περίοδος αὕτη, εἰς τὴν Ρωσίαν, εἶναι πλήρης ἀπὸ ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν, ἀπὸ ἐνθουσιασμόν διὰ τὸ ἐξωτερικόν, ἀπὸ πίστιν εἰς τὸν σοσιαλισμόν, ἀπὸ τὴν φιλίαν του μὲ τοὺς Κάουτσκυ, Μπέμπελ, Λίμπκνεχτ καὶ ἄλλους σοσιαλδημοκράτας ἡγέτας. Μόνον ἡ ἐντύπωσις, τὴν ὁποῖαν τοῦ δημιουργεῖ ἡ τέχνη — «συνάντησις» μὲ τὴν Μαντόνα τῆς Καπέλλα Σιζτίνα — τὸν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸ βασιλεῖον τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς προόδου καὶ τὸν ὀδηγεῖ πρὸς ἄλλα ἰδεώδη. Τῷ 1901 ἐπιστρέφει εἰς τὴν Ρωσίαν, μὲ μίαν δίτομον ἐργασίαν, τιτλοφορουμένην «Γεωπονία καὶ Καπιταλισμός». Ἡ ἐργασία αὕτη, λόγῳ τῆς ἐκτάσεώς της καὶ τῆς πολυμαθείας τοῦ συγγραφέως της, πρόκειται νὰ τοῦ προσπορίσῃ τὸν τίτλον τοῦ διδάκτορος. Δὲν εἶναι, ὅμως, συντεταγμένη μὲ μίαν μονολιθικὴν, ἀκόμη, πίστιν εἰς τὸν Μαρξισμόν. Ἡ σοσιαλιστικὴ κοσμοθεωρία του εὐρίσκεται, ἤδη, εἰς καμπὴν ἀλλαγῆς. Καί, ὡς ἐκ τῆς ψυχρᾶς τῶν καθηγητῶν στάσεως, τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ ἀπονέμει μόνον τὸν τίτλον τοῦ Μαγκίστερ. Ἀλλά, μικρὸν μετὰ ταῦτα, τὸν καλεῖ τὸ ἐν Κιέβῳ Πολυτεχνικὸν Ἰνστιτούτον, ὅπου θὰ διδάξῃ, ὡς Καθηγητῆς, ἐπὶ πέντε ἔτη.

γ) Κίεβον.

Μία περίοδος ἐσωτερικοῦ ἀγῶνος καὶ πνευματικῆς αὐτοσυγκεντρώσεως. Ἡ σοσιαλιστικὴ πίστις παραπαίει, ἡ δὲ Θρησκεία τῆς προόδου ἀποθνήσκει. Πρὸ πολλοῦ, ἔπαυσεν ἡ Δύσις νὰ ἀποτελῇ τὴν «δεδοξαμένην γῆν», τὴν χώραν τῶν «ιερῶν θαυμάτων». Οὕτω, τὴν θέσιν τοῦ ἀφελοῦς νεανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καταλαμβάνει ὁ

«φιλοσοφικὸς μηδενισμὸς» καὶ ἡ στυγνὴ ἀπογοήτευσίς, πρωτότυπον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκει οὗτος εἰς τὸ «ψυχικὸν δράμα τοῦ Χέρτσεν», ὡς ἐπιτοφόρησε τὴν πραγματείαν, τὴν ὁποῖαν ἀφιέρωσεν εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἐξόχως εὐφυοῦς τούτου ἀνδρός.

Ἀλλά, ἡ ψυχὴ του δὲν ἱκανοποιεῖται μὲ τὸ πνευματικὸν κενόν. Εἰς αὐτὴν, συντελεῖται, διαρκῶς, μία βραδεία ἐποικοδομητικὴ ἐργασία. Ἡ φύσις, ἡ τέχνη καὶ ἡ οἰκογένεια τρέφουν τὰς θρησκευτικὰς τῆς ρίζας, καί, περὶ τὸ 1901, συντελεῖται ἡ μεταστροφή.

Δὲν τοῦ εἶναι εὐκόλος. Ἡ θύρα τῆς καρδίας του δὲν ἀνοίγεται, ἀμέσως, εἰς τὸν κρούοντα Χριστόν. Ἀλλά, ὅταν ἀφωσιώθῃ, ὁ χῶρος τῆς μετετράπη εἰς οἶκον Θεοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον κυριαρχεῖ, διὰ παντός, ὁ Κύριος...

Μὲ αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, συμπίπτει καὶ ἡ ἄνοδος του. Μετὰ μίαν διάλεξιν περὶ τῆς θρησκευτικο-φιλοσοφικῆς δημιουργίας τοῦ Ντοστογιέφσκυ (21 Νοεμβρίου 1910), μία μάζα ἐνθουσιασμένων φοιτητῶν τὸν μεταφέρει ἐπὶ χειρῶν. Γίνεται ἡγέτης τῶν θρησκευτικῶν διανοουμένων καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς ἐπιζητούσης τὸ φῶς νεολαίας. Τῷ 1903 δημοσιεύεται τὸ ἔργον του: «Ἀπὸ τὸν Μαρξισμὸν εἰς τὸν Ἰδεαλισμόν». Ἐν ἔτει 1906 ἐγκαταλείπει τὸ Κίεβον καὶ λαμβάνει τὴν ἔδραν τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἐν Μόσχᾳ.

δ) Μόσχα (1906-1918).

Χρόνος πνευματικῆς ὀριμότητος, ἐκκλησιαστικο-ἀκαδημαϊκῆς ὑπηρεσίας καὶ κοσμικο-θρησκευτικοῦ κηρύγματος. Ἡ πνευματικὴ ἐργασία του προχωρεῖ: Μάθημα, πανεπιστημιακαὶ παραδόσεις, συγγραφὴ βιβλίων, ὧν ἰδιαίτερας μνείας ἄξια τυγχάνουν τά: «Σύνοψις πολιτικῆς οἰκονομίας» καὶ «Ἱστορία τῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν θεωριῶν». Καὶ ὅμως, αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν τὸ κύριον θέμα. Ὁ θησαυρὸς τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας, ἡ πίστις καὶ ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ πρέπει νὰ περιληφθοῦν εἰς κοσμοθεωρίαν, πρέπει νὰ γονιμοποιήσουν ὅλην τὴν σκέψιν καὶ τὴν γνῶσιν του. Ἐνταῦθα, τῷ διανοίγεται ἐν ἀπέραντον γόνιμον πεδίον ἐργασίας. Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἔχει, ἀκόμη, ἀποκτήσει τὴν φιλοσοφίαν της. Ζῇ ὡς πίστις, ὡς φόβος Θεοῦ καὶ Λατρεία. Μόνον τινὲς τῶν πρὸ αὐτοῦ (Γκόγκολ, Ντοστογιέφσκυ, Μπούχάρωφ) αἰσθάνονται ὅτι ὁ πνευματικὸς αὐτὸς θησαυρὸς ἀποβαίνει πηγὴ μᾶς νέας δημιουργίας εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς. Πρὸς

τοῦτο, ὅμως, εἶναι ἀνάγκη νὰ θεωρηθοῦν ὅλα τὰ φιλοσοφικὰ προβλήματα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας, νὰ διανοιχθῇ ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν θετικὴν θρησκευτικὴν σκέψιν καὶ πρὸς τὰς ὁρθὰς σκέψεις πρὸς τὸν βίον.

Ἐνταῦθα, λαμβάνει, διὰ πρώτην φορὰν, μορφὴν ἡ κεντρικὴ θρησκευτικο-φιλοσοφικὴ ιδέα τοῦ π. Σεργίου: ἡ «Σοφιολογία». Ὁ κόσμος εἶναι τὸ ἔργον τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ σφραγὶς τῆς σοφίας ἀπαντᾷ εἰς ὅλα τὰ ἐπὶ μέρους. Ὅλα εἶναι σοφία. Ὁ κόσμος καὶ ὁ Θεός, δι' οὐδεμιᾶς ἀγεφυρώτου ἀβύσσου χωρίζονται: ὁ κόσμος εἶναι θεῖος - ὁ Θεὸς εἶναι ἀνθρώπινος. Τοῦτο δὲν εἶναι πανθεϊσμὸς (διότι ὁ Δημιουργὸς παραμένει, πάντοτε, ὡς Δημιουργός, καὶ ἡ δημιουργία, ὡς δημιουργία). Τοῦτο εἶναι Παν-ἐν - Θεϊσμὸς. Κάθε τι πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἐν Θεῷ, καὶ εἰς πᾶν πρέπει νὰ διαβλέψῃ τις τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ὑψιστον θετικὸν πάθος πετρώνει τὴν πνευματικὴν αὐτὴν διαπίστωσιν. Γίνεται κλεῖς ὅλων τῶν προβλημάτων τοῦ βίου καὶ τῆς σκέψεως καὶ συντελεστὴς τῆς ὅλης φιλοσοφικῆς καὶ θεολογικῆς ἐργασίας, ἐκτιθεμένης παρὰ τοῦ π. Σεργίου, διὰ πρώτην φορὰν, εἰς τὸ βιβλίον του «Φιλοσοφία τῆς οἰκονομίας». Ἐν βιβλίον πληρὲς δροσερότητος καὶ ἐμπνεύσεως. Εἶναι ἐν νέον βιβλίον, γεγραμμένον διὰ τοὺς νέους καὶ πραγματευόμενον περὶ τοῦ κόσμου τῆς οἰκονομίας, τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης, ὡς καὶ περὶ τοῦ ἀγροῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὁποίου ἔχει κληθῇ ὁ ἄνθρωπος.

Ἡ Σοφιολογία εὐρίσκει τὴν πλήρη αὐτῆς ἔκφρασιν, εἰς «Τὸ φῶς τῆς ἡμέρας», τὸ ὁποῖον, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἔργου τοῦ π. Παύλου Φλορένσκυ «Στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας», ἀποτελεῖ μίαν ἀληθὴ ἐπιτομὴν Ρωσικῆς θρησκευτικο-φιλοσοφικῆς σκέψεως.

Εἰς τὰς ἐργασίας ταύτας ὑπερνικᾷ ὁ π. Σέργιος τὸν Καντιανισμὸν (ὡς ἐμπόδιον πρὸς μεταφυσικὴν), τὸν ἰδεαλισμὸν (ὡς σύστημα τῆς κοσμικῆς βουλήσεως καὶ τοῦ κοσμικοῦ νοῦ) καὶ τὸν κοινωνιολογισμὸν (ὡς ὑπερέξαρσιν τοῦ προβλήματος τῆς κοινωνίας, ἐπὶ παραθεωρήσει τῆς θρησκευτικῆς προσωπικότητος).

Ὡς μάρτυρες τῆς τεραστίας ταύτης ἐργασίας προβάλλουν, ἐκτὸς τῶν μνημονευθέντων ἔργων, δύο τόμοι ἀναλέκτων, ὑπὸ τοὺς τίτλους: «Δύο Κράτη» καὶ «Σιωπηλοὶ στοχασμοί», περιέχοντες ἐξαιρετοὺς πραγματείας περὶ ἀρχηγόνου Χριστιανισμοῦ, πολιτισμοῦ, οἰκονομίας, ἔθνους

κ.ο.κ., μετὰ χαρακτηρισμῶν περὶ τῶν Φόνερ-
μπαχ, Καρλάυλ, Μάρξ, Πούσκιν, Πικασσώ,
Φεοντόροφ, Λεόντιεφ, Ντοστογιέφσκυ, Τολστόϊ,
Σολόβιεφ.

Ὁ π. Σέργιος εἶναι, ἐκ φύσεως, διανοούμε-
νος, στοχαστής, ἐρευνητής. Τὸ κήρυγμά του φέ-
ρει καθαρῶς ἀκαδημαϊκὸν χαρακτήρα καὶ δὲν
ἀπευθύνεται πρὸς τὴν μάζαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ
πρόσωπον. Ὁ δημόσιος βίος, διαρκῶς, τὸν τρα-
βά καὶ εἰς ἄλλας εἰδικότητας. Τῷ 1907-1908 τυ-
χάνει μέλος τῆς Δευτέρας Βουλῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ
τάσσεται κατὰ τῆς θανατικῆς ποινῆς καὶ ἀνα-
πτύσσει δημοσιογραφικὴν δραστηριότητα. Καὶ
ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης οὐδὲν κόμμα ἐκπροσω-
πεῖ, ἀλλὰ τὴν χριστιανικὴν συνείδησιν.

ε) Κριμαία (1918-1922).

Ἡ ἐπανάστασις ἐκρίζωνει, ἄρδην, τὴν πα-
λαιὰν Ρωσσίαν. Τὰ πάντα βυθίζονται εἰς τὸ
χάος. Ἄλλ' εἰς τὸν κλονισμόν καὶ τὸν ἀφανι-
σμόν τῶν ἐγκοσμίων δυνάμεων, ἀποκτᾷ ἡ Ὀρ-
θόδοξος Ἐκκλησία, ἥτις ἀπώλεσε τὸν δεσποτι-
κὸν τῆς ὑποστηρικτῆς, τὸ Κράτος, μίαν νέαν
ζωὴν ἐλευθέρας ὁμολογίας καὶ ἡρωϊκοῦ μαρτυ-
ρίου. Ὁ π. Σέργιος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκκλησιαστικὴ
δραστηριότης εἶναι ἤδη γνωστὴ, ἀνήκει, τώρα,
εἰς τὴν Πανρωσικὴν Σύνοδον καὶ εἶναι ὁ ἐγγύ-
τερος συνεργάτης τοῦ Πατριάρχου Τύχωνος. Τὸ
θέρους τοῦ 1918 χειροτονεῖται εἰς Πρεσβύτερον
καὶ ἀπολύεται, διὰ τοῦτο, ἀμέσως ἀπὸ τὸ Πανε-
πιστήμιον.

Μεταβαίνει εἰς Κριμαίαν, ἔνθα, εἰς τὸ κτήμα
Ὀλεῖς, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὴν πενθερὰν του,
διέρχεται δύο ἔτη, εἰς τὸ περιβάλλον ἐνὸς ἐπι-
γείου παραδείσου καὶ μιᾶς ἀνθρωπίνης κολά-
σεως. Πέριξ αὐτοῦ ἐκτελέσεις, κατ' οἶκον ἐρευ-
ναι, τρομοκρατία. Ὁ π. Σέργιος διακινδυνεύει,
διαρκῶς, τὴν ζωὴν του. Παρὰ ταῦτα, διδάσκει
(εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Συμφερουπόλεως, μέ-
χρι ὅτου ἀπολύεται καὶ ἐκεῖθεν), ἀλλὰ, πρὸ
πάντων, συγγράφει. Ἀποπερατώνει κατὰ τὴν
περίοδον ταύτην, δύο τῶν φιλοσοφικῶν ἔργων
του, τὴν «Τραγωδίαν τῆς φιλοσοφίας» καὶ τὴν
«Φιλοσοφίαν τοῦ ὀνόματος» (ὁ π. Σέργιος, ὡς
μέλος τῆς Πανρωσικῆς Συνόδου ἐτάχθη, ἐγ-
γράφως, ὑπὲρ τῆς ἀναγνωρίσεως τούτου). Ἀπο-
τελεῖ, συγχρόνως, τοῦτο τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς
διαμόρφωσιν μιᾶς Ὀρθοδόξου γνωσιολογίας
καὶ εἶναι τὸ πλέον ἐπαναστατικόν του βιβλίον.

Ἐν αὐτῷ, οὔτε πολὺ οὔτε ὀλίγον, ἀπορρίπτει

τὴν παραδεδομένην λογικὴν. Διὰ τὸν Πρωτο-
πρεσβύτερον Σέργιον, θεμέλια καὶ προϋποθέσεις
τῆς σκέψεως δὲν εἶναι αἱ ἀφηρημέναι ἔννοιαι,
ἀλλ' ὁ συγκεκριμένος λόγος. Κατ' οὐσίαν, λοι-
πόν, δὲν ἐκφράζεται ἡ γνωσιολογία ἐν τῇ логи-
κῇ ἀλλ' ἐν τῇ γλώσσῃ. Κατ' ἀρχὴν, ἐκπληροσώμε-
θα πρὸ τοῦ τοιούτου ἰσχυρισμοῦ, ἀλλὰ μετ' ὀλί-
γον βλέπομεν, ὅτι δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ
μίαν πλήρη εὐθύνης στάσιν, ἐναντι τῆς πρώτης
φράσεως τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου: «Ἐν
ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος». Διὰ τὸν π. Σέργιον, τοῦτο
δὲν εἶναι μόνον θεολογικὴ καὶ ὄντολογικὴ, ἀλλὰ
καὶ γνωσιολογικὴ ἀλήθεια. Ὁ Λόγος δὲν εἶναι
μόνον ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς δημιουργίας, ἀλ-
λὰ καὶ τῆς σκέψεως καὶ τῆς γλώσσης...

Τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1923, ἐκδιώκει ἡ Κυ-
βέρνησις τὸν Πρωτοπρεσβύτερον Σέργιον ἐκ
τῆς Ρωσσίας. «Μᾶς εἰσθε περισσότερον ἐπικίν-
δυνος, ἀπὸ ὀλόκληρον λευκὴν στρατιάν», τοῦ εἶ-
πεν ὁ ἀστυνομικὸς, ὅστις τὸν ὠδήγει εἰς τὴν ἐ-
ξορίαν. Ὡς πρόσφυξ, ἀπολέσας τὰ πάντα, μετα-
βαίνει ὁ π. Σέργιος, κατ' ἀρχὴν, εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν καί, ἐκεῖθεν, εἰς τὸ τότε κέντρον
τῆς Ρωσικῆς μεταναστεύσεως, τὴν Πράγαν.

στ) Πράγα (1923-1925).

Ἡ πόλις αὕτη ἀπέβη ἡ πρωτεύουσα τῶν
Ρώσων προσφύγων καὶ τῶν πλείστων δημοσίων
ὀργανισμῶν, ἐπικέντρον ἀποτελέσασα τῶν
προσπαθειῶν, τῶν σχεδίων καὶ τῶν ἐλπίδων
των, διὰ μίαν ἐπικειμένην ἐπάνοδον εἰς τὴν
Ρωσσίαν. Κατέστη, ἐπίσης, κέντρον ἐκπαιδεύ-
σεως τῶν πλέον διαφόρων ὑπηρεσιῶν, διὰ τὴν
μέλλουσαν Ρωσσίαν. Ἐν αὐτῇ ἐδημιουργήθησαν
Ρωσικὴ Νομικὴ Σχολή, χριστιανικὴ κίνησις
νέων, καὶ πολλὰ ἀπραγματοποίητα σχέδια, πολ-
λὴ ἀφέλεια καὶ μυωπικὴ θεώρησις τῶν πραγμά-
των, συγχρόνως, ὅμως, ἀληθὴς καὶ ἐνθερμος ἐν-
θουσιασμός. Σταθερώτατον καὶ ἱκανώτατον
πρὸς ἀντίστασιν ἀπεδείχθη πᾶν ὅ,τι ἐπεχειρήθη,
ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὁ π. Σέργιος διδάσκει εἰς τὴν Νομικὴν Σχο-
λὴν καὶ μετέχει τῆς κινήσεως τῶν νέων, ἀλλὰ,
πρὸ παντός, ἐργάζεται ἐπιστημονικῶς. Ἐδῶ ἀρ-
χίζει ἡ τρίτη, θεολογικὴ αὐτῆς, περίοδος τῆς δη-
μιουργίας του. Συγγράφει ἓν ἔργον, περὶ τῆς τι-
μῆς πρὸς τὴν Θεομήτορα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀντιτίθε-
ται πρὸς τὸ Ρωμαιοκαθολικὸν δόγμα περὶ τῆς
«ἀσπίλου συλλήψεως», μίαν ἔρευναν περὶ τὸ
δόγμα τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἐπιτομὴν τῆς περὶ

Ἐκκλησίας διδασκαλίας, τὸ βιβλίον: «Πέτρος καὶ Ἰωάννης, οἱ δύο πρῶτοι Ἀπόστολοι». Μετ' ὀλίγον, ἡ θεολογικὴ δημιουργία του λαμβάνει περισσότερον συστηματικὸν χαρακτήρα. Ἐν ἔτει 1925, ὁ Μητροπολίτης Εὐλόγιος ἀποφασίζει νὰ ιδρύσῃ, ἐν Παρισίοις, ἀνωτέραν Θεολογικὴν Σχολὴν — Ὁρθόδοξον Θεολογικὸν Ἰνστιτούτον — καὶ καλεῖ τὸν π. Σέργιον νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσίν του. Ὁ π. Σέργιος μεταβαίνει εἰς Παρισίους καὶ ἀφοσιούται, ἐν ὅλῃ ψυχῇ, εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ ὁποῖον προώριστο νὰ ἀποβῇ μία τῶν κυριωτέρων δημιουργιῶν του.

ζ) Παρίσιοι (1925-1944).

Μικρὸς τις γήλοφος, κείμενος εἰς ἐργατικὴν συνοικίαν τῶν παρυφῶν τῆς πόλεως. Ἐπὶ τοῦ γηλόφου τούτου, ὁ Ἱ. Ναὸς καὶ τὰ δύο παλαιὰ κτήρια. Εἰς ἐν ἐξ αὐτῶν, ἐντὸς ἐνὸς στενοῦ χώρου καὶ ἀσκητικοῦ περιβάλλοντος, ζῇ ὁ π. Σέργιος. Ἀπὸ τὸ παράθυρόν του βλέπει τις τὴν ἐκκλησίαν, καί, ὅταν τὸ παράθυρον εἶναι ἀνοικτόν, φθάνουν μέχρι τοῦ γραφείου του αἱ λέξεις καὶ οἱ ὕμνοι τῆς Θ. Λατρείας...

Ὁ Πρωτοπρ. Σέργιος διάγει ζωὴν αὐστηρῶς μοναστικῆς τάξεως. Τὴν 7ην πρωϊνὴν ὥραν εὐρίσκεται ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ. Ἐπειτα, ἐργάζεται διδάσκων καὶ γράφων. Θὰ ἠδύνατο νὰ γράφῃ εὐχαρίστως ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐὰν δὲν παρεμποδίζετο εἰς τοῦτο. Πνευματικά του τέκνα καὶ φίλοι παρελαύνουν, ἐν μακρᾷ σειρᾷ, ἀπὸ τὸ ταπεινόν του γραφεῖον. Συνομιλεῖ, διὰ μακρῶν, μετ' αὐτῶν, ὕστερον — μετὰ τὸν Ἑσπερινὸν — δέχεται τὰς ἐξαγορεύσεις των καὶ ἐνδιατρίβει, συχνάκις, μέχρι νυκτός, ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ. Πολλάκις ὀφείλει νὰ ἀπομακρυνθῇ τῶν Παρισίων: Ἡ Ἀγγλία (Ἀγγλορωσικὴ Ἀδελφότης), ἡ Ἑλβετία (Οἰκουμενικὴ Κίνησις), ἡ Ἀμερικὴ (Ἐπισκοπικὴ Ἐκκλησία) τὸν ὑποδέχονται, ἀλληλοδιαδόχως, ὡς φιλοξενούμενόν των καὶ ἀκούουν τὸν λόγον του. Εἶναι ἀκατανόητον, πῶς ἠδύνατο νὰ συνδυάξῃ ὅλην τὴν ἐργασίαν. Αἱ παραδόσεις του, τὰ κηρύγματά του, αἱ διεθνεῖς σχέσεις ἀπήτουν μακρὰν προπαρασκευήν. Καὶ ὁ π. Σέργιος οὐδέποτε αὐτοσχεδίασε.

Παρ' ὅλον αὐτὸν τὸν φόρτον ἐργασίας, εὐρίσκει χρόνον διὰ τὸ πλεον οὐσιῶδες: τὴν θεολογικὴν του παραγωγὴν. Τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ θεολογικά του βιβλία βλέπουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος: περὶ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου (ὁ φίλος τοῦ Νυμφίου), καὶ περὶ τῶν ἀγγέλων (ἡ

Κλίμαξ τοῦ Ἰακώβ), τὰ ὁποῖα, ὁμοῦ μετὰ τοῦ βιβλίου περὶ τῆς Θεομήτορος (ἡ φλεγόμενη Βάτος), ἀποτελοῦν τὴν πρώτην δογματικὴν τριλογίαν — περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐν τῇ Δημιουργίᾳ. Ἐπονται τρεῖς μνημειώδεις τόμοι, ὁ ὁποῖος σχηματίζουν τὴν δευτέραν τριλογίαν, τὴν περὶ τοῦ Θεανθρωπισμοῦ πραγματευομένην — Ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Παράκλητος, ἡ Νύμφη τοῦ Ἀρνίου. Περαιτέρω, μνημονεύονται πλείοι πραγματεῖαι, ἐν αἷς σημαντικά, μέχρις ὁλοκληρῶν βιβλίων ἐξικνούμενα, καὶ λοιπά, βραχύτερα, ἐποικοδομητικοῦ περιεχομένου κηρύγματα καὶ διαλέξεις.

Οὐδὲν θεολογικὸν πρόβλημα ὑπάρχει, μετὰ τοῦ ὁποῖου νὰ μὴ ἡσχολήθῃ ὁ π. Σέργιος καὶ οὐδὲν θέμα τῆς ζωῆς, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ μὴ εἰσῆλθε· πάντοτε συνηνοῦντο ἐν αὐτῷ, φόβος Θεοῦ καὶ εὐρυμάθεια μετὰ δημιουργικῆς ἐντάσεως καὶ ἐπιμόνου προσπάθειας πρὸς τὰ πρόσω.

Ἡ ἐν Παρισίοις περίοδος ἀποτελεῖ, ἄνευ ἀμφιβολίας, τὴν πλουσιωτέραν καὶ γονιμωτέραν τῆς ζωῆς του. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ τὸν ἀναμένουν βαρεῖαι δοκιμασίαι. Ὁ δύσπιστος συντηρητισμὸς τῶν μεταναστῶν, ὁ ὁποῖος ἐφοβεῖτο, πρὸ παντὸς νέου, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν θαρραλέον καὶ δημιουργικὸν στοχασμόν του καὶ ἐξεγείρετο ἐναντίον του, ὡς νεωτεριστοῦ, μοντερνιστοῦ καὶ αἵρετικοῦ.

Ὁ Πρωτοπρ. Σέργιος ἐπεθύμει, πάντοτε, τὴν θεολογικὴν κριτικὴν τῶν ιδεῶν του. Ἀντ' αὐτοῦ, ὁμως, ἐκτοξεύουν κατηγορίας κατ' αὐτοῦ, ὡς μὴ ὀρθόδοξα φρονούντος, τοῦ ἐπιβάλλουν κανονικὰς ἀπαγορεύσεις καὶ τοῦ ἀπαντοῦν, ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῶν περὶ ὧν πρόκειται θεμάτων, εἰς σημείον, ὥστε εὐρίσκεται ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τοὺς ἀντιπάλους του. Οἱ Ἐπίσκοποι τῆς, κατὰ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, Μητροπόλεως, εἰς ἣν ἀνήκεν ὁ π. Σέργιος, δὲν υἱοθέτησαν, εὐτυχῶς, τὰς προκλητικὰς αὐτὰς συκοφαντίας. Ἐτίμων, ἐν τῷ προσώπῳ του, ὄχι μόνον τὸν στοχαστήν, ἀλλὰ καὶ τὸν σοφὸν καὶ τὸν εὐλαβῆ ἄνδρα. Τὸν ὑπεστήριξαν μὲ τὸ κανονικόν των κύρος καὶ τοῦ ἔδωσαν οὕτω τὴν δυνατότητα νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον του.

Τὸ ἔτος 1939 ἐνέσκηπεν ἐναντίον του νέον κακόν: καρκίνος τοῦ λάρυγγος, ὅστις ἔσχεν, ὡς συνέπειαν, μετὰ μίαν βαρεῖαν ἐγχείρισιν, τὴν ἀπώλειαν ἀμφοτέρων τῶν φωνητικῶν του χορδῶν. Κατόπιν ὑπερανθρώπων προσπαθειῶν μανθάνει νὰ ὁμιλῇ ἄνευ φωνῆς. Ἐδίδασκε, μάλιστα

Ο ΚΑΤ' ΕΠΙΓΝΩΣΗ ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ*

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ: ΕΙΣΑΓΩΓΗ. Ι. Ο ΚΑΛΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ. ΙΙ. Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΚΑΙΟΥ. ΙΙΙ. ΟΙΚΕΙΩΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ. ΙV. ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ. V. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ. VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ Σύνταγμα, ὡς ὁ θεμελιώδης Νόμος τοῦ Κράτους, ὁ ὁποῖος, ὡς προέχον ἀγαθό, κατοχυρώνει τὴν, κατὰ τὸ νόημά του, ἀσφάλεια τοῦ Δικαίου, εἶναι, τρόπον τινά, τὸ εὐαγγέλιο τοῦ πολίτη (δημοκρατικοῦ πολιτεύματος). Συνεπῶς πρέπει νὰ ἐρμηνεύεται καὶ νὰ ἐφαρμόζεται μὲ

Τοῦ κ. ΚΩΝ/ΝΟΥ ΧΡ. ΤΡΑΚΑ

Ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου

τὴν ἀρμόζουσα εὐλάβεια, ἢ ὁποία προϋποθέτει ἀνάλογη ἐπίγνωση (γνώση τοῦ πράγματος).

Ὁ σεβασμὸς στὸ Σύνταγμα, καθὼς καὶ τοὺς νόμους ποὺ συμφωνοῦν μὲ αὐτό, προϋποθέτει τὸ μὲν ἐπίγνωση τῆς ἀξίας του καὶ τῆς θέσεως ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶναι Προεδρευομένη Κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία καὶ πλήρες μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, ὡς καὶ τῶν Μεγάλων Διεθνῶν Ὁργανισμῶν, τὸ δὲ ἀνάταση τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἐρμηνευτῆ καὶ ἐφαρμοστῆ τοῦ Δι-

(«οὐδεὶς γνωρίζει, πόσον κόπον μοῦ στοιχίζει τοῦτο» ἔλεγε) καὶ ἐτέλει τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν (ἀλλ' ἀποκλειστικῶς τὴν πρωϊνὴν Λειτουργίαν, εἰς ἣν παρίσταντο οἱ φίλοι του). Ἡσθάνετο, μονίμως, ἀνάπηρος καὶ ὑπέφερε πολὺ ἐκ τούτου. Ἄλλ' ὅμως, κατὰ τὸν πόλεμον, καὶ τάς, ἐκ τούτου, προελθούσας παντοίας στερήσεις, κατὰ τοὺς βομβαρδισμοὺς καὶ τὴν γενικὴν ἀποθάρρυνσιν, μᾶς ἐξέπληττε μὲ τὴν ἀταραξίαν του, μὲ τὴν εὐχαρίν ψυχικὴν του διάθεσιν, καὶ μὲ τό, σχεδόν, ὑπέργειον φῶς, τὸ ὁποῖον, ἐξ αὐτοῦ, ἐξέπεμπετο. Μόνον τώρα, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν χειρογράφων του ἐπὶ τῆς Ἀποκαλύψεως (μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ὁποίων ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον), κατανοοῦμεν ὅτι τὰ τελευταῖά του ἔτη κατηγάζοντο ἀπὸ ἐσχατολογικὸν φῶς, καὶ ὅτι ἔζη ἐν ὧσιν τῆς αἰωνιότητος. Ἡ πλέον προσφιλεῖς καὶ ἐσωτάτη προσευχή του: «Ἐρχου, Κύριε Ἰησοῦ» ἐξεπληρώθη δι' αὐτόν, ἐν τινι ἐννοίᾳ, ἤδη ἐπὶ τῆς γῆς. (Τέλος)

καίου του, πού, ἐν προκειμένῳ, συνθέτουν τὸ τρίπτυχο τοῦ πράγματος.

Τὸ Σύνταγμα, κάθε πραγματικοῦ δημοκρατικοῦ κράτους, ἀποτελεῖ τὸν Θεμελιώδη Νόμο καὶ τὸν βασικὸ πολιτικὸ θεσμό, ὑπὲρ τῆς συνετῆς καὶ κατὰ τῆς αὐταρχικῆς ἀσκήσεως τῆς ἐξουσίας, τὸν ὁποῖο ἐδημιούργησε ἡ σοφία, ἀλλὰ καὶ ὁ ἡρωϊσμός καὶ ἡ θυσία, ἀνθρώπων ὄντως ἀξιοπρεπῶν καὶ κοινωνῶν.

Τὸ Σύνταγμά μας, μὲ τὶς ἀξίες καὶ ἀρχές καὶ τὴν ὑπεροχὴ τῶν κανόνων τοῦ δικαίου του, κατοχυρώνει τὴν ἀσφάλεια τοῦ δικαίου καὶ ὁδηγεῖ στὴν ὀρθὴ καὶ μὲ προοπτικὴ μακροῦ χρόνου νομοθέτηση. Ὡστε οἱ νόμοι νὰ εἶναι δίκαιοι καὶ ν' ἀπορρέουν ἀπὸ τὶς πρακτικὲς συνθήκες τῆς κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς κ.λπ. ζωῆς καί, ὡς τοιοῦτοι, νὰ πείθουν γιὰ τὴ χρησιμότητα καὶ τὴν ἀναγκαιότητά τους καὶ νὰ ἔχουν διάρκεια. Καθ' ὅσον (καὶ κατὰ τοῦτο καλλιεργεῖται ἡ νομοθετικὴ συνείδηση) «... τὸ δίκαιόν ἐστὶν ἀληθές τε καὶ συμφέρον, οὐ τὸ δοκοῦν, ὥστ' οὐ νόμος ὁ γεγραμμένος οὐ γὰρ ποιεῖ τὸ ἔργον τὸ τοῦ νόμου... ἂν μὴ ὀρθῶς κείμενος εἴ...» (Ἀριστοτέλους Ρητορ. 1375α καὶ β). Ὁ δίκαιος καὶ ὀρθὸς νόμος ἐνέχει δύναμη συνεκτικὴ καὶ ἐμπνέει τὸν σεβασμὸ τῶν πολιτῶν. Ἡ διάρκειά του ἐπαληθεύει τὶς ἀρετές του.

Τὸ πολίτευμα τῆς Προεδρευομένης Κοινοβουλευτικῆς Δημοκρατίας συνθέτουν ἀξίες καὶ ἀρχές, κατευθύνσεις καὶ διαδικασίες τῆς πολιτισμένης κοινωνικοπολιτικῆς ζωῆς, οἱ ὁποῖες ἐμπλουτίζουν τὴν ἐξουσία τοῦ Κράτους καὶ ἐξασφαλίζουν τὴν ἀσκήση αὐτῆς σύμφωνα μὲ τὴ γενικὴ θέληση τοῦ κυριάρχου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ (τοῦ Ἐκλογικοῦ Σώματος), ἢ ὁποία ἐκφράζεται διὰ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, ἐπὶ τῶν ἐκλογι-

* Ἡ δημοσιευομένη σὲ συνέχειες, ἀπὸ τὸ ἐπίσημο Δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» μελέτη τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου κ. Κ. Τράκα, μὲ τίτλο «Ο ΚΑΤ' ΕΠΙΓΝΩΣΗ ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ», ἀναφέρεται στὸν ἄνθρωπο, ὡς πολίτη, ὡς πολιτικὴ προσωπικότητα, καὶ ἀποσκοπεῖ νὰ συμβάλει στὴ γνώση, ἀλλὰ καὶ στὸν προβληματισμὸ ἐπὶ σπουδαίων, γιὰ τὸν πολίτη καὶ τὴν Πολιτεία, σχετικῶν θεμάτων.

κῶν προγραμμάτων τῶν κομμάτων. Ἡ ἔκφραση τῆς γενικῆς θελήσεως τοῦ Ἐκλογικοῦ Σώματος διαμορφώνει τὴν ἐξουσία τοῦ Κράτους, βασικῶς, σὲ δύο μῶρια (κατὰ τὴν Ἀριστοτελική ρῆσιν τῆς διακρίσεως τῶν λειτουργιῶν τοῦ Κράτους) σὲ Κοινοβουλευτική πλειοψηφία καὶ σὲ Κοινοβουλευτική μειοψηφία. Ἡ πρώτη ἀποτελεῖ τὴν Συμπολίτευση, ἡ ὁποία παρέχει καὶ στηρίζει τὴν Κυβέρνηση. «Ἡ κυβέρνηση καθορίζει καὶ κατευθύνει τὴ γενικὴ πολιτικὴ τῆς Χώρας, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων» (ἄρθρο 82 τοῦ Συντάγματος). Ἡ δευτέρα ἀποτελεῖ τὴν Ἀντιπολίτευση, ἡ ὁποία ἐλέγχει τὴν νόμιμη, ἀλλὰ καὶ σκόπιμη, ἄσκηση τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση (ἄρθρα 134-141 καὶ ἐπόμενα τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς).

Ἐπομένως, ἐνδεχομένη ἀσυνέπεια κυβερνῶντος κόμματος τῆς πλειοψηφίας τῆς Βουλῆς, ἀπὸ τὸ ἐκλογικὸ πρόγραμμά του, ἐκτὸς ἐκτακτοῦ καὶ ἐπείγουσης ἀνάγκης (καὶ ὡς τοιαύτης κατανοητῆς ἀπὸ τὴν Βουλὴ καὶ τὸν Λαὸ) καθιστᾷ τὴν κυβερνητικὴ ἐξουσία, οὐσιαστικῶς, ξένη πρὸς τὴ λαϊκὴ κυριαρχία καὶ συνεπῶς αὐταρχική, συνάμα δὲ στερεῖ τὴν Κυβέρνηση ἀπὸ τὴ δημοκρατικὴ ἀξία καὶ τὴν τιμὴ της, κατὰ τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα, στηρίξεως καὶ τοῦ ἐλέγχου τῆς Βουλῆς.

Ἡ αὐταρχικὴ ἐξουσία ἀποτελεῖ γενικὸ πολιτειακὸ στίγμα, ἰδιαίτερος, ἀσυμβίβαστο μὲ τὸ ἐλληνικὸ πνεῦμα τῆς σοφίας καὶ τῆς συνέσεως καὶ τὴν γενέτειρα τῆς Δημοκρατίας Ἑλληνικὴ Πατρίδα μας. Τὸ πρόβλημα εἶναι περισσότερο δύσκολο ἐπὶ οὐσιαστικῶς αὐταρχικῆς ἐξουσίας. Διότι καὶ ἐπὶ τυπικῶς αὐταρχικῆς ἐξουσίας ὁ ὑπέρτατος λόγος τῆς λαϊκῆς ἀνατροπῆς της (ἄρθρο 120 παρ. 4 τοῦ Συντάγματος) εἶναι πασιφανὴς καὶ πειστικός.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση ἔχει ὡς βασικοὺς καὶ ἀλληλένδετους σκοποὺς καὶ στόχους τὴν κατοχύρωση τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν, τὴν ἐμπέδωση τῆς εἰρήνης καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς οικονομικῆς, τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν δημοκρατικῶν κρατῶν - μελῶν της (βλ. ἡδιστο λόγο τοῦ Προέδρου Κων. Καραμανλῆ κατὰ τὴν πανηγυρικὴ ὑπογραφή τῆς ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση, τὴν ἱστορικὴ 28η Μαΐου 1979) μὲ διεθνεῖς προεκτάσεις καὶ ἐπιδράσεις, σύμφωνα μὲ τὸ (ἴδιο αὐτῆς) Δίκαιο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, τοὺς γενικῶς ἀναγνωρισμένους κανόνες τοῦ

Διεθνoῦς Δικαίου καὶ τὸ συμπορευόμενο Ἐθνικὸ Δίκαιο τῶν κρατῶν - μελῶν της.

Ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος στὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἑνωση ἔχει τι τὸ ἰδιαίτερον καὶ μείζον καὶ ἀναγκαιότερον, ἀπὸ τὴν παγκόσμια πνευματικὴ καὶ ἑξανθρωπιστικὴ προσφορά της, εἰδικότερα, τὴ σύνδεση τῆς κοινῆς δημιουργικῆς δράσεως τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος μὲ τὸ Ἀρχαῖον Κάλλος, ἀφενός, μὲ τὴν κατίσχυση τῆς Δικαιοσύνης ὡς τάξεως πολιτικῆς κοινωνίας (Ἀριστοτέλης) ἡ ὁποία θὰ ἐξασφαλίζει τὴν κοσμιότητα τῆς κοινωνίας τῶν σχέσεων τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἀφετέρου μὲ τὴν ἐνατένιση πρὸς τὴν ἀρχαία ἐνωμένη Ἐκκλησία Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, γιὰ τὴν κοινὴ γαλήνευση καὶ συνάμα ἀντιμετώπιση τῆς ἐμπαθείας ἀλλοδόξων (ἰσλαμιστῶν κ.ἄ.).

Ι. Ο ΚΑΛΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Ὁ σεβασμὸς στὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους ποὺ συμφωνοῦν μὲ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐκδήλωση τῶν ἀρετῶν τοῦ, κατὰ Πλάτωνα, καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ πολίτη, ἀλλὰ καὶ ἐκπλήρωση θεμελιώδους ὑποχρεώσεώς του, τὴν ὁποία καὶ ρητῶς τὸ ἰσχύον Σύνταγμα, στὸ ἄρθρο 120, ἐπιβάλλει, πέραν τῆς παγίας συνδέσεώς της μὲ τὸν πατριωτισμὸ τῶν Ἑλλήνων, ὅπως μὲ τὰ προϋσχύσαντα Σύνταγματα τῶν ἐτῶν 1952, 1927 καὶ 1911, στὰ ἀντίστοιχα ἄρθρα 114, 127 καὶ 111.

Τὸ χάρισμα καὶ ἀπόκτημα τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ πολίτη ποικίλλει ἀπὸ τὴ θεία δωρεὰ (βλ. Κορινθ. Α' ζ' 7 καὶ Ἐφεσ. δ' 7) τῆς συμμετοχῆς ἐκάστου στίς βασικὲς ἀξίες τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας, τὴν «αἰδῶν»-εὐπρέπεια καὶ τὴν «δίκην»-δικαιοσύνη (Πλατ. Πρωταγ. 322 C-D) καὶ τίς ἄλλες ἀρετές, ἀπὸ τὸν «νόμον τοῦ νοδς» ἢ τὸν «γραφτὸν νόμον ἐν ταῖς καρδίαις» (Ρωμ. ζ' 23 καὶ β' 15), καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἀληθὴ παιδεία καὶ μόρφωσή του.

Ἡ Δικαιοσύνη, ὡς ὑψίστη ἀξία, νοεῖται ὡς ἡ καθόλου ἀρετὴ, «ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶς ἀρετὴ ἐστίν» (Ἀριστοτ. Ἠθικὰ Νικομάχεια 1129 β. 30), ὅπως καὶ ἡ Εὐαγγελικὴ: «Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἐνεκεν δικαιοσύνης» (Ματθ. ε' 10), στὴν ὁποία ἐμπεριέχεται καὶ ἡ μὲ στενὴ νομικὴ ἐννοια δικαιοσύνη, «ἡ δικαιοσύνη πρὸς ἕτερον» (Ἀριστ. ἀνωτ. 1130 α', 30), ἡ ὁποία ἀποδίδει «ἐνὶ ἐκάστῳ τὸ προσήκον» (Πλατ. Πολιτικὸς 195 ε' καὶ Πολιτεία 322 G).

Τόση δὲ ἀξία καὶ σημασία ἔχουν οἱ δύο ὑψι-

στες αὐτὲς ἀρχὲς καὶ ἀρετὲς: ἡ εὐπρέπεια - ἀξιοπρέπεια καὶ ἡ δικαιοσύνη, γιὰ τὴν ὑπαρξὴ (καὶ τὴν εὐημερία) κοινωνίας καὶ δὴ πολιτείας, ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Θεός, κατὰ τὸν Πλάτωνα, νόμον ἔθεσε: «τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως» (ἀνωτ. 322 D), ὡς, τρόπον τινά, ψυχὴν κακότεχνον «μὴ οὖσαν ἐκ Θεοῦ ἢ ἐργαζομένην τὴν ἀνομίαν» (Σοφία Σολομ. Α' 4, Ἰωάν. Καθολικὴ Ἐπιστ. Α', γ' 10 καὶ Ματθ. ζ' 23). Κατὰ λογικὴ ἀκολουθία, ὁ ἀνεπίδεκτος εὐπρεπείας - ἐντροπῆς -, ἀξιοπρεπείας καὶ δικαιοσύνης (καὶ ὡς τοιοῦτος θεωρούμενος ὡς νόσος τῆς πολιτείας καὶ τιμωρούμενος μὲ θάνατο) εἶναι ὁπωσδήποτε ἀνάξιος πολίτης καὶ δὴ ἀνάξιο ὄργανο τοῦ κράτους καὶ μάλιστα ἀξιοματουῦχος. Ἐνεκα τούτου τὸ Δίκαιο τῶν Ἀθηναίων τῶν κλασικῶν χρόνων ἐθέσπιζε διαδικασίαι κρίσεως τῶν κρατικῶν ἢ δημοσίων ἀξιοματουῦχων: Γιὰ τοὺς ὑποψηφίους δημοσίους ἀξιοματουῦχους (Ἀθηναίους πολίτες ποὺ δὲν εἶχαν στερηθεῖ τῶν πολιτικῶν τους δικαιωμάτων) καίτοι γιὰ ὀλιγοήμερη θητεία, στὰ δημόσια ἀξιώματα, τὴν δικαστικὴ «Δοκιμασία», γιὰ τὴν διαπίστωση τῶν ἀνθρωπιστικῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ πολίτη, κατὰ τὴν ὁποία οἱ ὑποψήφιοι, προερχόντως, ἐρωτῶντο ἐὰν ἐφρόντιζαν τοὺς γονεῖς τους, ἐπλήρωναν τοὺς φόρους καὶ ἐκτελοῦσαν τὴν στρατιωτικὴν τους ὑπηρεσία. Γιὰ τὴν κακοδιαχείριση τῶν κρατικῶν ὑποθέσεων, ἀπὸ τοὺς δημοσίους ἀξιοματουῦχους, τὴν «Ἀποχειροτονία» καὶ τὴν «Εἰσαγγελία». Καὶ γιὰ τὴν κατάχρηση τοῦ δημοσίου χρήματος, τὴν «Εὐθύνα» (Ἀριστοτ. Ἀθηναίων Πολιτεία 45.3, 55.3-4, 62.3, Ξενοφ. «Ἀπομνημονεύματα» 1.2.35 καὶ Ἀθ. Πολ. 43.4, 45.2, 48.3, 61.2, Ξενοφ. «Ἑλληνικά» 1.7, Πλουτ. «Περικλῆς» 35. 4-5 καὶ Ἀθ. Πολ. 542). Ὡς συνέχεια τῆς παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς λογικῆς τοῦ πράγματος, οἱ νόμοι καθορίζουν γιὰ τὸν διορισμὸ ἢ καὶ τὴν πρόσληψη σὲ θέση τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐρύτερου δημόσιου τομέα, τὸ μὲν τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα, τὰ ὁποία πρέπει νὰ ἔχει ὁ ὑποψήφιος, τὸ δὲ κωλύματα, τὰ ὁποία πρέπει νὰ μὴν ἔχει ἢ νὰ εἶναι ἀπαλλαγμένος. Στὰ κωλύματα περιλαμβάνονται, κυρίως, ἡ ποινικὴ καταδίκη ἢ παραπομπὴ μὲ τελεσίδικο βούλευμα, γιὰ ὀρισμένα ἐγκλήματα, καθὼς καὶ ἡ ἔλλειψη ὑγείας ἢ ἐκπληρώσεως τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἢ τοῦ προσήκοντος σὲ δημόσιο ὑπάλληλο ἢ λει-

τουργὸ ἥθους. Εὐνόητο ὅτι τόσο τὰ προσόντα, ὅσο καὶ τὰ κωλύματα, κυρίως, πρέπει νὰ εἶναι, καὶ ἔτσι νοοῦνται, τὸ μὲν γενικά, γιὰ τὸν διορισμὸ ἢ τὴν πρόσληψη, τὴν ἐκλογὴ ἢ τὴν ἀνάδειξη σὲ θέσεις ἢ ἀξιώματα (τῶν τριῶν λειτουργιῶν) τοῦ Κράτους καὶ τοῦ ὅλου δημόσιου τομέα, τὸ δὲ ἀνάλογα μὲ τὸν βαθμὸ, τὸ ἀξίωμα ἢ τὸ λειτουργήμα. Ἀσχέτως ἂν ὁ νόμος δὲν καθορίζει ρητῶς, ὡς αὐτονόητα, προσόντα καὶ δὴ κωλύματα γιὰ τὴν ἐκλογὴ ἢ τὴν ἀνάδειξη ἢ τὸν διορισμὸ σὲ ἀξιώματα ἢ λειτουργήματα ἢ θέσεις. Ἡ ἐπισήμανση αὐτὴ ἀπορρέει τόσο ἀπὸ τὴν κοινὴ λογικὴ, κατὰ τὴν ὁποία ὁ τυχὸν ἀνίκανος ἢ ἄπιστος στὴ διαχείριση ὀλίγων δημοσίων πραγμάτων καὶ δὴ χρημάτων εἶναι ἀνικανότερος ἢ ἀπιστότερος στὴ διαχείριση πολλῶν, τὴν ὁποία, λογικὴ (κατ' ἀντιδιαστολή) ἐπευλογεῖ καὶ ὁ θεὸς λόγος τῆς παραβολῆς τῶν ταλάντων (Ματθ. κε' 21-23), ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν λογικὴ τοῦ Δικαίου, κατὰ τὴν ὁποία ἀπαγορεύει ὁ νόμος τὸ ἔλασσον, κατὰ μείζονα λόγον, ἀπαγορεύει τὸ μείζον. Τυχὸν δὲ ἀντίθετη ἄποψη, πράγματι πρόφαση, ὅτι, ἐφόσον ὁ νόμος δὲν ὀρίζει προσόντα καὶ δὴ κωλύματα γιὰ τὴν ἐκλογὴ κ.λπ. σὲ ἀξίωμα, δὲν ὑφίσταται ἀπαγόρευση ἐκλογῆς, ἢ ὁποία, ὅμως, ἀπαγόρευση ὑφίσταται γιὰ τὸν διορισμὸ ἢ τὴν πρόσληψη τοῦ αὐτοῦ προσώπου σὲ ὑπαλληλικὴ θέση τοῦ Δημοσίου ἢ νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου, κινδυνεύει νὰ καταντήσῃ «πανοῦργος σοφιστεία» (Ὁριγένης) ἢ «πανοῦργος ἐρμηνεία» (Κικέρων), ἢ ὁποία ἐνθυμίζει τὴν ἀλόκοτη ἐκείνη πρόφαση τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Κλεομένη, ὁ ὁποῖος, ὄνειδιζόμενος γιὰ τὴν παρὰβίασιν τὴν ἐπταήμερη ἀνακωχὴ μὲ τοὺς Ἀργεῖους, τὴν τρίτη νύκτα, ἀπάντησε ὅτι ἐκλείσαμε ἀνακωχὴ γιὰ ἐπτὰ ἡμέρες καὶ ὄχι γιὰ ἐπτὰ νύκτες (Πλουτ. Ἀποφθέγματα λακωνικά, 2-3).

Ἡ λογικὴ διακρίνει καὶ κατευθύνει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ὁδηγεῖ πρὸς τὸν Θεό. Ἡ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τῆς λογικῆς ὁδηγεῖ στὴ σφαῖρα τοῦ παραλόγου, στὴν ὁποία τὸ παρὸν ἀναιρεῖ καὶ αὐτὸ τὸ παρελθόν, παρεθεωρῶν τὸ γενόμενον, ὡς, διήθεν, μὴ γενόμενον(!). Τὰ προϊόντα, πλέον, τῆς παρανοίας, ἀντὶ τῆς διανοίας, εἶναι ἀπροσδιόριστα καὶ ἐπικίνδυνα. Ὅμως ἡ αὐταρχικὴ ἀνάκληση δημιουργικῆς καταστάσεως διοικητικῆς (ἢ ἄλλης πολιτειακῆς) πράξεως, ἀκόμη καὶ πρὸς τίς συνταγματικὰς ἀρμοδιότητες καὶ ἐγγυήσεις τοῦ ἀποφασίζοντος ὀργάνου, ποὺ τὴν ἐξέδωσε, καὶ τὴν πολυετὴ διαδρομὴ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς της. (Συνεχίζεται)

Η ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΓΓ' ΑΥΤΗΝ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ*

Βάσει μαρτυριῶν τοῦ ἰδίου στὶς Ἐπιστολές του

Καὶ ὁμως, ἡ ἀγάπη εἶναι τὸ βασικὸ καὶ ἀπαραιτήτο γνώρισμα γιὰ ἓναν χριστιανό, ἀφοῦ μόνον ὅταν κανεὶς ἀγαπᾷ τοὺς ἄλλους, ὅσο ἐξαρετάται ἀπὸ αὐτόν, μπορεῖ νὰ λέγεται «ἅγιος δοῦλος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹³⁸. Ἡ χριστιανικὴ, βέβαια, ἀγάπη, σημειώνει ὁ Μ. Βασίλειος, δὲν μοιάζει μὲ τὴν κατὰ κόσμον φιλία καὶ ἀγάπη.

Τοῦ κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Κ. ΠΑΛΛΗ
τ. Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Μ.Ε.

Αὐτῆς τῆς δεύτερης ἀγάπης πρόξενος εἶναι ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση («αὕτη ὀφθαλμῶν δεῖται καὶ συντυχίας» καὶ «τῇ σαρκὶ προξένῳ χρεῖται τῆς φιλίας»), ἐνῶ στὴ χριστιανικὴ ἀγάπη οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται σὲ πνευματικὴ συνάφεια μὲ τὴν κοινωνία τῆς πίστεως («τῇ τῆς πίστεως κοινωνίᾳ πρὸς πνευματικὴν συνάφειαν ἄγονται»)¹³⁹. Καὶ αὐτὴν τὴν ἀγάπην τὴν παρέχει ἡ δωρεὰ τοῦ Πνεύματος¹⁴⁰.

Γ) Ὁ πόνος καὶ ἡ ὀδυνηρὴ κατάπληξη τοῦ δοκίμαζε γιὰ τὶς ἐναντίον του ἀσύστατες καὶ «ἀφόρητες» κατηγορίες καὶ συκοφαντίες καὶ διαβολὰς καὶ ὑποψίες καὶ σκευωρίες, ἡ γιὰ τοὺς εἰς βάρος του διασυρμούς καὶ τὶς ὕβρεις καὶ τὶς λοιδορίες¹⁴¹. Ὁλος αὐτὸς «ὁ πικρὸς τῆς κατ' αὐ-

τοῦ ὁυείσης ψευδηγορίας χεῖμαρρος»¹⁴² τὸν γέμιζε ὀδύνη καὶ θλίψη, σὲ σημείον ποὺ ὅταν κάποτε ἀρρώστησε βαριά καὶ ἔφθασε μέχρι τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου, καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ τὸν ἀνακάλεσε πάλι στὴ ζωὴ, στενοχωρέθηκε γιὰ τὴν ἐπάνοδό του στὴν ζωὴ, «λογιζόμενος εἰς οἷα ἔρχεται κακὰ»¹⁴³. Γιατὶ ἦταν ἀδίστακτοι οἱ κατηγοροὶ του καὶ οἱ διαβολεῖς του.

Ἔτσι, π.χ., τὸν κατηγοροῦσαν γιὰ «ῥήτὰ καὶ ἄρρητα» στὴ Νεοκαισάρεια, ἐνῶ αὐτοὶ ποὺ τὸν κατηγοροῦσαν ἐτόλμησαν νὰ διδάξουν στὴν πόλιν τοὺς τὰ ἀσεβῆ διδάγματα τοῦ Σαβελλίου καὶ τοῦ Μαρκέλλου, καὶ προσπαθοῦσαν νὰ τὸν ἀποφύγουν μὲ κάθε τρόπο, γιατί ἦταν ἐνοχοὶ τῶν «πονηρῶν διδαγμάτων» τους. Ἐφθασαν σὲ τέτοιο βαθμὸ ἀναισχυντίας, ὥστε νὰ τὸν διαβάλλουν ὅτι «οἱ διδασκαλίες του ἦταν βλαβερές». Καὶ τὸ ἔκαναν αὐτὸ «ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι, κι ἂν βάλλουν μέσα στὸ κεφάλι τους ὅλες τὶς φθινοπωρινὲς φαντασιώσεις, δὲν θὰ μπορέσουν νὰ τοῦ ἀποδώσουν καμιά βλασφημία, γιατί εἶναι πολλοὶ σὲ κάθε Ἐκκλησίᾳ ποὺ εἶναι μάρτυρες τῆς ἀληθείας»¹⁴⁴. Τὸν ἐγκαλοῦν ὅτι ἀσέβησε κατὰ τοῦ Θεοῦ («τὴν εἰς Θεὸν βλασφημίαν»), «ἀλλὰ δὲν ἔχουν κανένα βιβλίον τοῦ ποὺ νὰ τὴν περιέχει, οὔτε τὴν ἀκουσε κανεὶς νὰ τὴν διδάσκει στὶς φανερὲς ὁμιλίες του, οὔτε βρέθηκε μάρτυ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 214 τοῦ ὑπ' ἀρ. 5/1995 τεύχους.

138. Βλέπε: 203,231,1-3: «οὐ δύναμαι πείσαι ἐμαυτὸν ὅτι ἄνευ τῆς εἰς ἀλλήλους ἀγάπης καὶ ἄνευ τοῦ εἰς ἐμὲ ἦκοντος εἰρηνεύειν πρὸς πάντας δύναμαι ἄξιος κληθῆναι δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ».

139. Βλέπε: 154,177,34-36: «οἱ δὲ πνευματικῶς ἀγαπᾶν εἰδότες οὐ τῇ σαρκὶ προξένῳ κέχρηται τῆς φιλίας, ἀλλὰ τῇ τῆς πίστεως κοινωνίᾳ πρὸς τὴν πνευματικὴν συνάφειαν ἄγονται» καί: 197,220,24-27: «...καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης ὃν κατεβάλου τοῦτον θεμέλιον ἐποικοδομεῖν σπούδαζε τῇ συνεχείᾳ τῶν προσήσεων. Οὕτω γὰρ δυνησόμεθα ἐγγὺς ἀλλήλων εἶναι τῷ πνεύματι, εἰ καὶ τῇ οἰκίῃσει τῇ ἐπὶ τῆς γῆς παμπληθὲς ἀπωκίσμεθα».

140. Βλέπε: 133,160,9-13: «Τῆς μὲν σωματικῆς φιλίας ὀφθαλμοὶ πρόξενον γίνονται καὶ ἡ διὰ μακροῦ χρόνου ἐγγινομένη συνήθεια βεβαίῳ. Τὴν δὲ ἀληθινὴν ἀγάπην ἡ τοῦ Πνεύματος δωρεὰ συνίστησι συνάπτουσα μὲν τὰ μακρῶ διαστάτα τῷ τόπῳ, γνωρίζουσα δὲ ἀλλήλους τοὺς ἀγαπητοὺς, οὐ διὰ σωματικῶν χαρακτήρων, ἀλλὰ διὰ τῶν τῆς ἀρετῆς ιδιωμάτων».

141. Βλέπε Ἐπιστολές: 51, 71, 94, 99, 119, 120, 129, 130, 131, 204, 207, 210, 212, 223, 226, 244 καὶ 251.

142. Βλέπε: 223,265,20-23: «Γένοιτο δὲ καὶ ἡμᾶς καὶ τὸν ἐπὶ τῇ σιωπῇ μισθὸν δέξασθαι καὶ λαβεῖν τινα ἐν τοῖς ἐλεγμοῖς δύναμιν, ὥστε ἐλέγξαντας ἡμᾶς ξηρᾶναι τὸν πικρὸν τοῦτον τῆς καθ' ἡμῶν ὁυείσης ψευδηγορίας χεῖμαρρον».

143. Βλέπε: 244,305,22-25: «...πέρυσιν ἀσθενήσας πυρετῷ βαρυτάτῳ καὶ ἐγγίσας σχεδὸν μέχρως αὐτῶν τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου, εἶτα ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀνακληθεῖς, δυσχερῶς εἶχον πρὸς τὴν ἐπάνοδον λογιζόμενος εἰς οἷα ἔρχομαι πάλιν κακὰ».

144. Βλέπε: 207,240,33-241,3: «Οὗτοι ῥήτὰ καὶ ἄρρητα καθ' ἡμῶν δημηγοροῦσι καὶ πάντα τρόπον τὰς συντυχίας ἡμῶν ἐκκλίνουσι. Τίνος ἐνεκεν; Οὐχὶ τὸν ἐν τοῖς πονηροῖς ἐαυτῶν διδάγμασιν ἔλεγχος ὑφορώμενοι; Οἱ γε ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῶν κατηναισχυντήσαν, ὥστε καὶ ὄνειρους τινὰς ἐφ' ἡμᾶς συμπλάσαι διαβάλλοντες ἡμῶν τὰς διδασκαλίας ὡς βλαβεράς· οἱ, κὰν πάντα τὰ τῶν φυλλοχόων μηνῶν φαντάσματα ταῖς ἐαυτῶν κεφαλαῖς ὑποδέξωνται, οὐδεμίαν ἡμῖν βλασφημίαν δυνησονται προστρέψασθαι, πολλῶν ὄντων ἐφ' ἐκάστης Ἐκκλησίας μαρτυρούντων τῇ ἀληθείᾳ».

ρας πού ἄκουσε νὰ τὴν λέγει κρυφά»¹⁴⁵. Τὸν κατηγοροῦσαν ὅτι ἦταν «κοινωνὸς τοῦ αἵρετικοῦ Ἀπολινάριου καὶ τῶν διαστρόφων δογμάτων» του. Ἀλλὰ ἡ ἐπικοινωνία του, ὅπως λέγει, μὲ τὸν Ἀπολινάριο συνίστατο σὲ μιὰ μόνο ἐπιστολὴ πού τοῦ εἶχε στείλει πρὸ εἰκοσαετίας, ὅταν ἦταν καὶ οἱ δυὸ λαϊκοί, αὐτὴ δὲ ἀναφέρονταν ὄχι σὲ θέματα πίστεως, ἀλλὰ περιλάμβανε «ψιλὰς προσηγορίας ἀγαπητικὴν προσφώνησιν ἀποπληρούσας». Τὸ ὅτι δὲν ὑπερασπίστηκε ποτὲ τέτοιες αἵρετικὲς γνώμες, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζει αὐτοὺς πού πιστεύουν αὐτὲς τὶς διδασκαλίες τοῦ Ἀπολινάριου μὲ τὶς ὁποῖες ἀνανεώθηκε ἡ ἀσεβέστατη αἵρεση τοῦ Σαβελλίου, εἶναι γνώριμο στὸ Θεὸ πού εἶναι καρδιογνώστης ἀλλὰ καὶ σὲ καθέναν πού γνώρισε τὴν ταπεινότητά του, ὅπως λέγει. Ἀλλὰ καὶ οἱ τωρινοί, συνεχίζει, κατήγοροί του ἄς ρωτήσουν τὴ συνείδησή τους καὶ ἄς γνωρίσουν ὅτι ἀπὸ παιδὶ ἦταν μακριὰ ἀπὸ τέτοια δόγματα¹⁴⁶. Τὸν διέβαλαν ὅτι καινοτομεῖ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ ἐρωτᾷ: «Ποιὰ εἶναι ἡ καινοτομία μου; Ἐγὼ ὁμολογῶ ἐκεῖνο πού παρέλαβα, νὰ βάζω τὸν Παράκλητον μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, ὄχι μὲ τὰ κτίσματα»¹⁴⁷. Τὸν κατηγοροῦν γιὰ κακοδοξία, καὶ ἀπαντᾷ: «Ἐγὼ ποτὲ δὲν εἶχα ἐσφαλμένες ιδέες περὶ Θεοῦ, οὔτε φρονοῦσα ἄλλα πρὶν κι ὕστερα ἄλλαξα τὶς πεποιθήσεις μου. Ἀλλὰ τὴν ἔννοια περὶ Θεοῦ πού εἶχα λάβει ἀπὸ τὴν μακαρίαν μητέρα μου καὶ τὴ γιαιγιά μου Μακρίνα, αὐτὴν ἀνεπτυγμένην εἶχα μέσα μου. Γιατὶ δὲν ἄλλαξα ἐκεῖνα μὲ ἄλλα, ὅταν μεγάλωσα, ἀλλὰ τὶς ἀρχὲς πού ἐκεῖνες μοῦ παρέδωσαν τὶς ἐτελειοποίησα»¹⁴⁸. Ἀλλοῦ γράφει στὸν Ὀλύμπιο: «Ἐγὼ, ἀ-

δελφὲ Ὀλύμπιε, οὔτε τρεῖς Θεοὺς πιστεύω, οὔτε ἔρχομαι σὲ κοινωνία μὲ τὸν Ἀπολινάριο»¹⁴⁹. Ἀλλοῦ γράφει: «Ἐχετε πιστεῦσαι σὲ Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἁγίον Πνεῦμα» μὴν προδώσετε αὐτὴν τὴν παρακαταθήκην»¹⁵⁰. Καὶ ἄλλοῦ συμπληρώνει τὴν ὁμολογία του: «Ἐγὼ δὲν παραδέχομαι τὴν νεωτέραν πίστιν πού γράφεται καὶ μοῦ στέλλεται ἀπὸ ἄλλους, οὔτε ἐγὼ ὁ ἴδιος τολμῶ νὰ γράψω τὰ γεννήματα τοῦ νοῦ μου, γιὰ μὴν κάνω ἀνθρώπινα τὰ λόγια τῆς εὐσεβείας, ἀλλὰ ἐκεῖνα ἀκριβῶς πού ἔχω διδαχθεῖ ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες, αὐτὰ διακηρύσσω σ' αὐτοὺς πού μὲ ἐρωτοῦν. Εἶναι λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Πατέρων μας στὴν Ἐκκλησία μας ἡ πίστις ἡ καταγραφείσα ἀπὸ τοὺς ἁγίους Πατέρες τοὺς συνελθόντας στὴν Νίκαιαν (καὶ παραθέτει τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως τῆς Νικαίας, προσθέτοντας καὶ τὰ περὶ τῆς Θεότητος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος)»¹⁵¹.

Θλίβεται βαθύτατα καὶ πικραίνεται πολὺ γιὰ τὰ ταπεινὰ κίνητρα καὶ τὴ θρασύτητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνακολουθία, τὴν ἔλειψη συνεπειᾶς καὶ σταθερότητος, αὐτῶν πού τὸν συκοφαντοῦν καὶ τὸν διαβάλλουν. Θὰ ἤθελε νὰ τοὺς ἀγνοήσει ἀπὸ φιλανθρωπία, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὑπῆρχε ὁ κίνδυνος νὰ ἐκληφθεῖ ἡ σιωπὴ του ἀπὸ πολλοὺς ὡς ἐπιβεβαίωση τῶν διαβολῶν τους, τοὺς ἀντικρούει¹⁵², θλιβόμενος γιὰ τὸ χαμηλὸ ἐπίπεδο τοῦ ἥθους τους. Στους «Υφ' ἐαυτὸν Ἀσκητὰς» γράφει, θρηνώντας γιὰ «τὴν χαλεπότητα τοῦ καιροῦ» καὶ τὴν χαλεπότητα τῶν συκοφαντῶν του: «Λέγεται τὸ ψέμα χωρὶς φόβο, ἡ ἀλήθεια συγκαλύπτεται. Καὶ αὐτοὶ μὲν πού κατηγοροῦνται καταδιώκονται χωρὶς νὰ κριθοῦν, αὐτοὶ δὲ πού διατυπώνουν τὶς κατηγορίες γίνονται πιστευτοὶ χωρὶς νὰ γίνεται ἔλεγχος γιὰ τὴ βασιμότητα τῶν

145. Βλέπε: 223,267,16-22: «Ἐγκαλούμεθα γὰρ τὴν εἰς Θεὸν βλασφημίαν οὔτε ἀπὸ συγγραφῆς ἢς προεβαλλόμεθα, ἢ ὅσα ἀγράφως ἀπὸ στόματος αἰεὶ ἐν τῷ φανερῷ ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ διελέχθημεν. Ἀλλ' οὐδὲ μάρτυς εὐρέθη ὁ λέγων παρ' ἡμῶν ἀκηροῦναι τι τῶν ἀσεβῶν ἐν παραβύστω φθεγξαμένων. Πόθεν οὖν κρινόμεθα, εἰ μήτε συγγράφομεν ἀσεβῶς, μήτε δημηγοροῦμεν ἐπιβλαβῶς, μήτε ἐν ταῖς κατ' οἶκον ὁμιλίαις τοὺς ἐντυγχάνοντας διαστρέφομεν;...».

146. Βλέπε: 224,270,27-271,8. Βλέπε καί: 226,275,24-41 καί: 244,302,30-303,3 καί: 223,267,20-269,28.

147. Βλέπε: 226,275,9-16: «Διαβάλλουσιν ἡμᾶς ὡς καινοτομοῦντας περὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου. Ἐρωτήσατε οὖν τίς ἡ καινοτομία. Ἡμεῖς γὰρ ὁμολογοῦμεν ὅ καὶ παρελάβομεν, μετὰ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τετάχθαι τὸν Παράκλητον, οὐ μετὰ τῆς κτίσεως ἀριθμείσθαι...».

148. Βλέπε: 223,267,2-7: «...οὐδέποτε πεπλανημένας ἔσχον τὰς περὶ Θεοῦ ὑπολήψεις, ἢ ἐτέρως φρονῶν μετέμαθον ὕστερον. Ἀλλ' ἦν ἐκ παιδὸς ἔλαβον ἔννοιαν περὶ Θεοῦ παρὰ τῆς μακαρίας μητρὸς μου καὶ τῆς μάμης Μακρίνης, ταύτην ἀνῆλθεισαν ἔσχον ἐν ἐμαυτῷ οὐ γὰρ ἄλλα ἐξ ἄλλων

μετέλαβον ἐν τῇ τοῦ λόγου συμπληρώσει, ἀλλὰ τὰς παραδοθείσας μοι παρ' αὐτῶν ἀρχὰς ἐτελείωσα».

149. Βλέπε: 131,159,30-31: «Ἡμεῖς, ἀδελφὲ Ὀλύμπιε, οὔτε τρεῖς θεοὺς λέγομεν οὔτε Ἀπολινάριον κοινωνοῦμεν».

150. Βλέπε: 105,137,3-4: «Εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἁγίον Πνεῦμα πεπιστεύκατε· μὴ προδώτε ταύτην τὴν παρακαταθήκην».

151. Βλέπε: 140,167,37-168,24: «Πίστιν δὲ ἡμεῖς οὔτε παρ' ἄλλων γραφομένην ἡμῖν νεωτέραν παραδεχόμεθα οὔτε αὐτοὶ τὰ τῆς ἡμετέρας διανοίας γεννήματα παραδιδόναι τολμῶμεν, ἵνα μὴ ἀνθρώπινα ποιήσωμεν τὰ τῆς εὐσεβείας ῥήματα, ἀλλ' ὅπερ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων δεδιδάγμεθα ταῦτα τοῖς ἐρωτῶσιν ἡμᾶς διαγγέλλομεν. Ἔστι τοίνυν ἐκ πατέρων ἐμπολιτευομένη τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν ἡ γράφεισα παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων πίστις τῶν κατὰ τὴν Νίκαιαν συνελθόντων ἡμῖν...» κ.ά.

152. Βλέπε: 210,244,11-15.

καταγγελιών τους... Κοιτάξετε τὴ συνήθεια αὐτῶν ποὺ τολμοῦν καὶ κάνουν τέτοια πράγματα: ἔχουν πάντα τὴ συνήθεια νὰ πηγαίνουν μὲ τὸ μέρος τῶν ἰσχυρῶν, καὶ τοὺς μὲν φίλους τους ἐκείνους ποὺ ἔχασαν τὴ δύναμή τους νὰ τοὺς καταπατοῦν, τοὺς δὲ «κρατοῦντας» (αὐτοὺς ποὺ βρίσκονται στὴν ἐξουσία) νὰ τοὺς ὑπηρετοῦν»¹⁵³. Ἔτσι, ἂν οἱ κρατοῦντες εἶναι αἰρετικοί, οἱ ὀρθοδοξοῦντες φίλοι πρέπει νὰ ἐξοντωθοῦν διὰ τῆς διαβολῆς! Ἀλλοῦ σημειώνει: «Δὲν εἶναι πιὰ τίποτε «ἀτόλμητον» ἀπὸ κανέναν, ἀφοῦ ἄνθρωποι ποὺ τόσο πολὺ ἐκτιμοῦσα (ὅτι ἦταν κάπως ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους) δέχτηκαν συγγράμματα κάποιου καὶ τὰ ἔστειλαν σὲ ἄλλους ὡς δικὰ μου, καὶ μὲ βάση αὐτὰ τὰ ξένα συγγράμματα μὲ διαβάλλουν στὶς ἀδελφότητες λέγοντας ὅτι στὸ ἐξῆς ὅλοι οἱ εὐλαβεῖς πρέπει νὰ ἀποφεύγουν τὸ ὄνομά μου περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο ὄνομα. Καὶ ἐνῶ ἐγὼ προσπάθησα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ ἀγνοηθῶ (νὰ ζήσω ἄγνωστος μέσα στὸν κόσμος) ὅπως δὲν γνωρίζω ἂν κάποιος ἄλλος ποὺ μελετᾷ τὴν ἀνθρώπινη ἀσθένεια, τώρα συκοφαντοῦμαι σὲ ὅλη τὴ γῆ (θὰ προσέθετα καὶ σὲ ὅλη τὴ θάλασσα), ὅτι ἐπιδιώκω τὸ ἀντίθετο, νὰ καταστήσω, δηλαδή, τὸν ἑαυτὸν μου γνωστὸν σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Μὲ πολεμοῦν, μάλιστα, καὶ οἱ ἀσεβέστατοι καὶ ἄθεοι Ἀνόμοιοι καὶ ἐκείνοι ποὺ ἀκολουθοῦν, ὅπως νομίζουν, τὴν μέσσην ὁδὸν μεταξὺ Ἀνομοίων καὶ Ὁρθοδόξων), οἱ ὅποιοι, ἐνῶ ξεκινοῦν ἀπὸ τὶς ἴδιες μὲ τοὺς Ἀνομοίους ἀρχές, δὲν καταλήγουν στὴ λογικὴ τους κατάληξη (δόγμα τῶν Ἀνομοίων), διότι αὐτὸ τὸ δόγμα εἶναι ἀντίθετο στοὺς πολλοὺς.

153. Βλέπε: 226,273,16-40: «Λαλεῖται τὸ ψεῦδος ἀφόβως, ἢ ἀλήθεια συγκεκάλυπται. Καὶ οἱ μὲν καταδικάζονται ἀκρίτως, οἱ δὲ κατηγοροῦντες πιστεύονται ἀνεξετάτως. Ὅθεν κἀγὼ ἀκούσας ὅτι πάσαι κατ' ἐμοῦ περιφέρονται ἐπιστολαὶ στίζουσαι ἡμᾶς καὶ στηλιτεύουσαι καὶ κατηγοροῦσαι ἐπὶ πράγμασιν ὧν τὴν ἀπολογίαν ἐτοίμην ἔχομεν ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου τῆς ἀληθείας, ὡρμησα μὲν σιωπῆσαι, ὃ καὶ ἐποίησα. Τρίτον γὰρ ἥδη τοῦτο ἔτος ἐστὶν ἐν ᾧ τυπτόμενος φέρω τὰς τῆς κατηγορίας μάστιγας, ἀρκούμενος ὅτι ἔχω Κύριον, τὸν τῶν κρυπτῶν γνώστην, μάρτυρα τῆς συκοφαντίας. Ἐπειδὴ δὲ ὁρῶ ὅτι πολλοὶ ἥδη τὴν σιωπὴν ἡμῶν εἰς βεβαίωσιν τῶν διαβολῶν παρεδέξαντο καὶ οὐ διὰ μακροθυμίαν ἐνόμισαν ἡμᾶς σιωπᾶν, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ἔχειν διάρριον στόμα πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τοῦτο ἐνεκεν ἐπειράθην ἐπιστεῖλαι ὑμῖν, παρακαλῶν τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην ὑμῶν ὥστε τὰς ἐξ ἐνὸς μέρους γινομένης διαβολᾶς μὴ πάντῃ παραδέχεσθαι ὡς ἀληθεῖς, διότι, καθὼς γέγραπται, οὐδὲνα κρίνει ὁ νόμος, ἐὰν μὴ πρῶτον ἀκοῦσῃ καὶ γνῶ τί ποιεῖ... Νοήσατε τὴν συνήθειαν τῶν ταῦτα τολμώντων, ὅτι ἔθος αὐτοῖς αἰεὶ πρὸς τὸ δυνατόν μετατίθεσθαι μέρος, καὶ τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τῶν φίλων καταπατεῖν, θεραπεύειν δὲ τοὺς κρατοῦντας».

Ὅλοι αὐτοὶ μὲ στενοχωροῦν καὶ μὲ περιλοῦν μὲ λοιδορίες ὅταν μποροῦν καὶ δὲν ἀπέχουν ἀπὸ καμιᾶς ἐναντίον μου ἐπιβουλῆς...». Καὶ καταλήγει, ἐρωτώντας: «Ταῦτα πῶς οὐ λυπηρὰ; Πῶς οὐχὶ ὀδυνηρὰν μοι τὴν ζωὴν κατασκευάζονται;»¹⁵⁴. Ἀλλοῦ παραπονεῖται: «Μὲ διαβάλλουν γιὰ τὸν βίον μου, μὲ διαβάλλουν καὶ γιὰ τὴν πίστη μου». Καὶ τὸ κάνουν αὐτὸ ψιθυριστὰ, χωρὶς νὰ ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ἐμφανισθοῦν μπροστὰ μου κατὰ πρόσωπον καὶ νὰ «δημοσιεύσουν» τὰ ὑποτιθέμενα «ἀνομήματά» μου καὶ τὶς ὑποτιθέμενες ἀποκλίσεις μου ἀπὸ τὴν πίστη. Αὐτό, σημειώνει, θὰ τὸ ἔκανε μόνο μιὰ μυλωνοῦ ἢ ἓνας «τῶν ἀγοραίων», στοὺς ὁποίους ἡ γλῶσσα εἶναι πάντα πρόθυμη γιὰ λοιδορίες¹⁵⁵. Ὅπως γράφει στοὺς Νεοκαισαρεῖς, γιὰ ὅλα αὐτὰ ποὺ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς «κακότητος τοῦ καιροῦ» στενάζει καὶ ὀδυρεται¹⁵⁶.

(Συνεχίζεται)

154. Βλέπε: 212,249,27-250-3: «Καὶ γὰρ οὐδὲν ἀτόλμητον λοιπὸν οὐδενί, ὅπου γε καὶ οἱ τὰ μέγιστα παρ' ἡμῶν πιστευθέντες, οὓς ἡσθάνομεθα μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὁρῶντες ὡς μεῖζόν τι ὄντας ἢ κατὰ ἀνθρώπων, οὗτοι κατεδέξαντο συγγράμματά τινος τὰ ὅποια δήποτε ὡς ἡμέτερα παραπέμπειν καὶ ἐπ' αὐτοῖς διαβάλλειν ταῖς ἀδελφότησιν, ὡς μηδὲν λοιπὸν τοῦ ἡμετέρου ὀνόματος φευκτότερον εἶναι τοῖς εὐλαβέσι. Τὸ γὰρ ἀγνοηθῆναι γενόμενος ἐξ ἀρχῆς ἐπιτηδεύσας, ὡς οὐκ οἶδα εἰ τις ἄλλος τῶν ἐπεσκεμμένων τὴν ἀνθρώπινην ἀσθένειαν, νῦν, καθάπερ τὸ ἐναντίον προελόμενος πᾶσιν ἀνθρώποις γνώριμον ἑμαυτὸν καταστήσαι, οὕτω πανταχοῦ γῆς, προσθήσω δὲ ὅτι καὶ θαλάσσης, διατεθρῶλημαι. Οἱ τε γὰρ τὸν ἔσχατον ὅρον τῆς ἀσεβείας ἐπιτηδεύοντες καὶ τὸ ἄθεον τῆς ἀνομιότητος δόγμα ταῖς Ἐκκλησίαις ἐπάγοντες πρὸς ἐμὲ τὸν πόλεμον ἔχουσιν. Οἱ τε τὴν μέσσην ἐλαύνοντες, ὡς οἴονται, καὶ ἀπὸ μὲν τῶν αὐτῶν ἀρχῶν ἐκείνων ὡρμημένοι, τῇ δὲ τῶν λογισμῶν ἀκολουθίᾳ μὴ ἐφρίντες, διὰ τὸ ὑπερναντὶν ταῖς ἀκοαῖς τῶν πολλῶν, ἡμᾶς δυσχεραίνουν καὶ πλύνουσιν μὲν ταῖς λοιδορίαις ἐφ' ὅσῳ δύνανται, οὐδεμίᾳ δὲ ἀπέχονται τῆς ἐπιβουλῆς, εἰ καὶ ὅτι ὁ Κύριος ἀπράκτους αὐτῶν τὰς ἐγχειρήσεις ἐποίησε. Ταῦτα πῶς οὐ λυπηρὰ; Πῶς οὐχὶ ὀδυνηρὰν μοι τὴν ζωὴν κατασκευάζονται;».

155. Βλέπε: 204,235,8-10: «προλαβοῦσαι διαβολαὶ ψευδεῖς κατέσχον ὑμῶν τὰς ἀκοὰς καὶ διαβέβληται μὲν ἡμῶν ὁ βίος, διαβέβληται δὲ ἡ περὶ τὸν Θεὸν ἡμῶν πίστις...» καὶ: 204,236,2-6: «Μὴ τοῖνυν ἀνάσχησθε τῆς ὑπ' ὀδόντα λαλουμένης καθ' ἡμῶν λοιδορίας. Τοῦτο γὰρ κἂν παιδίσκεν μία τῶν ἐκ μύλωνος ποήσκει κἂν τῶν ἀγοραίων τις μεθ' ὑπερβολῆς ἐπιδέξατο, οἷς ἡ γλῶσσα πρὸς πᾶσαν ἠκόνηται λοιδορίαν».

156. Βλέπε: 204,238,15-31: «Μὴ ἀγάγητε ἡμᾶς εἰς ἀνάγκην σκυθρωπὸν τι βουλεύεσθαι περὶ τῆς φιλικότητος ἡμῶν Ἐκκλησίας. Μὴ ποιήσετέ με, ἃ νῦν ἐν τῇ καρδίᾳ κρύπτω τῇ ἑμαυτοῦ κατ' ἑμαυτὸν στενάζων καὶ ὀδυρόμενος τοῦ καιροῦ τὴν κακότητα...».

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Προετοιμασία διὰ τῆς μετανοίας

Διὰ μίαν ἀκόμη φοράν οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθόδοξοι πιστοὶ καλοῦμεθα νὰ ἐτοιμάσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρὸς ὑποδοχὴν καὶ ἐορτασμὸν τοῦ «σταυρωσίου» καὶ «ἀναστασίμου» Πάσχα, ἥτοι ἀφ' ἐνὸς τοῦ ὅτι «τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστὸς» (Α' Κορ. ε', 7) καὶ «ἐπὶ ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε» (Ρωμ. ε', 8) καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ὅτι ὁ Κύριος «ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας», ἵνα ἐνσυνειδήτως λέγωμεν: «Τῷ πάθει Σου, Χριστέ, παθὼν ἡλευθερώθημεν καὶ τῇ Ἀναστάσει Σου ἐκ φθορᾶς ἐλυτρώθημεν, Κύριε».

Ἡ καλύτερα προετοιμασία διὰ τὸν ἐορτασμὸν τοῦτον εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ μετάνοια, ἡ ὁποία κατὰ τὰς ἐκφράσεις τοῦ φιλοσόφου Johannes Hessen, «ἀρνεῖται, ἵνα ἀναγνωρίσῃ, κατεδαφίσει, ἵνα ἀνοικοδομή. Ἐκμηδενίζει, ἵνα δημιουργῇ νέον τι. Ἡ μετάνοια σημαίνει ἐσωτερικὴν μεταβολὴν καὶ ἐπιστροφὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀναγέννησιν τῆς ψυχῆς». Κατὰ τοὺς ὠραίους ὕμνους τῆς περιόδου τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἡ μετάνοια «δωρεῖται λογισμὸν ἐπιστροφῆς», ζωογονεῖ τὴν προσευχὴν, ἐξοπλίζει διὰ τῶν «ὀπλων τοῦ φωτός», «καθωραίνει τὸ εἶδεχθές», «μεταπλάττει» καὶ «καινοποιεῖ» τὴν ψυχὴν, προσφέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ «πρωτόκτιστον κάλλος», τὴν «φωτεινὴν στολὴν τῆς ἀναγεννήσεως». Διὰ τῆς μετανοίας αἰσθανόμεθα ὅτι ἐμβαπτίζομεθα εἰς τὸ πέλαγος τῆς θείας ἀγάπης, γενόμεθα τοὺς καρποὺς τῆς Θείας Χάριτος καὶ υἱοθεσίας, ἀκούομεν τοὺς πασχαλινούς κώδωνας τῆς ἐσωτερικῆς ἀναστάσεως, καί, «ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα», «συναπερχόμεθα Χριστῷ πρὸς τὸ Θεῖον Πάθος», συσταυρούμεθα καὶ συνενταφιαζόμεθα μετ' Αὐτοῦ, «ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (πρβλ. Β' Κορ. β', 12).

Γραφεῖον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἑνώσιν

Εἶναι ἐλπιδοφόρον τὸ γεγονὸς ὅτι πρωτοβουλία τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου ἰδρύθη ἐν Βρυξέλλαις παρὰ τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ἑνώσει Γραφεῖον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅπερ θὰ τελῇ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Βελγίου κ. Παντελεήμονος καὶ θὰ διευθύνεται ὑπὸ τοῦ πανοσ. ἀρχιμανδρίτου π. Ἐμμανουὴλ Ἀδαμάκη, Πρωτοσυγγέλλου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Βελγίου καὶ Προέδρου τῆς παρ' αὐτῇ Ἐπιτροπῆς Διεκκλησιαστικῶν Σχέσεων.

Σκοπὸς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Γραφείου θὰ εἶναι ἡ παρακολούθησις τῆς πνευματικῆς κυρίως πορείας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, ἡ προβολὴ τῆς ἐν τῇ Εὐρώπῃ θέσεως καὶ ἀποστολῆς τῆς Ὁρθοδόξου καὶ ἡ διαφώτισις τῶν ἀρμοδίων προσωπικοτήτων καὶ ὁργάνων τῆς

Κοινότητος περὶ τῶν ὀρθοδόξων θέσεων καὶ ἀποφσεων ἐπὶ τῶν ζητημάτων, περὶ τὰ ὁποῖα αὕτη ἀσχολεῖται.

Ὁ πρώην Πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς Jacques Delors, χαιρετίζων τὴν ἵδρυσιν τοῦ Γραφείου ἐπεσημάνεν, ὅτι «ἡ Εὐρώπη, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ μέλλον τῆς ἔχει ἀνάγκη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διότι αὕτη ἀποτελεῖ παράγοντα πρώτου μεγέθους εἰς τὸ πλαίσιον τῆς προσεγγίσεως Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως» καὶ προσέθεσεν ὅτι «οἱ δυτικοευρωπαῖοι ἔχουν νὰ διδαχθῶν πολλὰ ἐκ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις καλεῖ τὸν κόσμον νὰ ἀσπασθῇ ἀξίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται τὸ εὐρωπαϊκὸν οἰκοδόμημα».

Παρομοίως ἐξεφράσθη περὶ τοῦ παρὰ τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ἑνώσει Γραφείου τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ὁ γνωστὸς διὰ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν ἀρχαιοελληνικὴν κλασικὴν παιδείαν σημερινὸς πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς Jacques Santer κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ γράφοντος, ὅταν τὰ μέλη τῆς Συγκλήτου τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν» τὴν 10ην Μαρτίου ἐ. ἔ. ἐδεξιώθησαν αὐτὸν ἐν Salzburg ὡς διακεκριμένον Protector αὐτῆς καὶ ὡς ἐπίσημον ὁμιλητὴν κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας ταύτης.

Υγιὲς Οἰκουμενισμὸς

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος ἐν συνεντεύξει, τὴν ὁποίαν παρεχώρησεν εἰς τὸν τηλεοπτικὸν σταθμὸν «Τηλεῶρα», μετὰ κρουσταλίνης διανυγίας ἀνεφέρθη, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἰς τὸ ζήτημα τῆς συχνάκις κατακρινομένης, ὡς μὴ ὠφέλε, λελογισμένης συμμετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ τοὺς οἰκουμενικοὺς διαλόγους.

Ὡς ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἡ συμμετοχὴ αὕτη ὀφείλεται πρῶτον εἰς τὴν ἐπιδιώξιν τῆς ἐνόητος τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν τοῦ Κυρίου «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν» (Ἰωάν. ιζ', 21) καὶ δεύτερον εἰς Πανορθόδοξον συμφωνίαν καὶ ἀπόφασιν.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς προσέθεσεν ὁ Σεβασμιώτατος, ἐνῶ ἀποκρούει τὸν νοσηρὸν Οἰκουμενισμόν, ὅστις προβάλλει τὴν «θεωρίαν τῶν κλάδων» (Branchtheory) καὶ τὸν δογματικὸν συγκροτησμὸν καὶ πλουραλισμὸν, ἀντιθέτως καταφάσκει τὸν ὑγιᾶ Οἰκουμενισμόν, ὅστις παρουσιάζει τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς τὴν «Μίαν, Ἀγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν», προβάλλει μετὰ παρηγορίας καὶ συνεπειᾶς εἰς τοὺς ἑτεροδόξους τὰς ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἠθικῆς καὶ καλεῖ αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν. Ἡ Ὁρθόδοξία, μετὰ τῆς αὐτοσυνειδησίας τῆς διαφυλάξεως τῆς σωζούσης ἀλη-

θείας, θεωρεῖ τὴν δογματικὴν ἐνότητα ὡς προϋπόθεσιν τῆς εὐχαριστιακῆς *Intercommunio*.

Πλυμνυρὶς οἰκονομικῶν σκανδάλων

Ὁρθόδοξον ἑλληνικὸν περιοδικὸν ἐπισημαίνει ὅτι ὁ Ἄγγλος Martin Woollacott, ἐν ἄρθρῳ αὐτοῦ εἰς τὴν βρετανικὴν ἐφημερίδα *Guardian* ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς διαφθορᾶς, ἣτις πλήττει σήμερον εἰς ἀνησυχητικὸν βαθμὸν μεγάλῃν μερίδα τῶν πολιτικῶν ἡγεσιῶν τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Καθημερινῶς καταγγέλλονται οἰκονομικὰ σκάνδαλα ἐκπροσώπων τῶν κυβερνήσεων καὶ τῶν βιομηχανικῶν κύκλων. Ὁ μέγιστος κίνδυνος, —ὡς ἐπισημαίνει ὁ Ἄγγλος ἀρθρογράφος—, ἐστιάζεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὸ παραδοσιακὸν «δίδυμον συναλλαγῆς» τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς μερίδος τῶν διεφθαρμένων πολιτικῶν παρεισφύρουν ἤδη καὶ ἐγκληματικαὶ ἢ ἐξτρεμιστικαὶ ομάδες.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὡς συνοψίζει τὰ ἐπισημαινόμενα ὁ σχολιαστὴς τοῦ ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ, «ἡ μάχη κατὰ τῆς διαφθορᾶς, ὅπως δείχνουν τὰ πράγματα, εἶναι ἀναποτελεσματική, διότι ἡ φθορὰ ἔχει προχωρήσει πολὺ βαθιά. Ἐχει μπολιάσει ὑψηλὰ ἱεραμένους σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Καὶ τὸ μεγάλο θῦμα εἶναι ὁ λαός, ὁ ὁποῖος βομβαρδίζεται καθημερινῶς ἀπὸ διεφθαρμένα πρότυπα, πού ἄλλη ἐπιδίωξη δὲν ἔχουν ἀπὸ τὸν εὐκόλο πλουτισμό. Ἐκεῖνο πού θὰ ἔπρεπε περισσότερο νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ εἶναι ἡ νέα γενιά. Ποιά γενιά θὰ μορφωθῇ καὶ θὰ διαμορφωθῇ, ὅταν... ἄνδρες διεφθαρμένοι προβάλλονται πρὸς μίμηση; Τὸ διεφθαρμένο πρόσωπο τῆς ἐξουσίας πρέπει κάποτε νὰ γίνῃ ἀποκρουστικὸ ἀπὸ ὅλους καὶ νὰ μὴ δικαιώνεται ἀπὸ κομματικὲς σκοπιμότητες».

Ἡ ἑβδομηκονταετηρίς τοῦ ἐν Παρισίοις Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογίας «Ἅγιος Σέργιος»

Καθ' ἃ πληροφορεῖ ἡμᾶς τὸ περιοδικὸν *SOP* (= *Service Orthodoxe de Presse*) (Mars 1995), τὸ ἐν Παρισίοις Ἰνστιτούτον Ὁρθοδόξου Θεολογίας «Ἅγιος Σέργιος», ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 70 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ιδρύσεως αὐτοῦ, ὥργανωσε τὴν 12ην Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. πανηγυρικὴν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Πρυτάνεως (Recteur) αὐτοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Εὐκαρπίας κ. Σεργίου, Προκαθημένου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς τῶν Ρωσικῶν Παροικιῶν Δυτικῆς Εὐρώπης, ὑπαγομένης διὰ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γαλλίας εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν ὁ Πρόεδρος τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ὁρθοδόξου Διεπισκοπικῆς Ἐπιτροπῆς Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἱερεμίας καὶ οἱ Θεοφ. Ἐπίσκοποι Γούριος (Πατριαρχεῖον Μόσχας), Δαμασκηνὸς (Πατριαρχεῖον Σερβίας) καὶ Παῦλος (Βοηθὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεργίου), ἀφοῦ ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως ἡ ἐ-

τησία Ἐκθεσις Πεπραγμένων καὶ ἀφοῦ ὁ καθηγητὴς κ. Nicolas Lossky παρουσίασε πτυχὰς τῆς Ἱστορίας καὶ προοπτικὰς τοῦ Ἰνστιτούτου, τὸν πανηγυρικὸν ἀκαδημαϊκὸν λόγον ἐξεφώνησεν ὁ διακεκριμένος Κοσμήτωρ (Doyen) τοῦ Ἰνστιτούτου καὶ Καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς Θεολογίας πατὴρ Boris Bobrinskoy, ὅστις, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 50 ἐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ρώσου ἱερέως καὶ θεολόγου καὶ πρώτου Κοσμήτορος τοῦ Ἰνστιτούτου (1925-1944) πατὴρ Serge Boulgakon, ἀνέπτυξε τὸ θέμα «Ὁ πατὴρ Σέργιος Μπουλγκάκωφ, ὁραματιστὴς τῆς Σοφίας» (*Le père Serge Boulgakon, visionnaire de la Sagesse*). Ὁ γνωστὸς βαθυστοχάστος θεολόγος πατὴρ Boris Bobrinskoy παρουσίασε τὸν π. Boulgakon ὡς «μίαν τῶν μεγάλων ἐκκλησιαστικῶν καὶ θεολογικῶν μορφῶν τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος», χωρὶς ὅμως νὰ παραλείψῃ τὸν εὐστοχον κριτικὸν ἐλεγχον τῶν ἀντιλεγόμενων σημείων τῆς «σοφιολογικῆς» διδασκαλίας τοῦ ἐξεταζομένου Ρώσου θεολόγου, ἡ ὁποία, κατὰ τὸν ὁμιλητὴν, πρέπει νὰ κατανόηται «τριαδικῶς καὶ χριστολογικῶς (*trinitairement et christologiquement*)», διότι «μόνος ὁ (ἐνσαρκωθείς) Λόγος δίδει προσωπικὴν μορφήν εἰς τὴν (θεῖαν) σοφίαν». Ὁ πατὴρ Boris ἐν τῇ ὁμιλίᾳ του ἀνεφέρθη καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ περὶ διακρίσεως τῆς θείας οὐσίας καὶ τῶν θείων ἐνεργειῶν.

Ἀκτινοβόλος φάρος

Ἐν συνεχείᾳ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ 70ετηρίς τοῦ ἐν Παρισίοις Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογίας «Ἅγιος Σέργιος» εὐρίσκει τοῦτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς βελτιώσεως τῶν προοπτικῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν, διὰ τὴν περαιτέρω κτιριολογικὴν, ἐκδοτικὴν καὶ λοιπὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ μαρτυρίας τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ.

Τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο ἀποτελεῖ ἀκτινοβόλον φάρον τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος, θαλερὸν φυτῶριον συγκεχρονισμένων ὀρθοδόξων θεολογικῶν σπουδῶν καὶ πρωτοπόρον ἐστὶαν γνησίου Οἰκουμενισμοῦ. Τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦτου διοργανούμενα κατ' ἔτος ἐπὶ δεκαετίας διεθνῇ λειτουργικὰ συνέδρια («λειτουργικαὶ ἑβδομάδες»), τῶν ὁποίων μετέχουν διακεκριμένοι εἰδικοὶ ἐπιστήμονες, ἀφ' ἐνὸς μὲν καθιστοῦν γνωστοὺς εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον τοὺς θησαυροὺς τῆς ὀρθοδόξου λατρείας καὶ ἀφ' ἑτέρου καθιστοῦν συνειδητὴν τὴν ἀνάγκην τῆς προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας διὰ τῆς μελέτης, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τῶν λειτουργικῶν τῶν παραδόσεων, δοθέντος ὅτι «*lex orandi*» εἶναι «*lex credendi*». Χαίρομεν, διότι οἱ οἰκουμενικοὶ προσανατολισμοὶ τοῦ Ἰνστιτούτου «Ἅγιος Σέργιος» ὠδήγησαν τελευταίως καὶ εἰς τὴν ἐναρξιν ὁργανώσεως διεθνῶν, —ἐκτὸς τῶν λειτουργικῶν—, ποιμαντικῶν συνεδρίων, τὰ ὁποία θὰ ὑποβοη-

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Δ. Ι. Σ., προσέστη τὴν Κυριακὴν 12ην Μαρτίου τῆς τελεσθείσης Συνοδικῆς Θ. Λειτουργίας ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν.

—Τὴν 13ην καὶ 14ην Μαρτίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε τῶν κατὰ μῆνα τακτικῶν ἐργασιῶν τῆς Δ. Ι. Σ.

—Τὴν Παρασκευὴν 17ην Μαρτίου τὴν Ἀρχιεραγματεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπεσκέφθη ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Κυρήνης κ. Θεόδωρος (Πατριαρχεῖου Ἀλεξανδρείας).

—Τὴν Τετάρτην 22αν Μαρτίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος μετέβη εἰς τὸ Προεδρικὸν Μέγαρον καὶ προσέστη τῆς διαβεβαιώσεως τῶν νέων ἐκλεγέντων Σεβ. Μητροπολιτῶν Δρυϊνουπόλεως κ. Ἀνδρέου, Ναυπάκτου κ. Νικοδήμου, Ξάνθης κ. Παντελεήμονος καὶ Νικαίας κ. Ἀλεξίου.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν Ὀῖκον τὸν ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντα Σεβ. Γέροντα Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον.

—Μὲ λαμπρότητα ἐωρτάσθη ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ἀθήνα μὲ συνοδικὴ Ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία τῆς ὁποίας προεξήρχε ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ. Τὴν Θ. Λειτουργία παρηκολούθησε ὁ νέος Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Κωνσταντῖνος Στεφανόπουλος, τὸν δὲ πανηγυρικῶς ἐξεφώνησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἡλείας κ. Γερμανός.

θήσουν τὴν περαιτέρω συνειδητοποίησιν τῆς ἀνάγκης τῆς ἀποκταστάσεως τῆς ἐνότητος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου πρὸς κοινὴν ἀντιμετώπισιν κοσμοθεωρητικῶν καὶ βιοθεωρητικῶν ζητημάτων.

Εὐχόμεθα, ὅπως τὸ Ἰνστιτούτον «Ἅγιος Σέργιος», —ὑπὸ τὰς εὐλογίας τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Ἱερεμίου, τοῦ Πρωτάνεως καὶ τοῦ Κοσμητοροῦ αὐτοῦ—, συνεχίσῃ νὰ ἀποτελῇ λαμπρὰν ἐπαλξίν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας, γνωρίζον ἐν τῷ μέλλοντι συνεχῆ πρόοδον καὶ ἀνοδικὴν πορείαν.

Ε.Δ.Θ.

Δελτίον Τύπου τῆς Τετάρτης 15 Μαρτίου 1995

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος παρακολουθεῖ μὲ ιδιαίτερη ἀνησυχία τὴ συντονισμένη ἐπίθεση ἐναντίον τῆς ποιμαντικῆς ἐργασίας τῆς Ἐκκλησίας μας, γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ποικίλων προβλημάτων, τὰ ὅποια δημιουργεῖ ἡ αὐξημένη δραστηριότης νεοφανῶν αἰρέσεων στὸν εὐρύτερο Ὁρθόδοξο χώρο, οἱ ὁποῖες, λόγῳ τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ χαρακτήρα τους, ἀπειλοῦν τὴν προσωπικότητα τῶν θυμάτων κυρίως νεαρᾶς ἡλικίας ὁλοκληροῦ τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοὺς δημοκρατικούς δεσμούς.

Τὶς θέσεις αὐτὲς συμμερίσθηκε τὸ Εὐρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο ποὺ ἐξέδωσε τὸν Μάιο τοῦ 1984 εἰδικὸ ψήφισμα, διὰ τοῦ ὁποίου καλεῖ τὰ κράτη - μέλη σὲ κοινὴ ἀντιμετώπιση τοῦ σοβαρωτάτου αὐτοῦ προβλήματος.

Ἐν συνεχείᾳ, ἡ κοινοβουλευτικὴ Συνέλευση τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 1178/1992 «Σύσταση», ἡ ὁποία ἀναφέρεται καὶ στὴν εἰσηγητικὴ ἐκθεση τοῦ Εὐρωκοινοβουλίου τοῦ 1984, προτείνει εἰδικὰ μέτρα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἀνωτέρω αἰρέσεων, μάλιστα δὲ τὴ δημιουργία ἀνεξαρτήτων ὁργανώσεων γιὰ τὴν ἐνημέρωση τοῦ κοινοῦ.

Τέλος, ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 7030/21.2.1994 ἀπόφασί της συμμερίσθηκε τὶς ἀπόψεις τῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως καὶ ἔκρινε ὅτι «βάσει τῆς Συνθήκης (τῆς Ρώμης) ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς θρησκείας καὶ ἓνας ἀριθμὸς ἄλλων ἐλευθεριῶν ποὺ ἐξασφαλίζονται ἀπὸ τὴν Συνθήκη, ΕἶΝΑΙ δυνατὸν νὰ περιοριστοῦν καὶ οἱ ἀρμόδιες Ἀρχὲς ἔχουν τὴν διακριτικὴ εὐχέρεια ἐπὶ τοῦ θέματος».

Ἡ μόνη χώρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, ἡ ὁποία δὲν ἔχει ἀνταποκριθεῖ στὰ ἀνωτέρω «Ψηφίσματα» καὶ τὶς «Συστάσεις» τῶν ἐν λόγω Διευρωπαϊκῶν Ὁργανώσεων εἶναι ἡ Ἑλλάδα. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ὁργανώσεις αὐτὲς ἐπιτυχάνουν ἀκόμη καὶ συνεργασία μὲ δημοσίους φορεῖς καὶ προβάλλουν τὴν ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας ὡς στρεφόμενη ἐναντίον τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ ὡς ἀπειλὴ γιὰ τὴ δημόσια τάξη καὶ τοὺς δημοκρατικούς θεσμούς καὶ μὲ περισσὸ θράσος ἀπαιτοῦν ἀπὸ τὴν Πολιτεία νὰ περιορίσει ἀκόμη καὶ τὸ δικαίωμα τῆς Ἐκκλησίας νὰ ὀριοθετεῖ τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεώς της ἐναντι τῶν ἐν λόγω ὁμάδων, οἱ

ὁποῖες πολλὲς φορὲς ἐμφανίζονται μὲ Ὁρθόδοξο προσωπεῖο.

Τελευταία, οἱ ὁμάδες αὐτές, μὴ δυνάμενες νὰ ἀντιμετωπίσουν μὲ ἄλλο νόμιμο τρόπο τὴν ἀντικειμενικὴ κριτικὴ, ἢ ὁποία ἀσκεῖται σ' αὐτὲς ἀπὸ τὸν Γραμματέα τῆς Σ.Ε. ἐπὶ τῶν αἰρέσεων, καταβάλλουν συντονισμένες προσπάθειες νὰ σπυλώσουν τὸ ὄνομα τοῦ καταξιωμένου κληρικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας Αἰδес. Πρωτ. π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Δρα Θεολ. καὶ Φιλοσοφίας, στὸν ὁποῖο ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀνέθεσε τὸν συντονισμό τῆς ὅλης ποιμαντικῆς αὐτῆς ἐργασίας ἐπὶ Πανορθόδοξου ἐπιπέδου, στὸ πρόσωπο τοῦ ὁποίου προσβλέπουν ὅλες οἱ κατὰ τόπους Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίαι, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ σχετικὰ ἐγγράφα πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἴδιο τὸν π. Ἀλεβιζόπουλο.

Ἐσχάτως, καταβλήθηκε συντονισμένη ἀνέντιμη προσπάθεια, ὅπως ἡ ὅλη ἀντιπαράθεση μεταφερθεῖ σὲ πολιτικὸ ἐπίπεδο, ἀναμοχλεύσεως τῶν πολιτικῶν παθῶν τῆς παρελθούσης τεσσαρακονταετίας.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος καλεῖ τὴν Πολιτεία, ὅπως ἀνταποκριθεῖ στὴν πρόκληση, τὴν ὁποία ἀπηύθυνε ὁ Μακ. κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πρὸς τὴν Πολιτεία καὶ τὴν Τοπικὴ Αὐτοδιοίκηση γιὰ στενότερη συνεργασία καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπιση τῶν κοινωνικῶν κυρίως προβλημάτων, τὰ ὁποία δημιουργοῦν οἱ νεοφανεῖς αἰρέσεις, οἱ ὁποῖες σὲ ἄλλες χώρες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, κατόπιν ἀποφάσεως τῶν Συνδιασκέψεων τῶν Ὑπουργῶν Δικαιοσύνης καὶ Ἑσωτερικῶν (Δημοσίας Τάξεως) γίνονται ἀντικείμενα παρακολούθησας ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὶς Ὑπηρεσίες Προστασίας τοῦ Πολιτεύματος, λόγῳ τῶν δραστηριοτήτων τους, οἱ ὁποῖες ἀπειλοῦν τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμοὺς καὶ τὴν δημόσια τάξη.

(Ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου)

Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Μὲ ξεχωριστὴ λαμπρότητα καὶ μὲ πολλὰ λατρευτικὰ ἐκδηλώσεις, γιορτάσθηκε ἐφέτος, στὶς ἀρχὲς Μαρτίου, ἡ μνήμη τοῦ νέου ἀγίου τῆς Ἐκκλησίας μας Νικολάου τοῦ Πλανᾶ. Σημειώνουμε τοὺς πανηγυρικοὺς ἐσπερινούς, τὶς κατανυκτικὰς ἀγρυπνίες, τὴν μεγαλόπρεπη λιτανεία καὶ κυρίως τὴν πολυαρχιερατικὴ θ. Λειτουργία γιὰ τὴ μνήμη τοῦ Ἀγίου προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν καὶ συνιερουργούντων τριῶν ἀκόμη Ἀρχιερέων.

—Μὲ ἐντολὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ κατόπιν παρακλήσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας παραδίδεται σήμερον καὶ αὔριον

(28-29 Μαρτίου) εἰς τὰς ἀποθήκας (Ἀλευρόμυλοι Λούλη) ἢ κάτωθι ἀνθρωπιστικὴ βοήθεια πρὸς τὴν δοκιμαζομένην Ἐκκλησίαν ταύτην ἐνόψει τοῦ Πάσχα, προσφορὰ τῶν Φιλοπτῶχων Ταμείων: Ἀνὰ ἓνας τόννος ζάχαρη, φακὲς, φασόλια, μακαρόνια, ζυμαρικά, ρύζι καὶ λάδι, ἀλεύρι 2 τόννοι, γάλα 40 κιβώτια (1920 κυτία), κονσέρβες 63 κιβώτια (3024 κυτία), κρεμῖτα 600 κοντιά, φαρίν - λακτὲ 1200 καὶ φρουτόκρεμα 600 κοντιά.

Ἱ. Μητρόπολις Ἱερισσοῦ

Ὁλοκληρώνεται τὶς ἡμέρες αὐτὲς τὸ «Ἱδρυμα Ἀγάπης» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ. Τὸ Ἱδρυμα ἀναγείρεται στὴν Ἀρναία καὶ ἔχει σκοπὸ νὰ φιλοξενηθεῖ γέροντες τῆς περιοχῆς. Μετὰ τὴν ἐπίπλωση καὶ τὸν διορισμὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τὸ Ἱδρυμα θὰ δοθεῖ σὲ λειτουργία.

Ἱ. Μητρόπολις Καλαβρύτων

Μὲ λαμπρότητα ἐωρτάσθη ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθόδοξας στοὺς Ἱ. Ναοὺς τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας, μὲ ἐπίκεντρο τοῦ ἑορτασμοῦ τὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Φανερωμένης Αἰγίου ὅπου χοροστάτησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἀμβρόσιος μὲ τὴν συμμετοχὴ πλῆθους πιστῶν. Στὴ διάρκεια τῆς θ. Λειτουργίας ὁ Σεβ. ἐτέλεσε καὶ τὸ μυστήριον τῆς χειροτονίας εἰς Πρεσβύτερον τοῦ π. Ἰωάννου Ἀντανάρόπουλου.

Τὴν Τετάρτη 15 Μαρτίου μετὰ τὴν ἑσπερινὴ Προηγιασμένη θ. Λειτουργία στὸ «Παπαδοπούλειο Ἑνοριακὸ Κέντρο» τοῦ Ἱ. Ναοῦ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Αἰγίου ἐγιναν ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου τὰ ἐγκαίνια Ἐκθέσεως Φωτογραφίας μὲ φωτογραφικὸ ὕλικὸ ἀπὸ τὰ βασανιστήρια τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ Βοσνίας - Ἑρζεγοβίνης. Τὴν διοργάνωση τῆς ἐκθέσεως ἀνέλαβε ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις σὲ συνεργασία μὲ τὸ Δῆμο Αἰγίου.

Ἱ. Μητρόπολις Περιστερίου

Ἡ Ἱ. Μητρόπολις Περιστερίου σὲ συνεργασία μὲ τὸ Δῆμο Περιστερίου ὡς τοπικοὶ φορεῖς σὲ κοινὴ προσπάθεια στηρίζεως τῶν πονεμένων ἀπὸ τὸν πόλεμο τῆς Βοσνίας - Ἑρζεγοβίνης, πολιτῶν τῆς πρώην Γιουγκοσλαβίας, ἀνέλαβαν τὴν ἐπὶ ἑξάμηνο φιλοξενία εἴκοσι παιδιῶν, θυμάτων τῆς γενοκτονίας καὶ τοῦ πολέμου. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ εἴκοσι παιδιὰ ἡ Ἱ. Μητρόπολις ἀνέλαβε 13, τὰ ὁποῖα φιλοξενοῦνται ἤδη σὲ ἰσάριθμες οἰκογένειες τῶν ἐνοριακῶν Ναῶν προκειμένου νὰ ζήσουν τὸ φιλόξενο, ζεστὸ καὶ οἰκογενειακὸ περιβάλλον. Τὰ παιδιὰ ὑποδέχθηκαν στὴν αἴθουσα

τοῦ Δημαρχείου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, ὁ Δήμαρχος καὶ οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι.

Ι. Μητρόπολις Σερρών

Πλούσιο σὲ ἔργο φιλανθρωπίας ἦταν τὸ 1994 γιὰ τὴν Ἱ. Μητρόπολη Σερρών καὶ Νιγρίτης. Ἀντιγράφουμε ἀπὸ τὸν ἀπολογισμό: Σύνολο ἐσόδων 18.979.559 δρχ. Ἐξοδα: διὰ μηνιαῖα βοηθήματα, ἑκτακτα βοηθήματα, σπουδαστικὰ ἐπιδόματα, ἐνίσχυση ἀπόρων, Ἰδρυμάτων, προικοδότηση κ.λπ., σύνολον 10.469.169.

Ι. Μητρόπολις Φιλίππων

Στὶς ἀρχὲς τῆς καινούργιας χρονιάς ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φιλίππων κ. Προκόπιος ἐγκαινίασε ἓνα σύγχρονο ἐντευκτήριο, προσφορὰ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας στὰ νειάτα τῆς περιοχῆς. Πρόκειται γιὰ ἐκκλησιαστικὸ διατηρητέο κτίσμα τῶν τελευταίων χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ποὺ ἀνακαινίσθηκε καὶ ἐξοπλίσθηκε μὲ τὰ ἀπαραίτητα μέσα ἑνὸς σύγχρονου ἐντευκτηρίου ὅπου οἱ νέοι θὰ περνοῦν τὶς ἐλεύθερες ὥρες.

π. Μ.Φ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας ἐωρτάσθη στὴν Κων/πολη, ὅπου ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος κατὰ τὴν διάρκεια τῆς πανηγυρικῆς θ. Λειτουργίας στὸ Φανάρι ἀπηύθυνε ἑκκλησιὴ συνεργασίας πρὸς ὅλες τὶς Αὐτοκέφαλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τῆς Διασποράς, σύμφωνα καὶ μὲ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνες. Ἡ θ. Λειτουργία στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ ἐπισφραγίσθηκε μὲ τὴν ὑπαγωγή τῶν Οὐκρανῶν τῆς Διασποράς στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο.

Ἡ γιορτὴ τῶν Ὁφφικιάων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς Κων/πόλεως γιορτάστηκε στὶς 14 Μαρτίου στὴν Ἀθήνα μὲ μεγάλη λαμπρότητα. Ὁ Γενικὸς Γραμματέας τῶν Ἀρχόντων τοῦ Πατριαρχείου ὁ κ. Νάσος Ἀρβανίτης διάβασε μῆνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ἐνῶ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Πατριάρχου Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Χριστόδουλος καλωσόρισε τοὺς Ἀρχόντες καὶ τοὺς εὐχαρίστησε γιὰ τὶς προσφορὰς τοὺς στὴν Ἐκκλησίαν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἡ Ὁμοσπονδία Σωματείων Ἑλλήνων Ἀφρικῆς (Ο.Σ.Ε.Α.) ποὺ ἐκπροσωπεῖ 10 Συλλόγους ἐπαναπατρισθέντων ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ καὶ ἀριθμεῖ περίπου 250.000 μέλη διοργάνωσε ἐκδήλωση σὲ κεντρικὸ ξε-

νοδοχεῖο τῆς Ἀθήνας. Στὴν ἐκδήλωση τιμήθηκε ἡ Α.Θ.Π. ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Παρθένιος ἐνῶ τονίσθηκε ἡ σημασία ποὺ πρέπει νὰ δοθεῖ στὴν ἐξάπλωση τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ἀφρικανικὴ ἥπειρο.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὸ β' δεκαήμερο τοῦ Μαΐου 1994 (ἀπὸ 14 καὶ ἐξῆς) πραγματοποιήσε ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας ὁ πατρ. Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας Ἀλέξιος Β'. Ὁ ὑψηλὸς ξένος ἐπισκέφθηκε μητροπόλεις, μονές, ναοὺς, μνημεῖα καὶ εἶχε ἐπαφὲς μὲ ἐκκλ. καὶ πολιτικούς παράγοντες.

—Στὶς συνεδριάσεις Μαΐου - Ἰουνίου ἡ Ι.Σ. προχώρησε στὶς κατωτέρω ἐκλογὲς ἐπισκόπων: α) Καναδᾶ Γεώργιος (ἀπὸ ἐπίσκ. Μιλέσεβο), β) Μιλέσεβο Βασίλειος (ἀπὸ ἐπίσκ. Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας), γ) Δυτικῆς Εὐρώπης Δαμασκηνός, δ) Δυτικῆς Ἀμερικῆς Ἰωάννης (ἀπὸ τιτουλάριος ἐπίσκ. Τετόβου), ε) Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας Σάββας (ἀπὸ ἀρχιμανδρίτης), στ) Μπραντισέβου Ἰγνάτιος (ἀπὸ ἱερομόναχος, ὑφηγητὴς τῆς Θεολ. Σχολῆς Βελιγραδίου). Ἡ Ἱ. Σύνοδος ὡς τοποτηρητὴ στὶς σερβικὲς ἐπαρχίες τῆς Π.Γ.Δ. Μακεδονίας ὥρισε τὸν ἐπίσκ. Βράνιε Παχώμιο. Τέλος ἀποφάσισε νὰ ἀπονεύμει στὸν γνωστὸ ρώσο συγγραφέα Ἀλέξανδρο Σολζενίτιν τὸ παράσημο τοῦ Ἀγίου Σάββα Α' βαθμοῦ.

—Ἀπὸ 10 ἕως 16.6.1994 ἐπίσκεψη τοῦ πατρ. Παύλου τῆς σερβικῆς ἐκκλ. ἐπαρχίας τοῦ Καναδᾶ.

—19.6.1994 ὁ πατρ. Παῦλος ἐγκαινίασε τὸ σταυροπηγιακὸ μοναστήρι τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου στὸ New Carlailu τῆς Ἰνδιάνας.

—26.6.1994 χειροτονία τοῦ Μπραντισέβου Ἰγνατίου.

—Ἀπὸ 25 Αὐγ. ἕως 1 Σεπτ. ὁ πατρ. Παῦλος, μὲ συνοδεία του, πραγματοποίησε ἐπίσημη ἐπίσκεψη στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τοὺς Ἀγίους Τόπους.

—Ἡ Ἱ. Σύνοδος, μετὰ ἀπὸ πρόταση τοῦ ἐπισκ. Βράνιε Παχωμίου, ἐνέκρινε νὰ ὑπάρχει στὸν τίτλο του: Τοποτηρητὴς τῶν σερβικῶν ἐπαρχιῶν Σκοπίων, Ζλετόβου - Στρωμνίτης, καὶ Ἀχρίδος - Βιτωλίων (11.8.1994).

—Γιὰ τὴν νεοϊδρυθεῖσα Θεολ. Ἀκαδημία στὴ Foča (= Srbinje) τῆς Βοσνίας ἡ Ἱ. Σύνοδος ὥρισε ὡς κοσμήτορα τὸν ἐπίσκ. Ζαχουμίου καὶ Ἑρζεγοβίνης Ἀθανάσιο. Ἡ νέα Θεολ. Ἀκαδημία θὰ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγ. Βασιλείου Ὁστροβίου τοῦ Θαυματουργοῦ (13.9.1994).

—Ἀπὸ 6 ἕως 13.10.1994 ὁ πατρ. Παῦλος, μὲ συνοδεία του, ἐπισκέφθηκε ἐπίσημα τὴν Ὁρθόδοξη Ρωσικὴ Ἐκκλησίαν (ἐπισκέψεις σὲ ναοὺς, μονές, σχολὲς -

ἐπαφές καὶ μὲ πολιτικούς παράγοντες).

— Ἡ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας ποικιλότροπα συμπαρίσταται στὸ σερβικὸ λαὸ ποὺ τὰ τελευταῖα χρόνια φέρει τὸ σταυρὸ τοῦ πολέμου καὶ τοῦ μαρτυρίου. Μὲ ἐγκυκλίους, ἐκκλήσεις καὶ ἀνακοινώσεις δὲν παύει νὰ τονίζει ὅτι πάντοτε εἶναι θιασώτης τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ ἡ εἰρήνη πρέπει νὰ φέρει τὴ σφραγίδα τῆς δικαιοσύνης. Τὰ ἀνωτέρω διακήρυξε καὶ στὴν ἔκτακτη συνεδρίασή της (1-4.11.1994) στὴν Μπάνια Λούκα (Βοσνία - Ἑρζεγοβίνη).

— Τὸ ἐπίσημο ὄργανο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας Glasnik (= Ἀγγελιαφόρος) συμπλήρωσε 75 χρόνια ζωῆς καὶ κυκλοφορίας. Κυκλοφόρησε γιὰ πρώτη φορὰ στὶς 14.7.1920. Τὸ τεῦχος τοῦ Δεκεμβρίου 1994 εἶναι πανηγυρικὸ καὶ ἐπετειακόν. Τὶς περισσότερες σελίδες τοῦ καταλαμβάνουν φωτοτυπίες περασμένων τευχῶν (σσ. 245-308).

Δ. Β. Γ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἑλσίνκι γιὰ τὴ Βουλγαρία ὁργάνωσε διεθνὲς συνέδριο στὴ Σόφια (14-15.1.1995) μὲ θέμα «Ἡ θρησκευτικὴ ἀνεκτικότητα καὶ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα».

— 18.1.1995 στὴ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Σόφιας ὁργανώθηκε σεμινάριο μὲ θέμα «Ἅγιος πατριάρχης Εὐθύμιος - σύμβολο ἀγιότητας καὶ αἰωνιότητας» (ὁμιλία, τραγούδια, ποιήματα, κοντσέρτο). Ὁ Εὐθύμιος ἦταν ὁ τελευταῖος πατριάρχης τῆς Βουλγαρίας πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση τῆς χώρας στὸν τουρκικὸ ζυγὸ (1393).

— 19-23.1.1995. Συνεδριάσεις τῆς Ι.Σ. τῆς Ἱεραρχίας. Μεταξὺ ἄλλων, ἀπόφαση γιὰ διακοπὴ τῶν συναντήσεων μὲ τὸν πρ. μητρ. Παγκράτιο, ἀφοῦ 4 συναντήσεις δὲν ἔφεραν κάποιο ἀποτέλεσμα.

— 29.1.1995. Ὁ π. Ἀνατόλιος Balačev (πρωταγωνιστὴς τῶν σχισματικῶν) πρότεινε νὰ ἀλλάξει τὸ status quo τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλ. κοινότητος στὴν Πόλη καὶ νὰ σταλεῖ μητροπολίτης. Ὁ ὑφηγητὴς Ι. Železovskij ἀντέτεινε ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ συζήτηση μόνο γιὰ συγκρότηση ἀντιπροσωπειῶν (Σόφια - Πόλη). Ἀδύνατη ἡ ἔνταξη τῆς κοινότητος πάλι στὴν Ἐκκλησία Βουλγαρίας. Γιὰ τὴ συρρικνωμένη κοινότητα (50 ἐκκλησιαζόμενοι) ἀρκεῖ ἓνα ἱερέας. Τὰ ὑπόλοιπα ἐκ τοῦ πονηροῦ!

— 30.1.1995. Στὴ γιορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τῆς Θεολ. Σχολῆς ὁμιλητὴς ὁ καθ. Sl. Vălcănov μὲ θέμα τὸ ἐρμηνευτικὸ ἔργο τοῦ Χρυσοστόμου.

— 30.1.1995. Ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς Bl. Sendov ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὸν πατρ. Μάξιμο. Συζήτησαν γιὰ ἐκκλ. προβλήματα.

— 7.2.1995 Ὁ π. Ἀνατόλιος Balacev στὴν αἴθουσα τοῦ πρακτορείου «Balkan» ἔδωσε συνέντευξη γιὰ τὸ ἐκκλ. πρόβλημα. Κατ' αὐτόν, γιὰ τὴν ἄρση τοῦ σχίσματος ἦταν ἀναγκαῖες διαπραγματεύσεις τῶν «δύο πλευρῶν» ἐπὶ ἴσοις ὅροις, μέσῳ ἐπιτροπῶν. Οἱ ἐρωτήσεις τῶν δημοσιογράφων ἔφεραν σὲ δύσκολη θέση τὸν ἐρωτώμενο καὶ ἡ συνέντευξη ἔληξε ἄδοξα.

— 9.2.1995. Ὁ πατρ. Μάξιμος καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου ἐπισκέφθηκαν τὸν Πρόεδρο τῆς Βουλῆς καὶ συζήτησαν γιὰ τὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας (ἄρση τῶν δυσκολιῶν - ὁμαλοποίηση τῶν δραστηριοτήτων της).

— Κυκλοφόρησαν στὴ βουλγαρικὴ δύο ἐνδιαφέροντα βιβλία: α) Ι. Bogdanov, Οἱ γιοὶ τῆς χήρας. Μασωνία καὶ μασῶνοι (1994), καὶ β) Kl. Ivanova - El. Tomova, Γυναῖκες ἁγίες στὴν Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξία. Πρόκειται γιὰ συλλογὴ Βίων σὲ νεοβουλγαρικὴ μετάφραση.

Δ. Β. Γ.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Προσφάτως ὁ Δήμαρχος καὶ τὰ μέλη τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ρώμης ἐπισκέφθηκαν τὸν Πάπαν Ἰωάννην - Παῦλον Β' καὶ ἀπένειμαν εἰς αὐτόν τὸ «Βραβεῖον τῆς Ρώμης διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων δράσιν».

— Νέα ἐγκύκλιος τοῦ Πάπα Ἰωάννου - Παύλου Β' ὑπὸ τὸν τίτλον «Evangelium vitae», δημοσιευθεῖσα τὴν 30ῖν Μαρτίου 1995, καταδικάζει μετὰ παρηγορίας τὰς ἐκτρώσεις, τὴν εὐθανασίαν καὶ τὰς μὴ συμβιβαστέας πρὸς τὴν Χριστιανικὴν Βιοθεωρίαν μορφὰς τῆς Βιοηθικῆς.

— Ὁ ρωμαιοκαθολικὸς τύπος ἐξαίρει τὴν προσωπικότητα τοῦ ἰσπανοῦ Joaquín Navarro - Valls, ὅστις διευθύνει τὰς ὑπηρεσίας Τύπου καὶ Πληροφοριῶν τοῦ Βατικανοῦ, συνοδεύει τὸν Πάπαν εἰς τὰ ταξίδια καὶ φροντίζει διὰ τὴν εἰκόνα (image) πάσης δημοσίας ἐμφανίσεως τοῦ Προκαθημένου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

— Ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' ἐπὶ τῇ λήξει τῆς καθιερωμένης ἐβδομάδος τῶν πνευματικῶν ἀσκήσεων ἐν Βατικανῷ ἠὺχαρίστησε τὸν πατέρα Thomas Spidlik τοῦ Παπικοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰνστιτούτου, διότι διεμόρφωσε τὰ κείμενα τῶν προσευχῶν τῆς ἐβδομάδος ταύτης κατὰ τὰ πρότυπα τῆς βυζαντινῆς καὶ ρωσικῆς παραδόσεως, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν «καλὴν θέλησιν διὰ τὴν Οἰκουμένην» καὶ προσέθεσεν: *Θέλομεν νὰ ἔλθωμεν ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἐγγὺς πρὸς τοὺς ἀνατολικούς, βυζαντινοὺς καὶ ρώσους ἀδελφούς μας, διότι εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι μᾶς ἐνώνει μετ' αὐτῶν ἡ ἰδία πίστις».*

—Οἱ Γερμανοὶ Ρωμαιοκαθολικοὶ Ἐπίσκοποι, κατὰ τὴν ἐαρινὴν σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας αὐτῶν, ἐξέδωκαν ἀνακοίνωσιν διὰ τὴν προστασίαν τοῦ δικαίωματος ζωῆς τῶν ἀγεννήτων παιδιῶν καὶ διὰ τὴν καταδίκην τῶν ἐκτρώσεων. Ἐν τῇ ἀνακοίνώσει ταύτῃ τονίζονται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«1. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ «οὐ φονεύσεις» εἶναι δεσμευτικὴ διὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ δικαίωμα διὰ τὴν ζωὴν εἶναι θεμελιῶδες ἀνθρώπινον δικαίωμα. Οὐδεμία Βουλὴ εἶναι δυνατόν νὰ θέσῃ ἐκτὸς ἰσχύος τὸ δικαίωμα αὐτό... Προξενεῖ κατάπληξιν, ὅτι ἀναζητεῖται νομικὴ διατύπωσις, ἵνα δικαιολογῆται ἡ θανάτωσις παιδιοῦ, διὰ τὸ ὅποιον προβλέπεται κάποιον πρόβλημα ὑγείας...

2. Τὸ Κράτος εἶναι ὑπεύθυνον διὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ζωὴν ἐν τῇ κρατικῇ κοινότητι. Δὲν προβαίνει εἰς διακρίσεις, ἐὰν ὁ ἄνθρωπος εἶναι πτωχὸς ἢ πλούσιος, γέρον ἢ νέος, ὑγιὴς ἢ ἀσθενής, γεννηθεὶς ἢ ἀγεννητός. Τὸ Κράτος δὲν ἔχει δικαίωμα διαθέσεως τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ εἰς οὐδένα δύναται νὰ παραχωρῇ τοιοῦτο δικαίωμα, οὔτε εἰς τὴν μητέρα, οὔτε εἰς τὸν ἱατρόν.

»Τὸ Κράτος πρέπει νὰ καταστήσῃ φανεράν τὴν ἀδικίαν ἐναντι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ἀκόμη καὶ ἐὰν δὲν τὴν τιμωρῇ, ὀφείλει νὰ μὴ τὴν καλύπτῃ. Τὸ Κράτος δὲν πρέπει τὸ ἴδιον νὰ συμμετέχῃ εἰς τὴν ἀδικίαν τῆς θανατώσεως τῆς ἀγεννήτου ζωῆς, οὔτε διὰ τῆς ἰδρύσεως κρατικῶν ἰδρυμάτων (διὰ τὰς ἐκτρώσεις), οὔτε δι' οἰκονομικῆς βοήθειας.

3. Τὸ Κράτος δύναται καὶ πρέπει νὰ ὀργανώσῃ νομίμους συμβουλευτικὸς σταθμούς, οἱ ὅποιοι θὰ ἔχουν τὴν ἀποκλειστικὴν ὑποχρέωσιν νὰ προστατεύουν μετὰ τῆς μητρὸς τὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ· ἀλλ' οἱ σταθμοὶ αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀποσκοποῦν εἰς τὴν θανάτωσιν ἢ εἰς παροχὴν συμβουλῶν πρὸς θανάτωσιν τοῦ παιδιοῦ. Ἡ Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ συμμετέχῃ εἰς νόμιμον συμβουλευτικὸν ἔργον, τὸ ὅποιον ἀντιτίθεται εἰς τὴν θεῖαν ἐντολὴν «οὐ φονεύσεις».

»Μετὰ μεγάλης σοβαρότητος καὶ μὲ μεγάλην ἀνησυχίαν προβαίνομεν εἰς τὴν διακήρυξιν ταύτην. Συνηγοροῦμεν ὑπὲρ τῶν ἀγεννήτων παιδιῶν, τὰ ὅποια δὲν ἔχουν φωνὴν καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῶν ἀπαιτοῦμεν τὴν προάσπισιν τοῦ δικαίωμάτος των διὰ τὴν ζωὴν.

Ε. Θ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Τὴν 30ὴν καὶ 31ὴν Ἰανουαρίου ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας μετεῖχον, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ποντιφικοῦ Συμβουλίου διὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐνότητος τῶν Χρι-

στιανῶν Καρδινάλιος Edward Cassidy καὶ ὁ Γραμματεὺς τοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου Ἐπίσκοπος Pierre Durey, συνηγήθη ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τοῦ Προφήτου Δανιὴλ ἐν Μόσχᾳ μετ' ἐκπροσώπων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, τῶν ὁποίων ἡγείτο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Smolensk κ. Cyrille, Πρόεδρος τοῦ Γραφείου ἐξωτερικῶν σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Ἡ συνάντησις αὕτη, ἥτις ἐγένετο ἐν «κλίματι ἐμπιστοσύνης», ἦτο ἡ τρίτη τοῦ εἵδους μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ διμεροῦς διαλόγου, ὅστις διεξάγεται πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς Οὐνίας ἐν Οὐκρανίᾳ ἀπὸ τοῦ 1992. Αἱ δύο προηγούμεναι συναντήσεις ἐγένοντο ἐν Γενεύῃ. Τὸ ἐκδοθὲν ἐν Μόσχᾳ ἀνακοινωθὲν καταδικάζει τὴν χρῆσιν πάσης μορφῆς βίας πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια δημιουργοῦνται ἐκ τῆς χρήσεως τῶν τόπων τῆς λατρείας, τοὺς ὁποίους διεκδικοῦν τόσο οἱ ὀρθόδοξοι, ὅσον καὶ οἱ οὐνίται. Ἐπειδὴ ἐξ ἄλλου παρουσιάσθη μετὰ τῶν δύο ἀντιπροσωπειῶν διαφορὰ ἀπόψεων ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἱεραποστολῆς ἐν Ρωσίᾳ, ἀπεφασίσθη ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος τούτου ἐν προσεχεῖ διμερεῖ συναντήσει. Κατ' ἀνταπόκρισιν τῆς παρισυνῆς ἐφημερίδος La Croix (4 Φεβρ.), ἐν τοῖς παρασκηνίοις τῆς συναντήσεως ἐν μέλος αὐτῆς τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἀντιπροσωπείας ἐδήλωσεν, ὅτι «αὕτη ἡ ἐφόρμησις πρὸς τὴν Ρωσίαν φαίνεται ἀρκετὰ θολή» (cette ruée vers la Russie paraît assez trouble).

Ε. Θ.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ, **ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**, μετὰ τῆς Ἀσματικῆς Ἀκολουθίας καὶ τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος. Εἰσαγωγὴ - Μετάφρασις - Σχόλια κ.λπ. Γ. Δ. Παπαδημητρίου. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 14Χ21 ἐκατ., σσ. 144.

Καλαίσθητο βιβλίον, μὲ ἐγχρωμο ἐξώφυλλον καὶ εἰκόνες ἐντὸς κειμένου. Περιέχει σὲ ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ τὸ μαρτύριον τοῦ λαοφιλοῦς ἀγίου Γεωργίου, γραμμένον ἀπὸ τὸν ἅγιον Συμεῶν τὸν Μεταφραστήν, τὸ θαῦμα τῆς δρακοκτονίας, τὴν Ἀκολουθίαν καὶ τὸν Παρακλητικὸν Κανόνα, καθὼς καὶ τὸν ἐγκωμιαστικὸν λόγον στὸν μεγαλομάρτυρα, γραμμένον ἀπὸ τὸν ἅγιον Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτη. Ψυχωφελὲς ἀνάγνωσμα γιὰ κάθε χριστιανόν.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

(Συνέχεια από τη σελ. 622 του ὑπ' ἀρ. 15/1994 τεύχους)

97. Συμewν τοῦ Μεταφραστοῦ, **Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ**. Εἰσαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια Γεωργίου Δ. Παπαδημητρώπουλου, ἔκδοση Β', Ἀθήνα 1994, σχῆμα 14X21 ἑκατ., σσ. 112.

Ἡ μέσα σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα ἐξάντληση τῶν ἀντιτύπων τῆς πρώτης ἐκδόσεως κατέδειξε τὴ λαχτάρα τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ γιὰ μελέτη ψυχωφελῶν βιβλίων ποὺ ἀναφέρονται στοὺς Ἀγίους μας. Ἰδιαίτερα ὁ βίος καὶ τὰ θαύματα τοῦ λαοφιλοῦς ἀγίου Νικολάου, τοῦ προστάτου τῶν ναυτιλλομένων, ὅπως προσφέρονται μὲ γλαφυρότητα στὴν ἀπόδοσή τους στὴ σημερινή γλωσσικὴ μορφή ἀπὸ τὸν θεολόγο καὶ φιλόλογο Γ. Δ. Παπαδημητρώπουλο, θέλγουν καὶ διδάσκουν, οἰκοδομοῦν καὶ στηρίζουν στὴν πίστι καὶ στὴν κατὰ Θεὸν ἐλπίδα. Ἡ β' ἔκδοση εἶναι βελτιωμένη σὲ σύγκριση μὲ τὴν α', γιὰτὶ ὅλες οἱ ἐντὸς κειμένου εἰκόνες τυπώθηκαν σὲ τετραχρωμία.

98. **ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΟΡΤΩΝ, ΕΠΕΤΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΕΛΕΤΩΝ**, Ἀθήνα 1994, σχῆμα 17X24 ἑκατ., σσ. 48.

Ἀσφαλῶς θὰ ἀποδειχθεῖ πολὺ εὐχρηστικὴ καὶ χρησιμὴ ἡ ἔκδοση αὕτη, γιὰτὶ διευκολύνει κατ' ἄριστον τρόπο ἱερεῖς, διακόνους καὶ ἱεροψάλτες. Περιέχει πλήρεις τίς ἐπίσημες Δοξολογίες: Νέου Ἑτους, Κοπῆς Βασιλόπιττας, Λιτανεύσεως ἱερῶν Εἰκόνων, 25ης Μαρτίου, Σταυροπροσκυνήσεως, Ἑνόπλων Δυνάμεων, Ὑψώσεως Τιμίου Σταυροῦ, Ἀγίου Ἀρτεμίου (προστάτου Ἑλλ. Ἀστυνομίας), 28ης Ὀκτωβρίου καὶ Ἑθν. Ἀντιστάσεως. Ἐκτύπωση δίχρωμη, βιβλιοδεσία χρυσόδετη.

99. **ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ ΜΕΤΑ ΜΙΚΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΠΝΟΥ**. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 10X13 ἑκατ., σσ. 80.

Στὴ σειρά τῶν πολυτελῶν τευχιδίων θείας Λατρείας προστέθηκε καὶ τὸ παρόν, τὸ ὁποῖο κοσμεῖται σὲ ἐξώφυλλο ἀπὸ ὠραιότατο ψηφιδωτὸ τῆς Μεταλήψεως τοῦ Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Προηγείται τὸ Μικρὸν Ἀπόδειπνον καὶ ἔπεται ἡ Ἀκολουθία τῆς Θ. Μεταλήψεως. Ἐκτύπωση δίχρωμη, ἐπιμελημένη, σὲ καλῆς ποιότητος χαρτί.

100. Ἀνδρέα Θεοδώρου, **ΟΙ ΔΕΚΑ ΕΝΤΟΛΕΣ ΚΑΙ Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ**. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 13,5X18,5 ἑκατ., σσ. 64.

Πολλοὶ χριστιανοὶ ἀναφέρονται στὶς Δέκα Ἐντο-

λές καὶ στὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὁμιλία τοῦ Κυρίου, χωρὶς νὰ γνωρίζουν πάντοτε τὴ σημασία τῶν θείων ἐντολῶν γιὰ τὴν ὀρθὴ πίστι καὶ τὴν ἠθικὴ καὶ ἐν γένει πνευματικὴ ζωὴ τους. Στὸ βιβλίδιο αὐτὸ ὁ ἐγκυρος κάλαμος τοῦ ὁμοτίμου Καθηγητοῦ κ. Ἀνδρέα Θεοδώρου ἐκθέτει μὲ ἀπλότητα καὶ σαφήνεια τὰ βαθύτερα νοήματα τῶν Δέκα Ἐντολῶν τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ τίς ὑπέροχες Ἀλήθειες τοῦ Κυρίου μας, ὅπως τίς ἀνάπτυξε στὴν ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὁμιλία Του.

101. Χρυσοστόμου Ι. Νεαμονιτάκη, **ΑΓΙΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ Ο ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ**. Ἀθήνα 1994, ἔκδοση Β', σχῆμα 12X17 ἑκατ., σσ. 56.

Ἐκλαϊκευμένη καὶ συναρπαστικὴ ἀφήγηση τῆς ζωῆς καὶ θαυμάτων τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος ἀπὸ τὸν πολὺ δεικνύοντα κ. Χρυσόστομο Νεαμονιτάκη, τέως νομικὸ σύμβουλο τοῦ ΟΔΕΠ καὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

102. **ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΣ - Συναξαριστὴς μηνὸς Ἰανουαρίου**. Εἰσαγωγή, μετάφραση, πραγματολογικὰ στοιχεῖα, ἱστορικὸ πλαίσιο, παραπομπὲς Γεωργίου Δ. Παπαδημητρώπουλου, θεολόγου - φιλόλογου - λυκειαρχοῦ. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 14X21 ἑκατ., σσ. 232.

Ἐπιτέλους, τὰ ἁγιασμένα κείμενα τῶν Συναξαριστῶν, ὅπως αὐτὰ εἶναι καταχωρημένα στὰ «Μηναῖα» τῆς Ἐκκλησίας μας, ἄλλοτε σύντομα καὶ ἄλλοτε περισσότερο ἐκτεταμένα, προσφέρονται μὲ τρόπο εὐληπτο καὶ κατανοητὸ στὴ σύγχρονη νεοελληνικὴ, γιὰ νὰ γίνουν προσιτὰ ἀπὸ τὸν κάθε φιλάγιο χριστιανό. Στὴν κατατοπιστικὴ Εἰσαγωγή ὁ κ. Γ. Δ. Π. κάνει λόγο γιὰ τὴ θαυμαστὴ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν, τοὺς διωγμούς, τὰ εἶδη τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν βασανιστηρίων, τοὺς ἀγίους ποὺ «τελειώθηκαν ἐν εἰρήνῃ», τὰ Συναξάρια. Ἡ ἔκδοση διανθίζεται μὲ εἰκόνες πολλῶν ἁγίων καὶ συμπληρώνεται μὲ ἀλφαβητικὸ εὔρετήριο ἡμερομηνίας ἑορτασμοῦ Ἀγίων, πίνακα ρωμαίων καὶ βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων (ἀπὸ Χριστοῦ μέχρι τοῦ 1453) καὶ πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Ἀνδρέα μέχρι τὸν Βαρθολομαῖο).

103. **ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΣ - Συναξαριστὴς μηνὸς Φεβρουαρίου**. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 14X21 ἑκατ., σσ. 224.

104. **ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΜΑΣ - Συναξαριστὴς μηνὸς Μαρτίου**. Ἀθήνα 1995, σχῆμα 14X21 ἑκατ., σσ. 208.

Γιὰ τὰ δύο αὐτὰ ἰσχύουν ὅσα σημειώθηκαν γιὰ τὸ «Συναξαριστὴ μηνὸς Ἰανουαρίου». Φυσικά, δὲν ἐπα-

ναλαμβάνεται ἡ Εἰσαγωγή καὶ οἱ δύο πίνακες (αὐτοκρατόρων, πατριαρχῶν). Τὸ ἐξώφυλλο ὅλων τῶν βιβλίων αὐτῆς τῆς «Ἀγιολογικῆς Βιβλιοθήκης» στολίζει ὡραία γραμμικὴ εἰκόνα τῶν Ἁγίων Πάντων. Ἦδη εἶναι ἔτοιμα πρὸς ἐκτύπωση τὰ Συναξάρια τῶν μηνῶν Ἀπριλίου ἕως Αὐγούστου καὶ στοιχειοθετεῖται τοῦ Σεπτεμβρίου.

105. «ΦΩΝΗ ΚΥΡΙΟΥ», τόμος 42ος (1994), σχῆμα 14X21 ἑκατ., σσ. 208.

Τὸ ἐβδομαδιαῖο φύλλο ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ζωῆς, ποὺ τυπώνεται καὶ διανέμεται σὲ 400.000 ἀντίτυπα κάθε Κυριακῇ στοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος καὶ σὲ 24 χώρες, μεταξὺ τῶν ἀποδήμων, τοῦ Ἐξωτερικοῦ, προσφέρεται καὶ σὲ βιβλιοδετημένο τόμο, τυπωμένο σὲ καλύτερης ποιότητος χαρτί. Κατὰ τὸ 1994 τὸ κήρυγμα τῆς «Φωνῆς Κυρίου» συνέταξε ὁ λόγιος πρωτοπρ. π. Θωμᾶς Βαμβίνης (κληρικὸς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας), τῇ διόρθωσιν τῶν κειμένων εἶχαν οἱ θεολόγοι κ.κ. Εὐάγ. Γ. Καρακοβούνης καὶ Κων. Π. Παπαθανασίου, τῇ δὲ ἐπιστάσει τῆς ἐκδόσεως ὁ Εὐάγ. Π. Λέκκος, Δ/τῆς Ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

106. Βασίλη Μπαριαμπά, **ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ**, Ἀθήνα 1995, σχῆμα 17X24 ἑκατ., σσ. 24.

Πρόκειται γιὰ συλλογὴ τραγουδιῶν ποὺ ἔκανε ὁ βορειοηπειρώτης δάσκαλος Βασ. Μπαριαμπάς καὶ «μὲ ἀπόφαση τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τυπώθηκε... γιὰ νὰ προσφέρεται ἀπὸ τὸ συγγραφεὴ δωρεὰν» στὴ Βόρειο Ἥπειρο. Κύριο χαρακτηριστικὸ ὅλων τῶν τραγουδιῶν τῆς συλλογῆς εἶναι καὶ τὸ θρησκευτικὸ στοιχεῖο ποὺ ἔχουν.

107. Kay Kinnear, **ANNA MAGDALENA**, τὸ μικρὸ κορίτσι μὲ τὸ μεγάλο ὄνομα. Μετάφραση ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴ Ἑλένης Ε. Λέκκου. Ἀθήνα 1995, σχῆμα 13X20 ἑκατ., σσ. 80.

Δέκα ζεστές, ἀστείες, τρυφερές καὶ ἀληθινές ἱστορίες γιὰ τὶς καθημερινές περιπέτειες τῆς Ἄννας Μαγδαλένης, τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ μὲ τὸ μεγάλο ὄνομα. Ἀπευθύνεται σὲ παιδιὰ προσχολικῆς ἡλικίας καὶ τῶν πρώτων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ κι ὄχι μόνο.

108. Ἀρχιμ. Γερβασίου Ραπτοπούλου, **ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ καὶ οἱ κακοδοξίες τοῦ Παπισμοῦ**. Σειρὰ «Θεωρία καὶ πράξη», ἀριθ. 10. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 11X17 ἑκατ., σσ. 252.

«Ἄν πάντοτε ὑπῆρχαν αἵρετικοί, ποὺ ταλάνιζαν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ,... σήμερον οἱ αἵρετικοὶ αὐτοὶ πλήθυναν σὲ μεγάλο ἀριθμό... Ὑπάρχουν στὴν πατρίδα μας καὶ ἀσκοῦν προσηλυτισμὸ πότε μὲ τὸν ἕνα καὶ πότε μὲ τὸν ἄλλο τρόπο». Στὸ βιβλίο αὐτὸ ὁ γνωστὸς συγγραφεὴς ἀνατρέπει μὲ εὐσύννοπο καὶ κατανοητὸ τρόπο τὶς ἀντορθόδοξες διδασκαλίες τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, τῶν κυριότερων παραφυάδων τῶν Διαμαρτυρομένων (πέντηκοστιανῶν, ἀντβεντι-

στῶν, εὐαγγελικῶν, βαπτιστῶν κ.λπ.), τῆς Χ.Ο.Ε. καὶ 20 κακοδοξίες τοῦ Παπισμοῦ. Χρησιμότατο βοήθημα στὰ χέρια τῶν κληρικῶν, τῶν θεολόγων καὶ κάθε χριστιανοῦ, γιὰ νὰ δίδουν «λόγον παντὶ τῷ αἰτοῦντι».

109. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Π. Ἀβαγιαννοῦ, **ΤΟ ΙΕΡΟ ΕΥΧΕΛΑΙΟ**, Φάρμακο ζωῆς καὶ σωτηρίας. Σειρὰ «Θεωρία καὶ πράξη», ἀριθ. 11. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 11X17 ἑκατ., σσ. 104.

Διαφωτιστικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ ἱερὸ Μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου, μὲ βάση τὴν Ἁγία Γραφή, τὴ διδασχὴ τῶν Πατέρων καὶ τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, σὲ τρία κεφάλαια: Ἡ σύσταση, Οἱ καρποί, Ἡ τέλεση τοῦ Μυστηρίου. Σὲ Παράρτημα περιέχονται: Ὁ Κανὼνας τοῦ Εὐχελαίου σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση καὶ ἡ Ἀκολουθία του «κατ' ἐπιτομήν».

110. Εὐαγγέλου Γ. Καρακοβούνη, **ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ**. Τί λέει ἡ Ψυχολογία - Ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας. Σειρὰ «Θεωρία καὶ πράξη», ἀριθ. 12. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 11X17 ἑκατ., σσ. 88.

Σὲ μιὰ ἐποχὴ νεοειδωλολατρείας, προλήψεων, δεισιδαιμονιῶν, μάγων, ἀστρολόγων καὶ ὄνειροκριτῶν, τὸ νέο αὐτὸ βιβλίο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, γραμμμένο μὲ γνώση, σαφήνεια καὶ εὐρύτητα πνεύματος, διαφωτίζει κάθε ἐνδιαφερόμενο ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ πληροφορηθεῖ ἔγκυρα γιὰ τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης τῆς Ψυχολογίας καὶ τὴ θέση τῆς Ἐκκλησίας στὸ θέμα τῶν ὁνείρων.

111. Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ, **ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**, μετὰ τῆς Ἀσματικῆς Ἀκολουθίας καὶ τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος. Εἰσαγωγή - Μετάφραση - Σχόλια κ.λπ. Γ. Δ. Παπαδημητρώπουλου. Ἀθήνα 1994, σχῆμα 14X21 ἑκατ., σσ. 144.

Καλαίσθητο βιβλίο, μὲ ἔγχρωμο ἐξώφυλλο καὶ εἰκόνες ἐντὸς κειμένου. Περιέχει σὲ ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ τὸ μαρτύριον τοῦ λαοφιλοῦς ἁγίου Γεωργίου, γραμμμένο ἀπὸ τὸν ἅγιον Συμεὼν τὸν Μεταφραστή, τὸ θαῦμα τῆς δρακοκτονίας, τὴν Ἀκολουθία καὶ τὸν Παρακλητικὸν Κανόνα, καθὼς καὶ τὸν ἐγκωμιαστικὸν λόγον στὸν μεγαλομάρτυρα, γραμμμένο ἀπὸ τὸν ἅγιον Νικόδημον τὸν Ἀγιορείτη. Ψυχοφελὲς ἀνάγνωσμα γιὰ κάθε χριστιανό.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομητὲς τῶν περιοδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ», κάθε ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεώς τους νὰ τὴ γνωρίζουν ἀμέσως στὰ Γραφεῖα τῶν Περιοδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα, ἀναφέροντας ἀπαραίτητα καὶ τὴν παλαιὰ τους διεύθυνση, γιὰ νὰ γίνετα κανονικὰ ἡ ἀποστολὴ τῶν Περιοδικῶν.

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἰωάννου Θ. Γιαννοπούλου, **ΑΠΟ ΤΟΝ ΛΟΓΟ ΣΤΗΝ ΑΛΟΓΙΑ**, Ἡ ἐξαλλαγή τῶν θεσμῶν καὶ τῆς ιδεολογίας τῆς πόλεως στὴν Ἑλληνορωμαϊκὴ Ἑποχὴ, Ἑλληνικὴ Εὐρωεκδοτική, σσ. 291.

Ὁ κ. Ι. Θ. Γ. διακεκριμένος νομικὸς καὶ δικηγόρος, τ. Πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Πατρῶν μᾶς χάρισε πρόσφατα ἓνα ἀκόμη χυμώδη καρπὸ τοῦ πνευματικοῦ κόπου του (ἔχουν προηγηθεῖ καὶ ἄλλοι: «Πολιτεία καὶ ἥθος», 1983, «Ἡ ἀρεταλογικὴ προϋπόθεση τοῦ Κράτους κατὰ τὴν Ἀριστοτελικὴ καὶ Χριστιανικὴ διδασκαλία», 1990, καθὼς καὶ νομικὲς μελέτες καὶ σχόλια σὲ δικαστικὲς ἀποφάσεις).

Τὸ νέο βιβλίον τοῦ κ. Ι. Θ. Γ. φέρει τὸν βαθυστόχαστο τίτλον: «ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΓΟ ΣΤΗΝ ΑΛΟΓΙΑ» καὶ ὑπότιτλον: Ἡ ἐξαλλαγή τῶν θεσμῶν καὶ τῆς ιδεολογίας τῆς πόλεως στὴν Ἑλληνορωμαϊκὴ ἑποχὴ.

Ὁμολογῶ ὅτι ἀπὸ τὸ πρῶτον ξεφύλλισμα τῆς ἐν λόγῳ μελέτης ἀντελήφθην ὅτι πρόκειται γιὰ ἐργασία σοβαρὴ καὶ τεκμηριωμένη. Τοῦτ' αὐτὸ διεπίστωσα ὅταν πλέον μὲ ἀνεση διεξήλθα προσεκτικὰ τὸ ἔργο. Ἡ εὐρύτητα, ἡ προσέγγιση τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων μέσα ἀπὸ κείμενα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Χριστιανικῆς Γραμματείας, οἱ ἱστορικὲς συσχετίσεις τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς ἐποχῆς μὲ τὴν ἑποχὴ μας, προκειμένου ὁ σ. νὰ δώσει τὰ «πολιτικὰ» τῆς ἐποχῆς μας μὲ ἀφετηρία τὸν 5ο καὶ 4ο αἰῶνα τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, σταθμοί, ὡς γνωστό, μεγάλης ἱστορικῆς ἐμβέλειας καὶ σημασίας, εἶναι βασικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μελέτης, ποὺ μετὰ τὸν πρόλογον ξεδιπλώνεται σὲ ἑξ (6) κεφάλαια ὡς ἑξῆς:

Κεφάλ. Α': Ἡ μονοπροσώπη ἐξουσία καὶ τὸ θεωρητικὸν τῆς ὑπόβαθρο.

Κεφάλ. Β': Τὸ ἐπιστέγασμα τῆς θεωρίας. Ἡ Μοναρχία στὴν πράξη τῆς μετακλασικῆς περιόδου.

Κεφάλ. Γ': Ἡ θρησκευτικὴ λατρεία τοῦ ἡγεμόνος στὴν Ἑλληνορωμαϊκὴ πρακτικὴ.

Κεφάλ. Δ': Ἀπὸ τὴ διαλεκτικὴν στὸ δόγμα.

Κεφάλ. Ε': Ἀπὸ τὸ δόγμα στὸ μυστήριον.

Κεφάλ. ΣΤ': Ὁ Χριστιανισμὸς ἀπέναντι στὴν Ἑλληνικὴ σοφία καὶ τὰ «στοιχεῖα τοῦ κόσμου».

Εἰδικότερα εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ περιεχόμενον μπορεῖ κανεὶς δειγματοληπτικὰ νὰ ἐπισημάνει ὅτι ὁ συγγραφεὺς πετυχαίνει νὰ δώσει μὲ τρόπο ὄχι μόνον γλαφυρὸν ἀλλὰ καὶ τεκμηριωμένον τὸ περίγραμμά τῆς Ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς (ιδίως τοῦ 3ου καὶ 2ου αἰ.) καταδεικνύοντας ὅτι «παρουσιάζει πολλὰς ἱστορικὰς ἀναλογίας μὲ τὴν ἰδικήν μας. Καὶ εἶναι ἐκπληκτικῶς πολλὰς!», ὅπως χαρακτηριστικὰ ὑπογραμμίζει (σελ. 72). Ἵσως κυρίαρχη τέτοια ἱστορικὴ ἀναλογία εἶναι ἡ «βαθμιαία θεοποίησις» τῶν ἀρχόντων (βασιλέως - ἡγεμόνος). Φυσικὰ δὲν εἶναι ἡ μοναδική. Ὁ σ. σημειώνει καὶ ἄλλες γιὰ νὰ ὑπογραμμίσῃ ὅτι ὅλα αὐτὰ συμβαίνουν «περιέργως σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἀνθίσει ὁ ἐπιστημονισμὸς, τὸ ἐρευνητικὸν πνεῦμα καὶ ἡ τεχνολογία» ὅπως ἦσαν ἡ Ἑλληνιστικὴ (σελ. 75). Ἐπὶ πλέον παρατηρεῖ ὅτι «ἐκπληκτικὸν εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῆς ἰδικῆς μας ἐποχῆς ἐθεοποίησαν μονοκράτορες» (σελ. 75), ἐνῶ «ὁ ἄνθρωπος τῶν χρόνων ἐκείνων ἐλάτρευσε ἀνθρώπινους θεοὺς καὶ θεοποιημένους ἀνθρώπους» (σελ. 77). Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ στὴν Ρωμαϊκὴ ἱστορικὴ πράξι μὲ τὴν θεοποίησιν τοῦ ἡγεμόνος (σελ. 85). Πρόκειται βεβαίως γιὰ «ἀθεωτάτην ἐκθέωσιν» (σελ. 88). Χαρακτηριστικὴ εἶναι καὶ ἡ τεκμηριωμένη ἀναίρεσις τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ ποὺ παραθέτει ὁ σ. γιὰ νὰ καταλήξῃ στὸ συμπέρασμα ὅτι «οἱ ὀλοκληρωτισμοὶ τοῦ αἰῶνος μας "ἐπετέλεσαν" τὸ κακορίζικο σῆμα (καὶ στίγμα) του» (σελ. 83). Στὴ συνέχεια μὲ ἐπιτυχημένη σύντομη «παρέκβασή» του ἐπισημαίνει ὅτι ἀντίθετα εἶναι τὰ πράγματα στὸ χωρὸς τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας κάνοντας εἰδικὴ μνείαν τῆς περιόδου τῶν διωγμῶν (σελ. 94-97). Καὶ κλείνοντας τὸ Γ' κεφάλαιον δὲν παραλείπει νὰ ἀναφερθεῖ καὶ στοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους κατὰ τοὺς ὁποίους — ὅπως χαρακτηριστικὰ σημειώνει — «διατηρεῖται ἀνέπαφη ἡ Ἑλληνιστικὴ καὶ Ρωμαϊκὴ παράδοσις ἢ σχετικὴ μὲ τὴν θείαν ὑπόστασιν τοῦ βασιλέως» γιὰ νὰ διευκρινίσῃ ὁμῶς ἀμέσως ὅτι: «Ἐδῶ βέβαια θὰ συνδυασθεῖ

μέ τη Χριστιανική διδασκαλία, πού αποκρούει την απόδοση τών θείων τιμών και ιδιοτήτων στον άνθρωπο. 'Ο βασιλιάς στον βυζαντινό ιστορικό βίο θεωρείται «ισαπόστολος» και «εϊκὼν ζωσα Χριστοῦ», σὲ μερικές δὲ περιπτώσεις ἢ ἐξ ἀντικειμένου φιλόχρηστη δράση τους καὶ ἢ ἐκκλησιοποιημένη συνειδητὰ ζωὴ τους, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐμβριθὴ θεολογικὴ παιδεία τους, ἐπαλήθευε σὲ κάποιο μέτρο τὸν βαρύντατο τίτλο» (σελ. 97).

Στὴ συνέχεια (Κεφ. Δ' καὶ Ε') καὶ ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὁ σ. ἀναφέρεται ἐκτενῶς στὸν Στωϊκισμὸ γιὰ νὰ περάσει μετὰ στὴν ἐπικούρεια ἀντίληψη τῆς ζωῆς, τὴν ὁποία καὶ ἀναλύει ἐπιτυχῶς. Ἡ κριτικὴ τους ἀξιολόγηση ἀπὸ τὸ σ. εἶναι μεθοδική, πειστικὴ καὶ ἐποικοδομητικὴ (σελ. 101-264). Μὲ τὸ ΣΤ' καὶ τελευταῖο Κεφ. ὑπὸ τὸν τίτλο: «'Ο Χριστιανισμὸς ἀπέναντι στὴν Ἑλληνικὴ σοφία καὶ τὰ «στοιχεῖα τοῦ κόσμου», ὁ σ. καταχωρεῖ θεμελιωμένες καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσες παρατηρήσεις μὲ κυρίαρχη ἐκείνη πού ἀφορᾷ στὴ σχέση Ἑλληνισμοῦ - Χριστιανισμοῦ, καθὼς καὶ ἐκείνη πού ἀφορᾷ εἰδικότερα στὴν Ὁρθόδοξία γιὰ τὴ ὁποία τελειώνοντας σημειώνει: «Ὅσο θὰ ὑπάρχει Ὁρθόδοξία (καὶ θὰ ὑπάρχει: ἔστ' ἂν ὕδωρ τε νάη (σημ. τοῦ ῥήματος νάω = 'τρέχω) καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ (ὅσο θὰ ὑπάρχῃ ὁ κόσμος)», θὰ διαβάζεται καὶ θὰ ἀκούγεται τὸ "Πάτερ ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου". Ἐτοί ἀκριβῶς! Γιατί ἡ Ὁρθόδοξη παράδοση δὲν εἶναι μουσειακὸ εἶδος. Δὲν εἶναι, ὅπως κάποιοι πιστεύουν, παρελθόν. Εἶναι διηνεκὲς παρόν. Ὅπως διηνεκὲς παρόν εἶναι οἱ Ἅγιοι πού παρήγαγε, ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι καὶ νεώτατοι. Μιὰ τέτοια ἐγκαύχηση δὲν εἶναι χίμαιρα. Καὶ ὄχι μόνο αὐτό. Εἶναι ἡ μόνη σωστή, ἡ μόνη ρεαλιστική, ἡ μόνη γόνιμη ἐλληνολατρεία»

Μετὰ τὴ δειγματοληπτικὴ ἀναφορὰ μας στὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου ὀφείλομε νὰ προσθέσουμε καὶ τὰ ἐξῆς ἐπιγραμματικά:

Ὁ σ. χρησιμοποιεῖ ἀξιόπιστες πηγὲς καὶ βοηθήματα, κυρίως παραθέτει αὐθεντικὰ κείμενα γιὰ νὰ θεμελιώσει τὶς θέσεις του καὶ τὶς ἀπόψεις του. Χρησιμοποιεῖ ὄρους καὶ λέξεις μὲ οὐσιαστικὸ περιεχόμενο. Ἡ χρῆση τῆς δημοτικῆς γλώσσας, χωρὶς ἀκρότητες καὶ ἐκφυλιστικὲς ἀποκλίσεις, πού ἀποτελοῦν ἀπαράδεκτες γλωσσικὲς προκλήσεις καθὼς καὶ ἡ χρῆση τοῦ πολυ-

τονικοῦ, δίνουν στὸ βιβλίο γλαφυρότητα, χάρη καὶ σοβαρότητα. Τὴν ἀγωνία του γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ τονικὸ σύστημα δὲν παραλείπει νὰ διατυπώσει στὸν πρόλογο τοῦ βιβλίου του (σελ. 10-11). Διαπιστώνει, λοιπόν, ὁ ἀναγνώστης τὴν ἀνέση τοῦ σ. στὴ χρῆση τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας. Πλούσιο λεξιλόγιο καὶ λέξεις «καινούργιες» γιὰ σήμερα, πού ὅμως εἶναι ἑλληνικὲς καὶ βέβαια γοητεύουν τὸν ἀναγνώστη πού ξέρει ἑλληνικά, ὅπως π.χ. «ἀβληχρή», «ραιβοποδιά», «ἐγκυβωτίζον» κ.ά.

Προφανὲς εἶναι καὶ ἡ λιπαρὰ ἑλληνικὴ καὶ χριστιανικὴ παιδεία τοῦ σ. ἀφοῦ κινεῖται ἀνετα τόσο στὸ χώρο τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ γραμματείας ὅσο καὶ στὸν χώρο τῆς χριστιανικῆς καθόλου θεολογίας μὲ κείμενα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς βιβλικῆς καὶ πατερικῆς θεολογίας. Γι' αὐτὸ καὶ κατορθώνει νὰ διατυπώνει ἐπιτυχεῖς συγκριτικὲς παρατηρήσεις μεταξὺ τῶν δύο μεγεθῶν, ἐνῶ προβαίνει σὲ ἐπικαιρὲς κατατοπιστικὲς ἀναφορὲς τόσο στὴν ἀνθήση τῆς μαντικῆς καὶ τῶν ψευτομάντεων, ὅσο καὶ στὶς μυστηριακὲς θρησκείες.

Τέλος, χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τοῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ξαφνιάζει τὸν ἀναγνώστη πού ἔχει τὴν τιμὴ νὰ γνωρίζῃ τὸν σ., εἶναι ἐκεῖνο πού ἀναδεικνύεται μέσα ἀπὸ κάθε μιὰ σχεδὸν σελίδα του: «Τὸ τῆς ψυχῆς ἥθος», ὅπως καὶ τὸ «φιλάνθρωπο ἥθος», χαρακτηριστικὰ πού ἀπηχοῦν τὸ ἥθος τοῦ Ι. Θ. Γ. τοῦ ὁποίου σταθερὸ ὑπόβαθρο εἶναι ἡ ἐλληνορθόδοξη πίστη.

Κλείνοντας τὴν βιβλιοπαρουσίαση αὐτὴ ἃς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ σημειώσω ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ἔργο θὰ εἶναι εὐχῆς ἔργο νὰ μελετηθεῖ προσεκτικὰ ὄχι μόνο ἀπ' τοὺς πολίτες ἢ τοὺς ἔχοντες εἰδικὰ ἐνδιαφέροντα ἀναγνώστες ἀλλὰ κυρίως ἀπ' τοὺς πολιτικούς μας, ἀφοῦ μέσα ἀπ' αὐτὸ τεκμηριωμένα προκύπτουν ἀφ' ἐνὸς ἡ ἀνακύκλωση τῆς ἀρρωστημένης πολιτικῆς νοοτροπίας καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ ἀνάγκη γιὰ τὸν πολιτικὸ - κυβερνήτη νὰ συνδυάζῃ ἥθος καὶ ικανότητα, ἀρετὴ καὶ ταλέντο, στοιχεῖα δυστυχῶς ὄχι τόσο ἐπαρκῆ γιὰ τὰ περισσότερα σημερινὰ πολιτικά μας (καὶ ὄχι μόνο) πρόσωπα πού φιλοδοξοῦν νὰ διαχειρίζονται τὰ κοινὰ μας. Εἴθε τὸ ἐν λόγῳ ὑψηλὸν προδιαγραφῶν καὶ ἀξιώσεων πόνημα τοῦ ἐκλεκτοῦ συμπολίτου καὶ γνήσιου φίλου προπαντὸς ἀδελφοῦ ἐν Χριστῷ κ. Ι. Θ. Γ. νὰ λειτουργήσῃ ὡς ἀφυπνιστικὸ καὶ ἐποικοδομητικὸ ἐντρυφήμα γιὰ ὅλους μας.

Πρωτοπρ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ Ν. ΙΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

'Ο Μητροπολίτης Νέας 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

'Εχοντες υπ' όψει:

α) την έντολήν του Κυρίου περί της προς τόν πλησίον όφειλομένης αγάπης

β) την ανάγκην διδασκαλίας της πατρώας Βυζαντινής 'Εκκλησιαστικής Μουσικής δια την διάσωσιν και διάδοσιν αυτής και την επάνδρωσιν τών ψαλτηρίων τών 'Ιερών Ναών της 'Ιεράς ημών Μητροπόλεως και

γ) τās διατάξεις του υπ' αριθ. 590/1977 Νόμου «περι Καταστατικού Χάρτου της 'Εκκλησίας της 'Ελλάδος»

'Αποφασίζομεν

'Ιδρύομεν Σχολήν Βυζαντινής 'Εκκλησιαστικής Μουσικής της 'Ιεράς ημών Μητροπόλεως, υπό την επωνυμίαν «Σχολή Βυζαντινής 'Εκκλησιαστικής Μουσικής της 'Ιεράς Μητροπόλεως Ν. 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας ό 'Άγιος ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο ΝΕΑΠΟΛΙΤΗΣ».

'Η Σχολή αυτή θα τελή υπό την διοίκησιν της 'Ιεράς Μητροπόλεως ημών, πάντα δέ τὰ άφορώντα εις αυτήν καθορισθήσονται υπό Κανονισμού, έγκρινόμενου υπό της 'Αγίας και 'Ιεράς Συνόδου και δημοσιευόμενου εις την 'Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

'Εν Ν. 'Ιωνία τη 20ή 'Ιανουαρίου 1995

'Ο Μητροπολίτης

† 'Ο Ν. 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Λειτουργίας της Σχολής Βυζαντινής 'Εκκλησιαστικής Μουσικής της 'Ιεράς Μητροπόλεως Ν. 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας «'Ο 'Άγιος Γεώργιος ό Νεαπολίτης».

'Αρθρον 1

'Η Σχολή Βυζαντινής 'Εκκλησιαστικής Μουσικής της 'Ιεράς Μητροπόλεως Νέας 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας «'Ο 'Αγ. Γεώργιος ό Νεαπολίτης» τελεί υπό την άμεσον εξάρτησιν και διοίκησιν της 'Ιεράς Μητροπόλεως Νέας 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας. 'Εδρα της έν λόγω Σχολής είναι ή Νέα 'Ιωνία.

'Αρθρον 2

Σκοπός της έν λόγω Σχολής είναι:

α) ή διάσωσις και διάδοσις της Βυζαντινής 'Εκκλησιαστικής Μουσικής, δια της θεωρητικής και πρακτικής διδασκαλίας αυτής, και

β) ή κατάρτισις καταλλήλων 'Ιεροψαλτών δια την επάνδρωσιν τών αναλογίων τών 'Ιερών Ναών της 'Ιεράς Μητροπόλεως Νέας 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας ή και έτέρων 'Ιερών Μητροπόλεων.

Πρός πραγμάτωσιν τών ανωτέρω σκοπών:

α) ή διδασκαλία έν τη Σχολή θα γίνεται υπό πεπειραμένων διδασκάλων της Βυζαντινής 'Εκκλησιαστικής Μουσικής, έχόντων θεωρητικήν κατάρτισιν και πρακτικήν πείραν και ασκούντων τδ διακόνημα του 'Ιεροψάλτου,

β) ή διάδοσις της Μουσικής ταύτης θα πραγματοποιηται δια διαφόρων εκδηλώσεων, δημοσίων εμφανίσεων, συναυλιών και άλλων προσφόρων μέσων.

'Επίσης δια της δημιουργίας Βυζαντινής 'Εκκλησιαστικής Χορωδίας, ή όποία θα πραγματοποιη διαφόρους δημοσίας εμφανίσεις και εκδηλώσεις.

'Αρθρον 3

'Η έν λόγω Σχολή δέν διαθέτει ιδίους πόρους, πάσα δέ αναγκαία δαπάνη αυτής καλύπτεται υπό της 'Ιεράς Μητροπόλεως, ως και έκ δωρεών τών 'Ι. Ναών της Μητροπολιτικής περιφέρειας, ιδιωτών, ΝΠΔ ή ΙΔ ως και έκ τών Κρατικών Λαχείων και επιχορηγήσεων του Κράτους, και τών Δήμων της Μητροπολιτικής περιφέρειας.

Είς τούς Προϋπολογισμούς τών 'Ι. Ναών δύναται να αναγράφεται κονδύλιον δια την ένίσχυσιν του έργου της Σχολής. 'Επίσης, έγκρίσει της 'Ι. Μητροπόλεως, πραγματοποιείται άπαξ του έτους περιφορά δίσκου εις τούς 'Ι. Ναούς δια την ένίσχυσιν της Σχολής.

'Αρθρον 4

'Η Σχολή διοικείται υπό 5μελούς Διοικητικού Συμβουλίου, άποτελουμένου έκ του Μητροπολίτου Ν. 'Ιωνίας και Φιλαδελφείας, ως Προέδρου, αναπληρουμένου υπό του νομίμου αυτού αναπληρωτού, ένός μέλους του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, όριζόμενου υπ' αυτού, του Δ/ντού της Σχολής και δύο 'Ιεροψαλτών έκ τών έν τω 'Ι. Μητροπόλει διακονούντων, όριζόμενων υπό του Μητροπολίτου.

'Η θητεία τών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι διετής, δυναμένη να ανανεωθή.

Τδ άξίωμα του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τιμητικόν και άμισθον.

Μέλος του Δ. Συμβουλίου δύναται να άντικατασταθή και πρό της λήξεως της θητείας αυτού, μετ' ήτιολογημένην απόφασιν του Μητροπολίτου.

'Η Σχολή εκπροσωπείται ένώπιον πάσης αρχής υπό μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου, όριζόμενου προς τούτο υπ' αυτού.

'Αρθρον 5

'Η Σχολή διευθύνεται υπό Δ/ντού, διοριζόμενου υπό του Διοικ. Συμβουλίου αυτής τη προτάσει του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

Είς τόν Δ/ντήν της Σχολής δύναται να παρέχεται μη-υαίον επίδομα καθοριζόμενον υπό του Δ. Συμβουλίου.

Πάντες οι έν τη Σχολή διδάσκοντες Καθηγηται διορίζονται, τη προτάσει του Μητροπολίτου, υπό του Δ. Συμβουλίου αυτής, είναι δέ άμισθοι.

'Αρθρον 6

'Η φοίτησις έν τη Σχολή παρέχεται έντελώς δωρεάν. Διά να έγγραφη τις εις την Σχολήν δέον να έχη άπολυτήριον τουλάχιστον Γυμνασίου.

'Ο κύκλος τών σπουδών έν τη Σχολή είναι τριετής. 'Η ύλη τών έν αυτή διδασκομένων μαθημάτων κατανέμεται εις έτη σπουδών υπό του Συλλόγου τών Καθηγητών της Σχολής, μετὰ πρότασιν του Δ/ντού αυτής, έγκρινομένην υπό του Δ. Συμβουλίου.

'Η επίδοσις τών σπουδαστών της Σχολής έλέγχεται δια τών ένεργουμένων ανά δίμηνον γραπτών εξετάσεων.

Τδ πτυχίον της Σχολής παρέχεται εις τούς έπιτυχώς

περατώνσαντας τὰς σπουδὰς αὐτῶν, ὑπογράφεται δὲ ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 7

Ἡ Σχολὴ ἔχει ἰδίαν σφραγίδα, φέρουσιν εἰς τὸ μέσον τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγ. Γεωργίου Νεαπολίτου καὶ κύκλοθεν τὰς λέξεις: Σχολὴ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας «Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὁ Νεαπολίτης».

Ἄρθρον 8

1. Ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν εὐρυθμὸν λειτουργίαν αὐτῆς, εἰσηγεῖται δὲ εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον πᾶν θέμα ἀφορρὸν εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, τὰ μαθήματα, τὸν χρόνον διδασκαλίας, τοὺς σπουδαστὰς καὶ τοὺς τίτλους σπουδῶν, καὶ διευθύνει τὰς ἐργασίας τοῦ Συλλόγου Καθηγητῶν, συγκαλῶν αὐτὸν κα-

τὰ μῆνα εἰς τακτικὴν συνεδρίαν.

2. Οἱ Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τῆς Σχολῆς καὶ τὴν πρόοδον τῶν σπουδαστῶν, διαπαιδαγωγοῦν δὲ αὐτοὺς κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐμπνέουσιν εἰς αὐτοὺς τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν Ἱερὸν Κλῆρον καὶ τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄρθρον 9

Κάλυψις δαπάνης

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ σπουδαστοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ προσδιοριστεῖ.

Ἐν Ν. Ἰωνίᾳ τῇ 20ῇ Ἰανουαρίου 1995

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ Ν. ΙΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

Ὁ Μητροπολίτης Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

α) τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου περὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ὀφειλομένης ἀγάπης,

β) τὴν ἀνάγκην διδασκαλίας τῆς πατρῴας Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης (Ἀγιογραφίας, Εἰκονογραφίας, Ψηφιδωτῶν, Συντηρήσεως, Χρυσοκεντητικῆς κ.λπ.) διὰ τὴν διάσωσιν καὶ διάδοσιν αὐτῆς,

γ) τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 590/1977 Νόμου «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»

Ἀποφασίζομεν

Ἰδρύομεν Σχολὴν Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης (Ἀγιογραφίας, Εἰκονογραφίας, Ψηφιδωτῶν, Συντηρήσεως, Χρυσοκεντητικῆς κ.λπ.) τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἡμῶν, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σχολὴ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης» (Ἀγιογραφίας, Εἰκονογραφίας, Ψηφιδωτῶν, Συντηρήσεως, Χρυσοκεντητικῆς κ.λπ.) τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας «Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς».

Ἡ Σχολὴ αὕτη θὰ τελεῖ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἡμῶν, πάντα δὲ τὰ ἀφορῶντα εἰς αὐτὴν καθορισθῇσονται ὑπὸ Κανονισμοῦ, ἐγκρινόμενου ὑπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ δημοσιευομένου εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ν. Ἰωνίᾳ τῇ 21 Φεβρουαρίου 1995

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Λειτουργίας τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης (Ἀγιογραφίας, Εἰκονογραφίας, Ψηφιδωτῶν, Συντηρήσεως, Χρυσοκεντητικῆς κ.λπ.) τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας «Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς».

Ἄρθρον 1

Ἡ Σχολὴ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας «Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς» τελεῖ ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐξάρτησιν καὶ διοίκησιν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας. Ἐδρα τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς εἶναι ἡ Ν. Ἰωνία.

Ἄρθρον 2

Σκοπὸς τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς εἶναι:

α) ἡ διάσωσις καὶ διάδοσις τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης (Ἀγιογραφίας, Εἰκονογραφίας, Ψηφιδωτῶν, Συντηρήσεως, Χρυσοκεντητικῆς κ.λπ.) διὰ τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας αὐτῆς, καὶ

β) ἡ κατάρτισις καταλλήλων Τεχνιτῶν Ἀγιογράφων κ.λπ., οἱ ὅποιοι θὰ συνεχίσουν τὴν παράδοσιν τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης.

Πρὸς πραγμάτωσιν τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν:

α) ἡ διδασκαλία ἐν τῇ Σχολῇ θὰ γίνεταί ὑπὸ πεπειραμένων διδασκάλων τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης, ἐχόντων θεωρητικὴν κατάρτισιν καὶ πρακτικὴν πείραν, ἀσκούντων δὲ τὸ ἔργον τοῦτο,

β) ἡ συνέχισις καὶ διάδοσις τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης θὰ πραγματοποιηθῇ διὰ διαφορῶν ἐκθέσεων καὶ ἄλλων προσφόρων μέσων.

Ἄρθρον 3

Ἡ ἐν λόγῳ Σχολὴ δὲν διαθέτει ἰδίους πόρους, πᾶσα δὲ ἀναγκαία δαπάνη αὐτῆς καλύπτεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὡς καὶ ἐκ δωρεῶν τῶν Ἱ. Ναῶν τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας, ἰδιωτῶν, ΝΠΔ ἢ ἸΔ ὡς καὶ ἐκ τῶν Κρατικῶν Λαχείων καὶ ἐπιχορηγήσεων τοῦ Κράτους, καὶ τῶν Δήμων τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας.

Εἰς τοὺς Προϋπολογισμοὺς τῶν Ἱ. Ναῶν δύναται νὰ ἀναγράφεται κονδύλιον διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς. Ἐπίσης, ἐγκρίσει τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, πραγματοποιεῖται ἅπαξ τοῦ ἔτους περιφορὰ δίσκου εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 4

Ἡ Σχολὴ διοικεῖται ὑπὸ 3μελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἐκ τοῦ Μητροπολίτου Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, ὡς Προέδρου, ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀναπληρωτοῦ, ἐνὸς Κληρικοῦ - Ἐφημερίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου καὶ τοῦ Δ/τοῦ τῆς Σχολῆς.

Ἡ θητεία τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου εἶναι διετής, δυναμένη νὰ ἀνανεωθῇ.

Μέλος τοῦ Δ. Συμβουλίου δύναται νὰ ἀντικατασταθῇ καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς θητείας αὐτοῦ, μετ' ἡτιολογημένην ἀπόφασιν τοῦ Μητροπολίτου.

Ἡ Σχολὴ ἐκπροσωπεῖται ἐνώπιον πάσης ἀρχῆς ὑπὸ μέλους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὀριζομένου πρὸς τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ.

Ἄρθρον 5

Ἡ Σχολὴ διευθύνεται ὑπὸ τοῦ Δ/ντοῦ, διοριζομένου τῇ προτάσει τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου.

Εἰς τὸν Δ/ντὴν τῆς Σχολῆς δύνανται νὰ παρέχεται μὴ-ναῖον ἐπίδομα καθοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου.

Πάντες οἱ ἐν τῇ Σχολῇ διδάσκοντες διορίζονται, τῇ προτάσει τοῦ Μητροπολίτου, ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου αὐτῆς, εἶναι δὲ ἀμισθοί.

Ἄρθρον 6

Ἡ φοίτησις ἐν τῇ Σχολῇ παρέχεται ἐντελῶς δωρεάν. Διὰ νὰ ἐγγραφῇ τις εἰς τὴν Σχολὴν δεόν νὰ ἔχη ἀπολυτήριον τουλάχιστον Γυμνασίου.

Ὁ κύκλος τῶν σπουδῶν ἐν τῇ Σχολῇ εἶναι τριετής.

Ἡ ὕλη τῶν ἐν αὐτῇ διδασκομένων μαθημάτων κατανέμεται εἰς ἑπτὰ σπουδῶν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, μετὰ πρότασιν τοῦ Δ/ντοῦ αὐτῆς, ἐγκρινομένην ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου.

Ἡ ἐπίδοσις τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς ἐλέγχεται διὰ τῶν ἐνεργουμένων ἀνὰ δίμηνον πρακτικῶν ἀσκήσεων καὶ ἐξετάσεων.

Τὸ πτυχίον τῆς Σχολῆς παρέχεται εἰς τοὺς ἐπιτυχῶς περατώσαντας τὰς σπουδὰς αὐτῶν, ὑπογράφεται δὲ ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς.

Ἄρθρον 7

Ἡ Σχολὴ ἔχει ἰδίαν σφραγίδα, φέρουσιν εἰς τὸ μέσον

τὴν εἰκόνα τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ καὶ κύκλοθεν τὰς λέξεις: Σχολὴ Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας «Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς».

Ἄρθρον 8

Ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν εὐρυθμον λειτουργίαν αὐτῆς, εἰσπηγεται δὲ εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον πᾶν θέμα ἀφορὸν εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, τὰ μαθήματα, τὸν χρόνον διδασκαλίας, τοὺς σπουδαστὰς καὶ τοὺς τίτλους σπουδῶν, καὶ διευθύνει τὰς ἐργασίας τοῦ Συλλόγου Καθηγητῶν, συγκαλὼν αὐτὸν κατὰ μῆνα εἰς τακτικὴν συνεδρίαν.

Οἱ Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τῆς Σχολῆς καὶ τὴν πρόοδον τῶν σπουδαστῶν, διαπαιδαγωγοῦν δὲ αὐτοὺς κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐμπνέουν εἰς αὐτοὺς τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν Ἱερὸν Κλήρον καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν.

Ἄρθρον 9

Κάλυψις δαπάνης

Ἀπὸ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ προκαλεῖται δαπάνη εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ προσδιοριστεῖ.

Ἐν Ν. Ἰωνίᾳ τῇ 21 Φεβρουαρίου 1995

Ὁ Μητροπολίτης

† Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΡΟΝΑΞΙΑΣ

ΠΡΑΞΙΣ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΩΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΑΓΑΠΗΣ ΚΑΙ ΕΥΠΟΪΑΣ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΠΑΝΤΑΝΑΣΣΗΣ ΝΑΞΟΥ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει:

1. Τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 1 παραγρ. 4 καὶ 29 παρὰγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τὴν διαπιστωθεῖσαν ἀνάγκην ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς Ποιμαντικῆς δράσεως τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας διὰ πληρεστέρας καὶ ἀρτιωτέρας ὁργανώσεως τῆς προσφερομένης εἰς τὸ ἐν γένει πλήρωμα διακονίας.

3. Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 20/22.9.1993 ἡμετέραν Ἀπόφασιν περὶ συστάσεως «Ἐνοριακοῦ Ἰδρύματος Ἀγάπης καὶ Εὐποιίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Παντανάσσης Νάξου», δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ Φ.Ε.Κ. 855/15.11.1993 (τ. Β').

Ἀποφασίζομεν

Α. Τροποποιούμεν καὶ συμπληρούμεν τὸν Κανονισμὸν τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἰδρύματος Ἀγάπης καὶ Εὐποιίας Ἱεροῦ Ναοῦ Παντανάσσης Νάξου δημοσιευθέντα εἰς τὸ Φ.Ε.Κ. 855/15.11.1993 (τ. Β'), ὡς κάτωθι:

1. Εἰς τὸ ἀρθρον 3 προστίθεται παράγραφος 10, ἔχουσα οὕτω:

«10. Μὲ τὴν ἰδρυση καὶ λειτουργία ἐκκλησιαστικοῦ Βιβλιοπωλείου, Πρατηρίου ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν, καὶ Ἐκθετηρίου ἐκκλησιαστικῶν ἀναμνηστικῶν.

Οἱ ὡς ἄνω σκοποὶ ἐπιτυγχάνονται ἐπίσης καὶ διὰ μέ-

σων καὶ πόρων ποὺ ἀποφασίζει τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιον τοῦ Ἰδρύματος καὶ μὲ τὴν χρησιμοποίησιν κάθε δυνατῆς μεθόδου διὰ τὴν εὐόδωσιν τῶν σκοπῶν τοῦ Ἰδρύματος μετὰ τὴν ἐγκρίσιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου».

2. Εἰς τὸ ἀρθρον 6 προστίθεται ἐδάφιον ε' ἔχον οὕτω:

«ε. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀποφασίζει τὴν ἰδρυσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Βιβλιοπωλείου, Πρατηρίου ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν καὶ Ἐκθετηρίου ἐκκλησιαστικῶν ἀναμνηστικῶν».

β. Ἀπὸ τὶς διατάξεις τῆς παραπάνω ἀπόφασης προκαλεῖται δαπάνη σὲ βάρος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Νομικοῦ Προσώπου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Παρόναξιας, τὸ ὕψος τῆς ὁποίας δὲν μπορεῖ νὰ προσδιορισθεῖ.

Ἐν Νάξῳ τῇ 20ῇ Φεβρουαρίου 1995

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Παρόναξιας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ὁ Β'

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Π. Ἀβαγιαννοῦ, **ΤΟ ΙΕΡΟ ΕΥΧΕΛΑΙΟ**, Φάρμακο ζωῆς καὶ σωτηρίας. Σειρὰ «Θεωρία καὶ πράξις», ἀριθ. 11. Ἀθήνα 1994, σὴν 11Χ17 ἑκατ., σσ. 104.

Διαφωτιστικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ ἱερὸ Μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου, μὲ βάση τὴν Ἁγία Γραφή, τὴ διδασχὴ τῶν Πατέρων καὶ τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, σὲ τρία κεφάλαια:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799/16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὁργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἀγίου Κωνσταντίνου Ὁμοιοίας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1α τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Μαρτίου 1995

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 37, παρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Τριῶν Ἱεραρχῶν Πετραλῶνων καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16ῃ Μαρτίου 1995

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 ὡς καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 2799/16.12.1982 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὁργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἑνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἀγίας Βαρβάρας Πατησίων καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/1α τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16ῃ Μαρτίου 1995

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὁργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίου Διονυσίου Πετροῦλῶν Καρδαμᾶ, καὶ 2) Ἀγίου Νικολάου Σιμίζης, καὶ

Διακόνου τοῦ ἱ. Ν. Ἀγίου Νικολάου Λαμπείας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πύργῳ τῇ 22α Μαρτίου 1995

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὁργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίας Τριάδος Παναγιωλίου καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 16ῃ Μαρτίου 1995

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κίτρους καὶ Κατερίνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Ἀγίας Παρασκευῆς Κατερίνης καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κατερίνῃ τῇ 20ῇ Μαρτίου 1995

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Ἀγίου Νικολάου Σπάρτης

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 22α Μαρτίου 1995

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὁργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἑφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίας Κυριακῆς, Ἀφισσοῦ, 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου, Κυπαρισίου Ζάρακος, 3) Προφήτου Ἡλιοῦ, Λαμποκάμπου Ζάρακος καὶ 4) Τριῶν Ἱεραρχῶν, Χάρακος Ζάρακος καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 22α Μαρτίου 1995

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὁργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἑφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

1) Ἀγίας Ἀναστασίας Περισοῦ, 2) Ἀγίου Γεωργίου Ν. Ἰωνίας, 3) Ἀγίου Κωνσταντίνου Ν. Ἰωνίας καὶ 4) Ἀγίου Σπυρίδωνος Ν. Ἰωνίας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ν. Ἰωνίᾳ τῇ 23ῃ Μαρτίου 1995

† Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ν. Σμύρνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὁργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἀγίου Γεωργίου Βουλαγιμένης

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ν. Σμύρνῃ τῇ 23ῃ Μαρτίου 1995

† Ὁ Ν. Σμύρνης ΑΓΘΑΓΓΕΛΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Κυθήρων ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μ.Χ.Ε.

Τακτικὸν Μέλος τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Ἀκροβολισμοὶ κρούσεως;
(Κριτικὴ ἀξιολόγησις ἀντιεκκλησιαστικῆς συνεντεύξεως).

Μητροπ. Φλωρίνης Ἀνγουστίνου, Τὸ ζήτημα τῶν Σκοπίων (Εἰσήγησις ἐνώπιον τῆς Δ.Ι.Σ.).

Προκαταρκτικὸς Πίναξ ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων.

Μητροπ. Αὐστρίας Μιχαήλ, Μνήμη Μητροπολίτου Γερμανοῦ Καραβαγγέλη (60 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό του).

Γεωργίου Ν. Αἰλαίου, Σκέψεις γιὰ τὸν χωρισμὸ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους μετὰ τὴν ἀναθεώρηση τοῦ Συντάγματος.

Ἀνδρέου Ἰωάν. Φυντράκη, Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ (1844-1994).

Ἀρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ, Ἄναγνον φιλημα.

Πρωτοπρ. Παν. Χ. Σιμιγιάτου, Ὁ πρωτοπρ. Σέργιος Μπουλγκάκωφ κατὰ τὸν Καθηγητὴν Α. Ζάντερ.

Κων. Χρ. Τράκα, Ὁ κατ' ἐπίγνωσιν σεβασμὸς στὸ Σύνταγμα.

Παναγ. Κ. Πάλλη, Ἡ ὑγεία τοῦ Μεγ. Βασιλείου καὶ οἱ δυσμενεῖς γι' αὐτὴν συνθήκες καὶ καταστάσεις.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Εὐαγγέλιον Π. Λέκκου, Παρουσίαση τῶν νέων ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Βιβλιοκρισίαι.

Πράξεις συστάσεως ἐκκλησιαστικῶν Ἱδρυμάτων.

Παράρτημα.